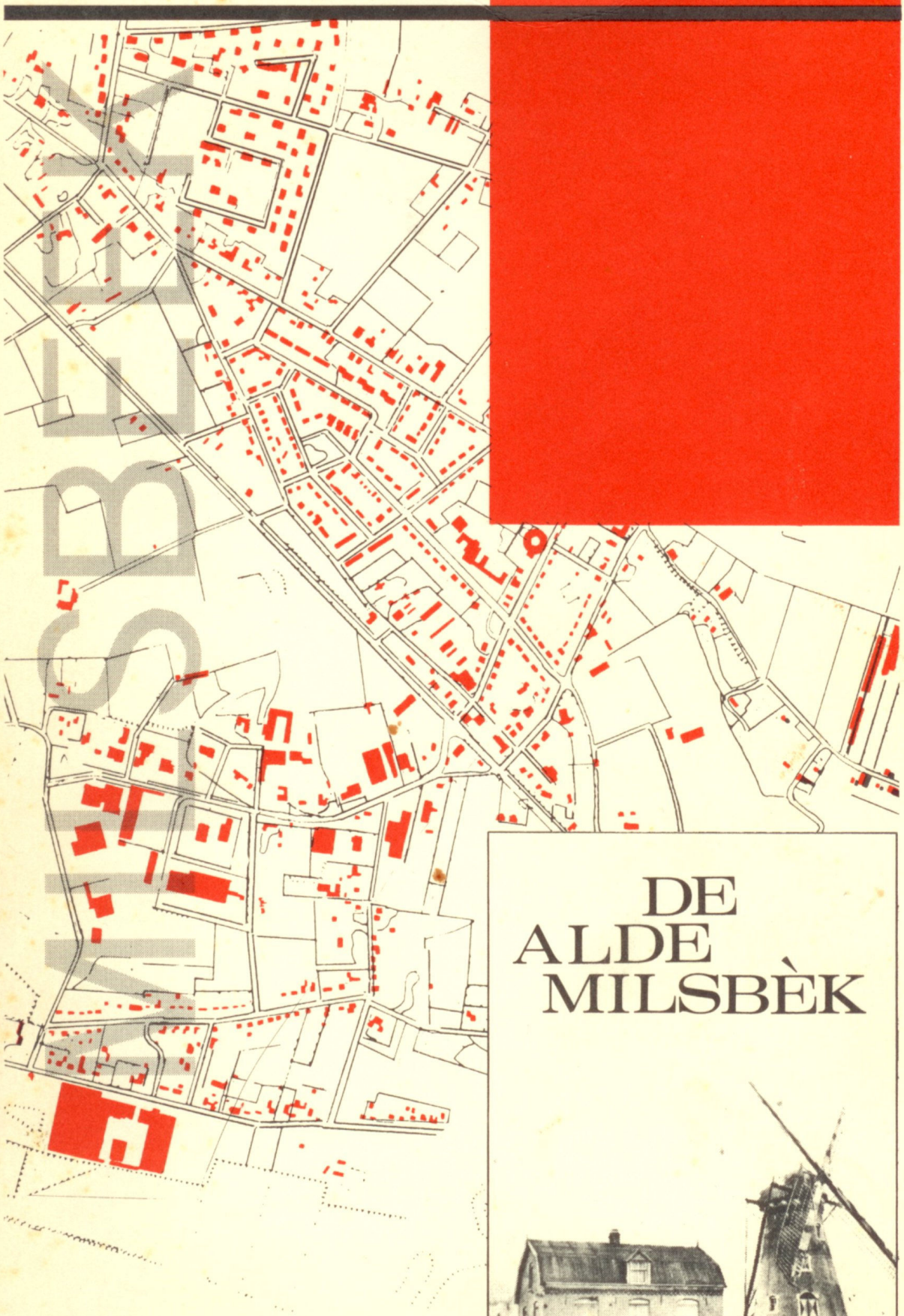

DE ALDE MILSBÈK

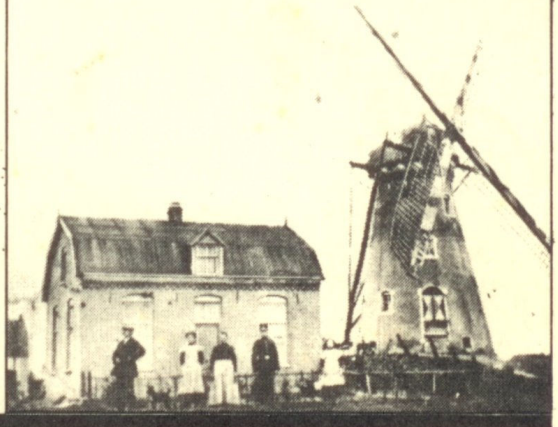

COLOPHON
Samenstelling: Gijs Theunissen, Jan v. d. Hoogen, Wim Bindels Tekst: Wim Bindels
Tekeningen: Jan Koenen
Opdrachtgever: Aannemingsbedrijf J. de Haan B.V.
Druk: B.V. Boekdrukkerij F.E. MacDonald — Nijmegen
Produktie: P.G.-Produkties B.V. — Gennep
Dit boek werd uitgegeven bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum van aannemingsbedrijf J. de Haan B.V. te Milsbeek.

DE ALDE MILSBÈK

INLEIDING

Toen Jos de Haan ons eind 1986 vroeg om medewerking te verlenen aan het maken van een boekje over "de alde Milsbèk" hebben we uiteindelijk gedrieën "ja" gezegd. We hadden op dat moment nog geen idee over de opzet, vorm en inhoud van zo'n uitgave. Wel beseften we dat het qua tijdbesteding een hele klus zou worden. Uiteindelijk hebben we gemeend aan het verzoek gestalte te moeten geven door zoveel mogelijk te laten zien hoe "de alde Milsbèk" er uitzag vanaf de vorige eeuw tot en met zo ongeveer de eerste helft van deze eeuw. De verandering die m.n. door de sterke uitbreiding van de bebouwing nadien heeft plaats gehad heeft nl. een sterke verwevenheid met het bouwen en derhalve ook met een in Milsbeek jubilerend bouwbedrijf. Bouwen is verder sterk verbonden met de bewoners. Deze geven ook geschiedenis aan wat er ooit heeft gestaan of er ooit was. Daarom is hier ook ruime aandacht aan geschonken. Speciale aandacht is daarbij gegeven aan de bijnamen waarmee die mensen werden aangeduid. Juist deze bijnamen zouden over enige tijd helemaal niet meer te achterhalen zijn geweest. Helaas konden niet van al het moois dat er op "de alde Milsbèk" te zien was, foto's achterhaald worden. De oorlog en met name de evacuatie heeft daar zijn steentje aan bijgedragen. Om toch wat over die witte vlekken te kunnen vertellen hebben we hier en daar gebruik gemaakt van tekeningen die de Milsbeekse kunstenaar Jan Koenen voor ons heeft gemaakt of onze toevlucht gezocht tot wat fragmenten van oud kaartmateriaal. De inhoud van de toelichtingen is voor een zeer groot deel gebaseerd op hetgeen de oudere inwoners van Milsbeek ons wisten te vertellen. De vele inwoners en oud-inwoners die ons daarbij behulpzaam zijn geweest, zijn we veel dank verschuldigd. Uiteraard zal het voorkomen dat het geheugen deze mensen wat in de steek heeft gelaten, dat er verschillende lezingen bestaan of dat wij iets verkeerd begrepen hebben. Dit nadeel is evenwel onverbrekelijk verbonden aan de werkwijze die voor zo'n uitgave gevolgd moet worden. We hopen met deze uitgave een passende bijdrage te hebben verleend aan het jubileum van het bouwbedrijf de Haan. Tevens hopen we voor de Milsbeekse bevolking en de oud-inwoners iets met een blijvende waarde te hebben vastgelegd, waaraan veel kijk- en leesplezier zal worden beleefd.

De samenstellers:
Gijs Theunissen
Jan van den Hoogen
Wim Bindels

POORT VAN MILSBEEK

In het begin van deze eeuw kwam men van de zuidzijde Milsbeek binnen via de in de Gemeente Gennep gelegen Nijmeegseweg. Milsbeek en dus ook de Gemeente Ottersum begon waar men de beek overstak via de zg. Stenen Brug.
Deze beek, thans Kroonbeek genaamd, heette vroeger Milsbeek. Dit maakt duidelijk waaraan ons dorp zijn naam heeft ontleend. De foto, die in de twintiger jaren moet zijn gemaakt, geeft een schitterend overzicht van deze poort van Milsbeek.
Voorbij "De Oude Tol" — helaas aan de buitenzijde helemaal gemoderniseerd — lag de Nijmeegseweg tot aan "De Drie Kronen" op een verhoging. Aan de Nierszijde lag en ligt gedeeltelijk nog een dijk. Op de foto is te zien dat deze dijk op Ottersums gebied van een betonbekleding is voorzien, die eind twintiger jaren ook op Genneps gebied doorgetrokken werd.
Hier is de situatie in 1926 heel erg kritiek geweest. Bij een doorbraak zou de hele Onderkant, de Aaldonk en de Panovense hei zijn ondergelopen. Met man en macht is gewerkt om de dijk te verzwaren en te verhogen met zand uit de nabij gelegen zandberg. Met het jachtgeweer stond men klaar om bij een eventuele dijkdoorbraak de bedreigde gebieden te waarschuwen. Zeer heldhaftig moet zich Neris Groenen uit de Onderkant hebben gedragen in een nacht dat hij de wacht hield.
Hij moet toen een begin van dijkdoorbraak gestopt hebben door, na het opbrengen van gereedliggend aardappelloof, er zelf op te gaan liggen en net zo lang om hulp te roepen tot weer met vereende krachten het gat kon worden gedicht. Neris is hiervoor ook onderscheiden.
Op de foto is op de achtergrond verder v.l.n.r. te zien: de haag en de bongerd van de oude boerderij "De Drie Kronen", het woonhuis met de'3 lindebomen, de schuur van deze boerderij en het herenhuis "Holly Lodge". Geflankeerd door de eikebomen is achter de dijk het tracé van de Nijmeegseweg goed herkenbaar.

TRAMHALTE "DE DRIE KRONEN"

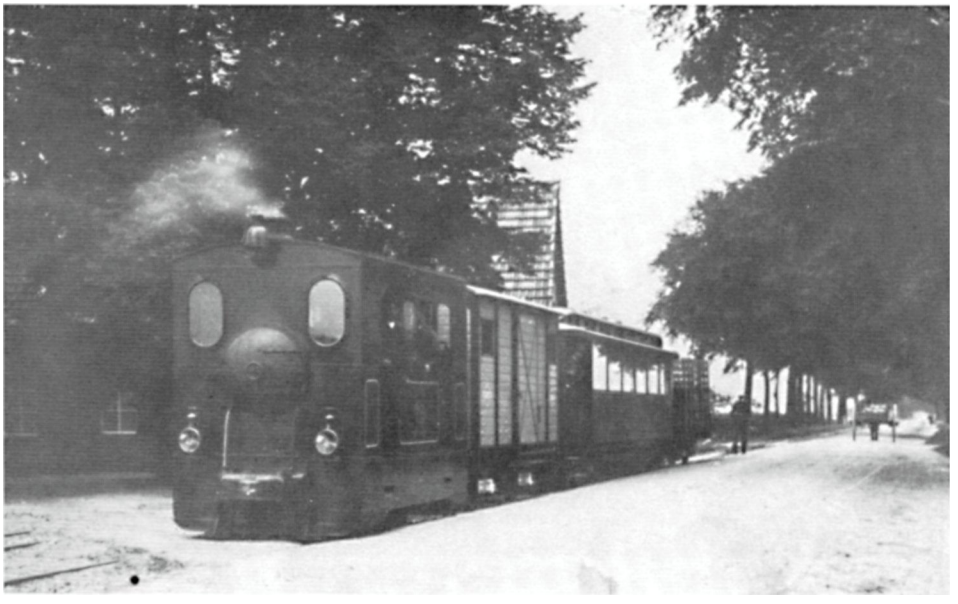

Op de foto van de "Poort van Milsbeek" is te zien dat er in de twintiger jaren, net over de beek, al een boerderij was gelegen. Pastoor Driessen schrijft in zijn boekje "Heemkundige aantekeningen over de omgeving van Gennep in het land van Klee' dat deze boerderij, annex herberg, pas gesticht werd na 1840, toen een zekere familie Driessen het Genneper Huis had verlaten en zich vestigde op de tweesprong van de oude weg over Middelaar en de nieuwe kiezelweg langs Plasmolen.
Ter onderscheiding van de oude herberg en boerderij "De Kroon" zou de benaming "De Drie Kronen" gekozen zijn. De herberg is evenwel ouder want uit stukken, die betrekking hebben op de stichting van een Colonisten Etablissement op de Bisselt blijkt, dat een Anton Peter Witzen uit Helmond in 1774 bij de waard van "De Drie Kronen" bij Gennep een onbetaalde rekening achterliet.
Hoe en wanneer de naam ook ontstaan moge zijn feit is, dat in de tijd van onze ouders en grootouders zich ook 3 lindebomen met prachtige grote kronen voor de boerderij bevonden. Twee daarvan staan er nog steeds, maar nu wat verloren aan de rechterzijde van het fietspad, na de huidige aansluiting van de Bloemenstraat op de Rijksweg. De derde boom heeft in het begin van de tachtiger jaren het loodje gelegd. Van deze boom zijn alleen nog de restanten aanwezig.
Dit alles markeert nog wel heel mooi de plaats waar vroeger de boerderij en herberg hebben gestaan. Het was ook een halte voor de tram en hoe het er uitzag als deze ter plaatse stopte, brengt de foto hierboven uitstekend in beeld.
Op het eind van de vorige eeuw werd de boerderij/herberg bewoond door Willem Kuijpers en getroffen door veel tegenslagen. Keer op keer werd het vee, dat op de uiterwaarden van de Niers liep, getroffen door miltvuur.
In 1901 kocht Thei Laemers de boerderij. De herberg werd in 1905 opgeheven. De vergunning moet toen door Rieke Jan overgenomen zijn en deze startte er het huidige café "De Zwarteweg" mee, "De Drie Kronen" ging alleen als boerderij verder. De eigenaar Thei Laemers woonde er aanvankelijk met zijn zus Truike. Deze laatste verongelukte in de twintiger jaren omdat ze in een poging om de hond voor overrijden te behoeden onder één van de zeldzaam passerende auto's kwam.

HUIZE DRIEKRONEN EN HOLLY LODGE

Op de foto hierboven kijken we in de richting van Milsbeek.
Rechts van de weg is de villa "Holly Lodge" te zien. Het was een prachtig herenhuis, dat indertijd moet zijn gebouwd door Jan Driessen, een heerboer die van het Genneper Huis kwam. Later werd het bewoond door Linke. De voorzijde van "Holly Lodge" was op de beek gericht en aan de Rijksweg bevond zich een grote smeedijzeren poort en een uithangbord.
Tot aan de beek strekte zich een schitterende siertuin uit.
In 1928 werd de villa gekocht door Jan Laemers. Dit was een broer van Thei Laemers, die in 1901 "De Drie Kronen" had gekocht. Jan Laemers had twee zonen nl. Harrie en Siegbert. Harrie werd boer en nam de boerderij van zijn oom Thei over. Siegbert werd priester en kwam in het bezit van de villa "Holly Lodge". Vanaf 1936 tot aan de verwoesting in 1944 is de villa gehuurd en bewoond geweest door Peter Linders (ook wel pötjes Peter genoemd), die toen mede-eigenaar was van "De Olde Kruyk" (op zijn Milsbeeks "De Alde Kruk"). De foto dateert uit die tijd. De man die voor de fotograaf poseert is Hendrik van Tinus van Well (Hendrik Jansen), die op dat moment bij Peter op bezoek was.
Links op de foto is de nieuwe boerderij "De Drie Kronen" te zien, zoals die in 1930 werd gebouwd door Thei Laemers. Het was een boerderij met een zg. gebroken kap, zoals er rond die jaren in onze streek veel werden gebouwd. Zo ontstond er extra bergruimte onder de kap. In de voorgevel, boven de drie op de verdieping aanwezige raampjes, was met gele stenen de naam "Huize Driekronen" gemetseld.
De oude aansluiting van de Bloemenstraat was, voordat deze boerderij werd gebouwd, verlegd. Na de wegomlegging liep deze niet over het erf van "De Drie Kronen" maar achter langs de bongerd. In 1976 bij de aanleg van de nieuwe autoweg is de aansluiting toch weer op de oude plaats terecht gekomen.
Dat de tramhalte er ook rond 1940 nog steeds was laat de foto ook duidelijk zien. Na de oorlog is de tramlijn niet meer in gebruik geweest.
Zowel "Holly Lodge" als de tweede uitgave van de boerderij "De Drie Kronen" werden in de oorlog verwoest. Harrie Laemers bouwde vervolgens de grote mooie boerderij, die kort geleden tot kantoorruimte voor het CNC is verbouwd.

DE KEUTERIJ VAN BLESS

De Rijksweg volgend in noordelijke richting, leverde in het oude Milsbeek al snel de eerste van de vele hier in het verleden voorkomende keuterijtjes op. Uit de foto blijkt dat we het keuterijtje van de familie Bless bedoelen. Uit de oude kaarten die geraadpleegd kunnen worden, blijkt dat het gebied tussen "De Drie Kronen" en waar nu Thei Fèn (Janssen) woont, voor de aanleg van de Rijksweg nog onbewoond was. Alle bebouwing is dus ontstaan na de eerste helft van de vorige eeuw. Van het keuterijtje hierboven is bekend dat zich hier in 1878 Chris Cuijpers (de vader van Tinus die later aan het Sprokkelveld woonde) heeft gevestigd. In die periode moet er ook een tijdje een zgn. bierhuis in gevestigd zijn geweest. In 1914 werd het door de wed. CuijpersLamers verkocht aan Willem Bless uit de Langehorst. Het hele gezin Bless moet indertijd op de ontginning bij Jaeger hebben gewerkt en in Milsbeek zat men dichter bij het nieuwe deel van de ontginning. Van de 5 kinderen trouwde zoon Christ thuis in. Nadat Christ zijn vrouw Gon (Kosters) in 1952 was gestorven kwam ook dochter Kaat, die met de Groesbeker Gert Liebers was getrouwd, weer in het ouderlijk huis wonen. Achter het keuterijtje strekten zich "De Dellen" uit. Het waren akkers van een zeer slechte kwaliteit. Een volledig bestaan heeft het keuterijtje de bewoners dan ook nooit verschaft. Nadat Jaeger in 1920 vertrokken was heeft Christ veel op de nabij gelegen grote boerderij van "De Drie Kronen" gewerkt.
Rechts naast het huisje liep een weggetje naar de zandberg toe, welke zich tussen de bebouwing langs de Rijksweg en de Onderkant uitstrekte en blijkens de oude kadastrale kaart "De Heuvel" werd genoemd. Langs dat weggetje in de zandberg stond voor en in de oorlog een tijdlang een schurfthut. De boeren uit de omgeving konden hier met het vee naar toe dat schurft (ziekte) had. De schurfthut bood plaats aan 3 koeien. Ze werden stevig vastgezet en door een gat staken de koppen naar buiten. Met behulp van een gasfles werd de ruimte binnen vervolgens met gas gevuld om de schurftmijten te doden.
Het huisje van Bless heeft nog lang de oprukkende Rijksweg en de uitbreiding van de industrie getrotseerd. Het fietspad werd er zelfs met een bocht omheen gelegd. Nadat eerst Christ en in 1982 haar man Gert Liebers was overleden, vertrok Kaat naar het bejaardenhuis. Het pand werd door buurman Emons Transport gekocht en enkele jaren geleden met de grond gelijk gemaakt.

CAFÉ HEN DRIESSEN

Ook het volgende huis, dat we op "de alde Milsbèk" tegenkomen, heeft weer een caféverleden. Het is te zien op deze enigszins gehavende foto van rond 1930. Uitbater Hen Driessen, die ook wel Hen van den Kromme Bart genoemd werd, is gelukkig nog net te zien. Uit het bordje op de voorgevel links naast de deur blijkt, dat hij verlof B (bierhuis) had. In het bovenlicht boven de deur stond geschilderd "Café Driessen Milsbeek". De deur gaf toegang tot het café, dat zich over de volle voorgevel uitstrekte en waar toen al een biljart stond.
Het huis moet rond 1914 gebouwd zijn met stenen die op de "stènoven", welke korte tijd op de aan de Rijksweg gelegen Ovenberg heeft gestaan, waren gebakken. Eerder had Hen al een huis gebouwd op de hoek Zwarteweg/Langstraat, dichtbij het geboortehuis van zijn vrouw Han Snep (Peeters). Toen hij nieuw bouwde aan de Rijksweg moet hij dat huis aan zijn broer Karel hebben overgedaan.
Zijn vrouw Han overleed al in 1918. Van de 4 kinderen is alleen Bertha (de Snep) in Milsbeek gebleven. Hen zelf overleed in 1936 en zijn 2e vrouw, de Duitse Greet Fellings, is daarna met de 2 kinderen uit dit huwelijk naar Kleef teruggegaan. De woning werd verkocht aan Mán Kösters (Koster) voor de prijs van fl 1.800,00.
De inkomsten uit het café waren maar bijverdiensten, want hij ging er ook nog bij uitwerken. Zo heeft hij een tijd op de steenfabriek gewerkt. Maar, vooral toen het veld van de voetbalclub schuin achter zijn huis kwam te liggen, moet Hen in het café toch goede zaken hebben gedaan. Hij werd ook voorzitter van de club.
Man Kösters heeft maar kort in het huis gewoond. Daarna heeft hij het een tijd verhuurd: er heeft o.a. Wim van Schaijk nog gewoond. In 1954 werd het gekocht door Jan Stoffelen. Deze heeft er gewoond tot 1971. Het werd toen gekocht door Emons Transport en vervolgens enkele jaren daarna afgebroken om plaats te maken voor de huidige woning van Pieter Emons.

PIET NOIJ

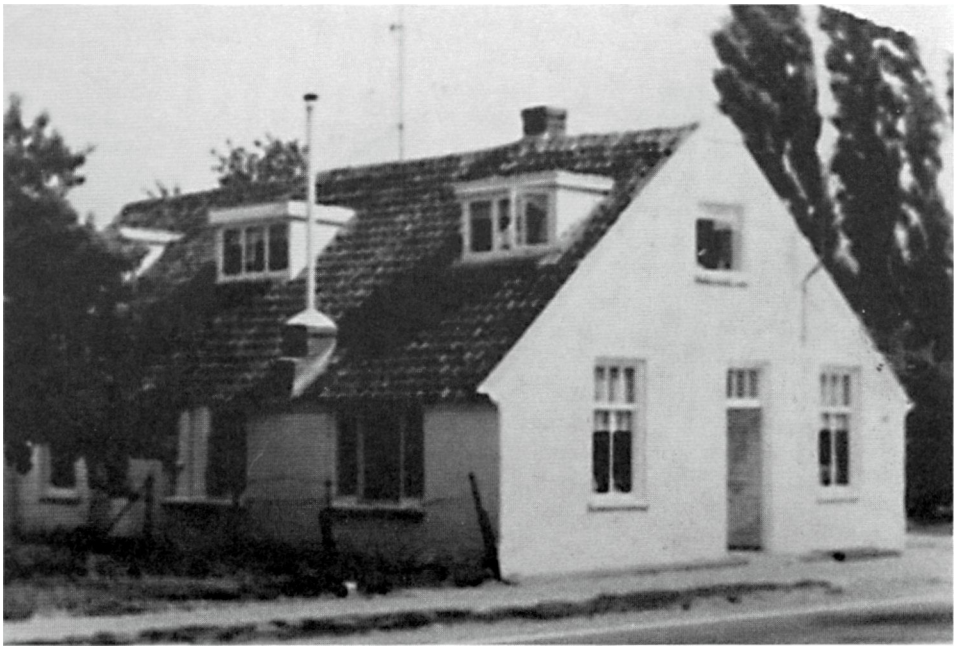

Tot 1978 was de hierboven afgebeelde woning nog langs de Rijksweg aanwezig. De akker, waarop het huis werd gebouwd wordt op de oude kadastrale kaart als Smeliekamp aangeduid. Door de aanleg van de Rijksweg werd deze kamp diagonaal in tweeën gesneden.
Eind vorige eeuw was het huisje bezit van en werd het bewoond door Piet Noy. Deze exploiteerde er een keuterij en een bierhuis. Verder sjacherde hij wat en marktte dan vooral in Kleef.
Piet Noy had zes kinderen. De ouderlijke woning waarin het bierhuis rond 1910 werd afgeschaft, werd later bewoond door zoon Albert. Drie andere kinderen vestigden in de onmiddellijke omgeving een nieuw bedrijfje, op grond die voorheen bij het keuterijtje hoorde. Naast de ouderlijke woning werd door dochter An en Thei Thiessen (Thijssen) een bakkerij met winkel gebouwd. Korte tijd later werd aan de overzijde van de Rijksweg een dubbel woonhuis met winkel gebouwd. In de linkerhelft startte zoon Fränske een melkhandel en in de rechterhelft schoonzoon Wim Schiet (Hoesen) een slagerij. Hij was getrouwd met dochter Lies.
De concentratie van middenstanders in dit dorpsdeel werd nog vergroot doordat Piet Thijssen een aannemersbedrijf begon, Bertje Arts een pottenbakkerij en Wim Emons een transportbedrijf. De situering aan de Rijksweg was in die tijd gunstig. De dorpsvoorzieningen hebben hier echter geen stand kunnen houden, vooral omdat na de oorlog de woningbouw rondom de kerk werd geconcentreerd.
Wim Schiet zijn slagerij werd nog voor de oorlog gesloten. Thei Thiessen zijn bakkerij/winkel werd aan bakker Jacobs verkocht en nog slechts gebruikt als bakkerij (thans is er een antiekhandel gevestigd). Alleen de melkhandel van Fränske Noy wordt door kleinzoon Johnny nog in de vorm van een rijdende winkel voortgezet. De woning van Piet Noij werd in 1961 gekocht door familie Van der Valk. In 1978 is ze afgebroken nadat het huis door een auto geramd was. Op dezelfde plaats is een nieuwe woning gebouwd.

HET BAKHUUS VAN NOLLEKE

Tussen de bebouwing langs de Rijksweg en de Onderkant liep (en loopt gedeeltelijk nog) midden door een nagenoeg onbewoond gebied een weg. Vroeger heette deze weg de Zandweg. Hij liep helemaal vanaf het punt waar nu de Kerselaer is gevestigd boven over een zandberg in de richting van de huidige Driekronenstraat. Het noordelijke gedeelte is nog fraai als landweg aanwezig en ook het laatste gedeelte is langs de kas van Sjef van den Bercken nog net zichtbaar. De CNC heeft zich hier evenwel tussenin gewrongen en het doorgaande karakter aan de weg ontnomen.
Aan deze al heel oude weg woonde in de tweede helft van de vorige eeuw Nölleke Peters en "Nölleke zien Stien" met " alle Nöllekes".
De kinderen werden in Milsbeek met de bijnaam "van Nölleke" aangeduid. Zo hebben we Driekus van Nölleke (trouwde thuis in), Kobus van Nölleke (Kanons-kamp), Thei van Nölleke (Heiveld) en Tinus van Nölleke (Schietberg en later Potkuilen) in Milsbeek gekend. Nölleke Peters zelf moet zich in de vorige eeuw vanuit Didam in Milsbeek hebben gevestigd. Hij was timmerman en oefende het vak uit in een timmermans- en bakhuisje, dat door Nölleke bij de woning werd gebouwd. Een gedeelte daarvan is nog zichtbaar op deze uit 1940 daterende foto.
Op die foto staan rechts Driekus van Nölleke en zijn vrouw Nel en daarvoor hun jongste kinderen Hanneke en Nöl. Links staat hun dochter Door met Cor van Elst en in het midden dochter Stien.
Nadat het huisje zijn functie als timmermans- en bakhuis verloren had, kreeg het nog vele jaren een woonbestemming. Aanvankelijk als woonruimte voor Kobus en Thei, later werd het vele jaren bewoond door Jan van Griete Pèt (Derks).
Na de evacuatie bleek zowel het boerderijtje als het bakhuis met de grond gelijk gemaakt te zijn ten behoeve van het spoorlijntje, dat tijdens de evacuatie tussen Mook en Hassem ter bevoorrading van de troepen was aangelegd en dwars door Milsbeek liep. In 1954 bouwde Cor van Elst op de plaats waar de oude woning had gestaan een nieuwe woning. Inmiddels is het huis, net als het in de omgeving gelegen voetbalveld, eigendom geworden van Emons Transport.

DE BOERDERIJ VAN FRANKEN

Deze uit 1954 daterende luchtfoto laat de toenmalige boerderij van Jan Franken zien op de hoek van de Driekronenstraat en de Kroefsestraat nabij de "Bèkse Brug". De boerderij is in 1901 door Hannes Franken gebouwd. Hannes was een zoon van Johann Franken, die indertijd op de boerderij woonde aan de Onderkant tegenover de Oudedijk (thans Driessen).
Hannes trouwde in 1900 met zijn buurmeisje Stien Bastiaans. Na ongeveer een jaar bij zijn schoonouders ingewoond te hebben, bouwde hij een nieuwe boerderij op een perceel grond van 10 morgen (ongeveer 3 ha.) dat bij de boerderij van zijn ouders had gehoord en op de kadasterkaart als "Het Rood Land" wordt aangeduid.
De boerderij werd nog in oude stijl gebouwd. Het bedrijfsgedeelte en het erf waren functioneel naar de weg gericht en de voorgevel naar het zuid-oosten. Een paar leilinden dienden als zonwering en de groente- en de fruittuin completeerden de boerderij.
Een stro- of rietendak was overigens net geen mode meer. Wel lagen er uiteraard aanvankelijk nog blauwe oud-hollandse pannen op. Ze werden later vervangen door de meer degelijke, maar minder fraai ogende mulderpannen.
Het gezin van Hannes Franken telde 9 kinderen. De Frankens die in Milsbeek wonen zijn allen nazaten van Hannes. Drie van de kinderen, de zoons Grad, Huub en Christ kwamen kort na de oorlog bij een ongeluk met een landmijn om te leven. Zoon Jan volgde zijn vader op de boerderij op.
Na de oorlog werden zoals bij alle boerderijen de cirkelvormige silo's gebouwd, die op het erf zichtbaar zijn. Ze zaten ongeveer 11 meter diep in de grond en een halve meter er boven en werden gebruikt om kuilvoer voor het vee te maken.
In de schuren op de hoek werd na de oorlog nog een tijdlang een kunstmest- en meelhandel uitgeoefend.
Jan Franken junior, die het bedrijf weer had overgenomen van zijn vader, verkocht de boerderij in 1974 aan Frans Kerkhoff, die er een architectenbureau vestigde en het uiterlijk grondig veranderde.

MEILSBEEK HAMEAU

"Meilsbeek hameau" is op dit fragment van de oude kadastrale kaart, die tot ongeveer halverwege de vorige eeuw is bijgewerkt, te lezen. Het betekent "gehucht Milsbeek". Het fragment toont het gebied vanaf de huidige Driekronenstraat (rechts) tot de plaats waar de Oudedijk begint. De benaming geeft een indicatie, dat het zwaartepunt van de bebouwing in het Milsbeek van de 19e eeuw, in dit gebied lag. Ook de Kleefse kadastrale kaart (1731) bewijst dat overigens. Van de ± 50 woningen die er toen op Milsbeeks grondgebied aanwezig waren stonden er zo'n 18 aan de huidige Onderkant.
De Tranchotkaart (1803-1820) geeft een bijna ongewijzigd beeld. De Tranchot kaart is de voorloper van de huidige topografische kaart en is genoemd naar de vervaardigers, de Franse ingenieur/geograaf Tranchot en de Duitse generaal-majoor Freiherr van Müffling. Nagenoeg alle woningen stonden aan de hoge kant. De weg moet vroeger in het Milsbeekse ook "de stroat" zijn genoemd. De bijnaam, die de bewoner van het huis dat het dichtste bij de Zwarteweg ligt had, t.w. Bart uut de stroat (Bart Janssen), herinnert hier nog aan.
De boerderij die rechts op het kaartje te zien is, is de oude boerderij van de familie Kersjes. Deze is thans als veestalling bij Willie Kösters in gebruik. Willem Kersjes (de vader van Hen, Leike, Drieka en Lieske) moet ze rond 1880 gekocht hebben van een zekere Genooje Pèt (echte naam niet bekend).
Links daarvan zijn de boerderijen te zien die eind vorige eeuw werden bewoond door Boonkamp (in de vorige eeuw verdwenen) en Bastiaans (begin deze eeuw verdwenen).
Het (dubbel) woonhuis dat zich weer links daarvan bevindt is bewoond geweest door Toon Laracker (later naar de Oudedijk vertrokken) en Dorus Cobussen (later naar de Langstraat vertrokken). Coen Rutten (de vader van Jan van Coen die later aan de Zwarteweg woonde) ging er wonen nadat Toon Laracker nieuw gebouwd had. Deze heeft er nadat het oude huis was afgebrand in 1920 een nieuw huis gebouwd. Dit is het huis waar na de oorlog "De Keel" (Wiel Thijssen) heeft gewoond en dat in de zeventiger jaren
is afgebroken.
Geheel links op het kaartje is de boerderij te zien waar eind vorige eeuw Johann Franken woonde. Wie op de rechts daarvan gesitueerde boerderij gewoond heeft kon bij de oude Milsbekers niet meer achterhaald worden.

BOERKE PETERS

Op de plaats waar nu tegenover de Oudedijk de boerderij van Driessen staat, stond voor 1930 een veel oudere boerderij, die hier nog in zijn volle glorie is afgebeeld. Deze boerderij stond, net als de huidige, met de achterkant naar de Onderkant gericht en met het woonhuis naar het zuiden. Enkele grote lindebomen moesten dan ook de benodigde verkoeling brengen. Zoals op de foto te zien is, liep er op enige afstand van de voorgevel van het woonhuis vroeger een pad. Het hele stelsel van paden dat hier liep is overigens mooi te zien op het kaartje dat we op de vorige bladzijde zagen. De man met de pijp in de mond is de toenmalige eigenaar Boerke (Henneke) Peters met naast hem zijn vrouw An Poelen. Links van hem staat zijn knechtje Jan Laracker (een zoon van de Jan Laracker die aan de Langstraat woonde) en rechts staat de meid. De naam hiervan hebben we niet kunnen achterhalen.
Eind vorige eeuw woonde hier Johann Franken. Deze moet zich in 1879 vanuit Asperden (Duitsland) met zijn gezin van 4 kinderen daar gevestigd hebben. Nadat zoon Hannes elders nieuw had gebouwd en de andere 3 kinderen ongehuwd waren ge¬bleven werd de boerderij verkocht aan een zekere Nas en vervolgens aan Boerke Peters. Deze laatste, die geen kinderen had, had in 1930 zijn schaapjes op het droge. Hij verkocht zijn boerderij aan Bertus Driessen en bouwde aan de Nijmeegseweg tegenover Giel Noij een nieuwe woning. Bertus Driessen verbouwde de zeer oude boerderij grondig. Eerst werd in 1930 het bedrijfsgedeelte, waarin de potstal toen nog intakt was verbouwd. In 1935 werd vervolgens het oude voorhuis afgebroken en werd aan de vernieuwde schuur een nieuwe woning gebouwd. Bij Driessen gingen voordat de KI zijn intrede deed de Milsbeekse boeren met de koeien naar de stier. De boerderij werd na de oorlog in tweeën gedeeld en zoon Martien bouwde er op enige afstand van het ouderlijk huis een nieuwe boerderij.

DE OUDEDIJK

Het gebied van de Oudedijk, in de richting van Ottersum, moet vroeger grotendeels bos zijn geweest, afgewisseld met wat heivelden. Een oude boerderij moet er aan de grens van dit gebied hebben gestaan nl. de Bèkse boerderij. Vroeger is deze bewoond geweest door "Den Bèkse Dorus" (Lamers) en daarna door "Den Bèkse Tön" (Grutters).
De ontginning van het aangrenzend gebied moet in de tweede helft van de vorige eeuw en het begin van deze eeuw bij stukjes en beetjes door de autochtone bevolking met handkracht gebeurd zijn. Ontginnen gebeurde in die perioden dat er niet zoveel werk op de boerderijen was.
De "klös" (boomstronken) werden voor 3 cent per m2 en de houtopbrengst door de autochtone bevolking uitgedaan, waarna de cultivering begon. Er werd altijd gezegd dat men zich aan de "klös" 3 keer kon warmen. De eerste keer bij het uit de grond halen, de tweede keer bij het kloven en de derde keer als hij in de kachel lag.
Driek op de Hei (Bertissen) moet een van de eerste bewoners in dit gebied zijn geweest. Zijn zoon Christ, (Hubère Crist) genaamd, trouwde later thuis in. Toen hij overleed trouwde zijn weduwe Mrie Laracker met Willem Kersten uit Heijen. Zijn zoon Jan bewoont nu nog deze boerderij.
Het boerderijtje dat er dicht bij staat moet in 1914 gebouwd zijn door Toon Laracker van de Onderkant. Hij moet indertijd 18 morgen bos van bakker Nillesen uit Gennep hebben gekocht. Gedeeltelijk verkocht hij het weer door en gedeeltelijk ontgon hij het zelf. Zoon Manus (Laracker) nam later de boerderij over en nu is er het stratenmakersbedrijf van Jan Thissen gevestigd.
Aan de andere zijde van de Oudedijk, waar nu Tön Kusters woont, heeft voor 1923 Nadus Linders gewoond. Dit was een zoon van Jan Mars (Linders) die aan de Ringbaan woonde. Deze vertrok naar IJsselstein en het boerderijtje werd toen gekocht door Thei Kusters uit de Looi (Ottersum).
De boerderijen van Kusters en Laracker worden nog steeds bewoond. Het oude huis van Driek op de Hei wordt nog slechts als bedrijfsgebouw gebruikt en is vanaf de weg grotendeels aan het zicht onttrokken door de later nieuw gebouwde woning. Hoe het er vroeger uitzag, laat een door Jan Koenen vervaardigde pentekening zien.

DE BERKENHOEVE

De Oudedijk heeft vroeger de verbinding gevormd van de Onderkant (vroeger Grochtersestraat geheten) en het daarachter wat hoger gelegen gebied. De ontginning is op wat hoger gelegen gebied begonnen. Daar zijn de eerste akkers in cultuur gebracht. De boerderij die helemaal achteraan staat, moet vroeger bewoond zijn geweest door "Jan uut den Bosch". Het moet een zgn. Oostgánger zijn geweest (iemand die in het Indische leger had gediend). Hij moet samengewoond hebben met Bossche Han (Schoenmakers). Evenals van haar zus "de Koemus", die op de Breukelse Berg woonde, werd er van haar gezegd dat ze kon heksen.
"Koen uut den Bosch" (Theunissen) en weer later "Janssen uut den Bosch" (Janssen) waren de volgende bewoners. Deze laatste is de schoonvader van Albert Berns, die er samen met zoon Jan nu nog woont.
De boerderij was in het begin van de eeuw een pachtboerderij van Alphons Peters (woonde van het Gennepse Museum). Hij moet ook een kamer in het huis hebben gehad waar hij bij slecht weer, als hij uit jagen was geweest, kon overnachten. Ook de boerderij waar vroeger Dries Hannes (Vervoort) en later diens zoon Gradje woonde (thans mevr. Peters-Kortenhof) alsmede de Berkenhoeve (thans Gerrie de Ruijter) zijn eigendom van Alphons Peters geweest.
De laatste boerderij is in 1918 door hem gebouwd. Het ontginnen is echter geschied door Bertus Driessen en zijn ongehuwde broers Toon en Driekus, die hier in het begin als pachtboer hebben gewoond. Ze moeten er voor de helft hebben gezeten (d.w.z. de helft van de opbrengst ging naar de eigenaar). Op deze voorwaarde kon men niet genoeg verdienen vonden de pachters terecht. Bertus Driessen kocht vervolgens de boerderij van Boerke Peters die we al gezien hebben. Alphons Peters (geen familie) verkocht daarop de Berkenhoeve aan Gradus de Ruijter uit Oostrum. De boerderij is later in drieën gedeeld. Sjef en Jan kregen ieder een deel op Ottersums gebied en Wim en Petran bleven op de ouderlijke hoeve zitten. Deze staat hieronder nog in zijn oude glorie afgebeeld.

DE POTKUILEN

Tussen de Oudedijk en de Zwarteweg ligt een gebied dat "De Potkuilen" wordt genoemd. De oude kadastrale kaart laat zien dat halverwege de vorige eeuw de ontginning van dit gebied net gestart was. Er was nog slechts een smalle strook, langs de huidige weg, ontgonnen. Deze werd toen "De Ruttekamp" genoemd.
In het begin van deze eeuw waren in het gebied een 3-tal keuterijtjes aanwezig. Waar nu Frans Mölders woont, woonde toen Frans Bendels (Bindels) en waar Jan Groenen woont Frans Sanders (Maas). Verder woonde ongeveer op de plaats waar nu Cor Groenen woont in een klein plat huisje nog Jan de Schoester (Rütter) met zijn vrouw Willemien.
De naam Potkuilen moet in de tweede helft van de vorige eeuw ontstaan zijn. Het boerderijtje van Frans Bendels werd toen bewoond door Antoon Hoesen. Zijn broers Dirk en Hent hadden aan de Rijksweg een pottenbakkerij. De potleem die daarvoor nodig was zat op 50 cm onder het maaiveld en was ongeveer een halve meter dik. De opbrengst van het boerderijtje moet toen ondergeschikt zijn gemaakt aan die van de pottenbakkerij. De gaten en kuilen die zo ontstonden zijn tientallen jaren blijven liggen en na egalisering in het begin van deze eeuw opnieuw in cultuur gebracht.
In 1930 waren de zonen Jan en Wim van Frans Bendels de eersten die begonnen aan een nieuwe pottenbakkerstraditie in Milsbeek. Jan had in de twintiger jaren het vak geleerd bij van Arensbergen in Gennep. Vervolgens begon hij in de Potkuilen voor zichzelf. Alle apparatuur werd door de technicus Jan eigenhandig vervaardigd. Het aandrijfmechanisme bestond uit een fiets die door broer Wim moest worden getrapt.
Jan was in de dertiger jaren ook een van de eerste Milsbekers die een auto aanschafte. Hij werd niet gebruikt op de weg want een rijbewijs had Jan niet. Wel voor het werk op het land en met name ook voor het halen van de potleem. Op de foto hieronder stuurt Jan zijn Ford met houten wielspaken dan ook door de Potkuilen. Op de achtergrond is het gebied van de Ringbaan zichtbaar. Ook hier is later voor de zich sterk uitbreidende pottenbakkersindustrie nog veel potleem gewonnen. Geheel links is het silhouet te zien van het boerderijtje van Grad Gietemans (later bewoond door diens zoon Bernd). Het was de eerste bewoonde lokatie aan de Ringbaan. Voordat Grad Gietemans er woonde moet er Jan Mars (Linders) hebben gewoond. Thans woont er Thei van den Bèkse Tön (Grutters).

DEN EZEL

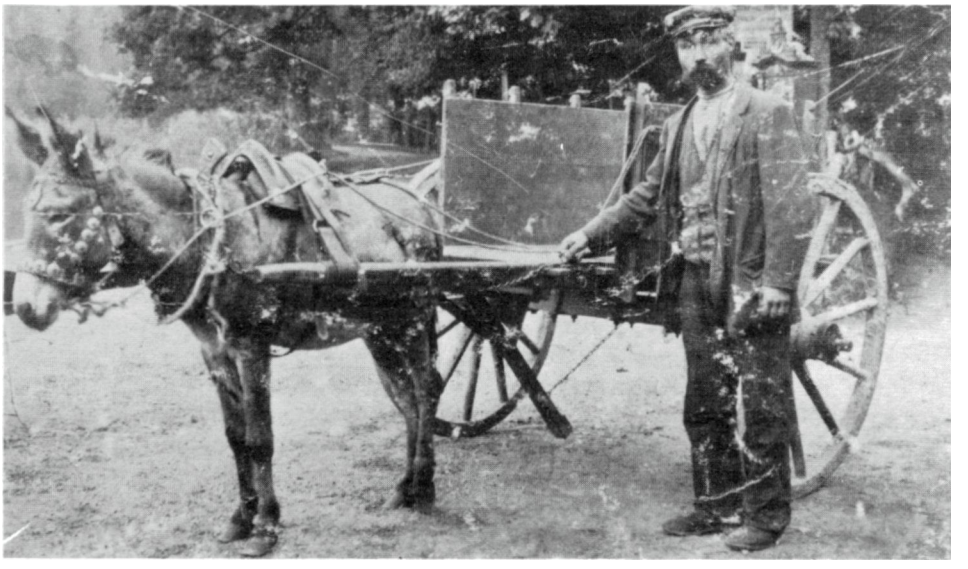

Het gebied langs de hoge zijde van de Onderkant, vanaf Boerke Peters tot aan de Grietjeskamp, wordt aangeduid als De Meerkamp. In het begin van deze eeuw stonden er zes boerderijen. Behalve Boerke Peters woonde er toen Bertus Brouwers, Grad Rutten, Neris Groenen, Jan Snep (Peeters) en Koen Berns.
Het huis van Bertus Brouwers is nog steeds in de oude staat aanwezig. Helaas is het niet meer als woonhuis in gebruik maar doet het slechts dienst als bedrijfgebouw bij de nieuwe woning die Frans Koenen er later naast heeft gebouwd. Wim Brouwers (sr), die later aan de Ovenberg een betonfabriek begon, was een zoon van Bertus.
Neris Groenen uit Middelaar was aanvankelijk knecht bij de weduwe Lamers-Koks maar kocht de boerderij toen deze naar Middelaar vertrok. Hij trouwde vervolgens met de meid (Mrie van koeharde Jan). De boerderij wordt thans bewoond door Gerard van der Valk.
Het huis van Grad Rutten, die getrouwd was met Dien Voss, is in 1919 afgebrand. Jan van Kobus de Slechter (Janssen) trouwde in met dochter Door en werd vervolgens naar zijn inwonende schoonmoeder "Jan van Dien Voss" genoemd. Maar bij die bijnamen bleef het niet. Hij werd ook Jan den Ulling en Jan den Ezel genoemd. De laatste bijnaam werd gegeven omdat er veel met een ezel werd gewerkt. Het beest werd niet alleen gebruikt op het land, maar men ging er ook mee op reis en naar de kerk. Op het ezelskarretje (de tilbury genoemd) werden als men op reis ging stoelen gezet. Een foto van die bekende ezel met het ezelskarretje is bewaard gebleven en hieronder afgedrukt. De foto moet voor het oude huis aan de Onderkant zijn gemaakt.
De man, die de teugels in handen houdt, is Dove Koen (Rutten). Hij was een zoon van Grad Rutten. Koen was doofstom. In St. Michielsgestel had hij het schoestervak geleerd. Hij woonde later samen met zijn nicht Gon. Toen de pastoor hem op een keer op deze zonde kwam wijzen moet Koen op de lei geschreven hebben "jij ook meid", en hij handhaafde de situatie zoals die was. Koen is later naar Pfalzdorf (Dld) vertrokken. Nadat hij aan de Onderkant was afgebrand kocht Jan den Ezel het huis op de hoek Zwarteweg/Langstraat van Karel Driessen en begon er een bierhuis. Erg lang heeft dat niet bestaan. Thans woont hier Mevr. Janssen-Eijkmans en "Klein Bernard-je" (Ja n ssen).

JAN SNEP

Oude Milsbekers zullen dit huis wellicht nog herkennen als het huis van Jan Snep. Zijn eigenlijke naam is Jan Peters. De bijnaam vond zijn oorsprong in het huis waar hij geboren werd, nl. de boerderij/herberg "De Snep" aan de Zwarteweg. Deze boerderij/ herberg stond aan de Zwarteweg op de plaats waar nu Johan Emons woont. Achter de boerderij/herberg strekte zich de Snepse Siep uit. Zijn vader Piet (Piet Snep genoemd) was daar indertijd eigenaar van. Hij was getrouwd met een weduwe (Han Tönnisen) die al twee kinderen uit het eerste huwelijk had. Nadat zijn eerste echtgenote was overleden trouwde hij met Door Coolen. Jan Snep was een van de 4 kinderen uit dit tweede huwelijk. Nadat op zijn beurt Piet Snep was overleden, verhuisde Jan met zijn moeder naar de Onderkant toen die voor de tweede keer trouwde en wel met de aldaar wonende Franse Tinus (Tinus Janssen). Alle kinderen bleven evenwel de bijnaam "Snep" houden. De nieuwe eigenaar van de boerderij/herberg werd Willem Ehren. Zijn beide dochters kregen ook de bijnaam "Snep".
Jan Snep trouwde vervolgens aan de Onderkant in. Hij trouwde met Door de Wever (Door Derksen) Het huwelijk bleef kinderloos maar toen zijn zus Han Snep, die getrouwd was met caféhouder Hen Driessen van de Rijksweg, overleed kwam dochter Bertha in huis. En ook zij werd al weer snel "Bertha de Snep" genoemd.
Op de foto poseert Bertha met haar stiefmoeder. Deze had nog vlug de schort afgegooid voordat ze op de foto ging. Rechts onder de heg is deze nog zichtbaar. De foto moet omstreeks 1927 gemaakt zijn.
In 1937 bouwde Jan de Snep een nieuw huis naast de oude woning. Dat is het huis waar Bertha nu nog woont. Het oude woonhuis werd vervolgens meteen als kippenhok ingericht. Na de oorlog is het afgebroken, omdat het zeer zwaar beschadigd was. Een bekende persoonlijkheid die ook bij Jan Snep inwoonde was Fransse Han, een ongehuwde zus van Fransse Tinus. Han was het "naaivrouwke" dat in de hele buurt het naai- en verstelwerk verzorgde.

HET GRIETEHUUS

Zo ongeveer vanaf een plaats waar nu aan de Onderkant Cor Berns woont, moet rond 1940 deze foto zijn gemaakt richting Oudedijk. De jonge dame op de voorgrond is Marietje Gerrits. Ze is net als haar zus Dientje kort voor de oorlog aan tuberculose overleden. Het huis op de achtergrond is het Griete huis, waar tot de evacuatie in 1944 de families Gerrits en Wannet woonden.
De familie Gerrits had het grootste deel van het huis in gebruik. Op de foto is de voordeur van hun woongedeelte te zien. Jan Gerrits kwam uit Groesbeek en was in 1918 ingetrouwd bij Wim Basten met dochter Han.
Achter de twee raampjes links bevindt zich een deel van het woongedeelte van Hannes Wannet. Deze kwam uit Zetten en trouwde bij Griete Pèt (Derks) in met dochter Nel. Beiden hadden een keuterijtje.
Het waren 2 "gedoeien" zoals men dat hier vroeger noemde. De stallen waren met riet gescheiden.
Het huis had de oorlog overleefd maar bij thuiskomst van de familie Gerrits deed zich een grote ontploffing voor waarbij o.a. vader en moeder Gerrits het leven lieten.
Geheel rechts op de foto is nog een stukje van de boerderij van Koen Berns te zien. De boerderij op deze foto is gebouwd rond 1930. Kort voor de oorlog is ze door brand verwoest maar werd in dezelfde stijl herbouwd. Vóór 1930 moet er een heel oud huis gestaan hebben met een heel laag dak. Ook hiervan was de achterzijde naar de Onderkant en de voorzijde naar de Maas gericht. De woonplek moet al generaties lang door de familie Berns bewoond zijn. Voordat de er thans woonachtige Koen geboren werd, woonde er diens vader Koen, daarvoor Willem Berns en weer daarvoor Hentje Berns. Deze laatste zou volgens de overlevering in de tijd dat Napoleon hier heerste uit Millingen zijn gevlucht en in Milsbeek zijn heil gezocht hebben.

GRIETE CIS

Op deze foto uit 1928 is de woning van de families Gerrits en Wannet nogmaals te zien nu van de andere zijde gefotografeerd en wat groter in beeld. De foto is genomen vanaf de overzijde van de Grietjeskampstraat. Deze weg, die vroeger ook wel `"t Heitje" genoemd moet zijn, voert vanaf de Onderkant in de richting van de akkers, die "De Grietjeskamp" vormen. Enigszins van de Onderkant af stonden daar vroeger en ook nu nog twee andere huizen, nl. dat van Griete Cis (Cis Derks) en Pètje de Metselar.
Voor zijn helaas niet zichtbare woning poseert hier Griete Cis met zijn vrouw Grada en rechts daarvan de ingetrouwde zoon Hannes (van Cis) met zijn vrouw Mrie Kamps. Vooraan zitten de kinderen van Hannes, t.w. Door (woont thans nog op de ouderlijke woonplek en is getrouwd met Antoon Derksen), Dien, Grada en Frans (woont thans aan de Langstraat).
Griete Cis had 3 zonen, ze bleven alle 3 in Milsbeek wonen en werden altijd met de bijnaam "van Cis" aangeduid. Behalve Hannes waren dat Grad (heeft aan de Rijksweg gewoond) en Piet (heeft aan de Langstraat gewoond).
Het huis van Hannes Derks overleefde de oorlog eveneens. In juni 1946 brandde deze woning evenwel alsnog af doordat munitie ontplofte, die blijkbaar tussen het hout had gezeten dat in de kachel was gestopt.
In 1952 werd daarna de nieuwe woning gebouwd waar Antoon Derksen nu woont. Tegenover Griete Cis, op de plaats waar nu de woning van Sjef Rutten staat, woonde in een heel oud huisje Pètje de Metselar (Sanders).
Hij was getrouwd met Franse Gon. Pètje was niet alleen metselaar maar hij bouwde hele huizen. Hij maakte zelfs de stropoppen zelf. Tijd om zijn oude huis zelf te vernieuwen heeft Pètje nooit gehad. Halverwege de twintiger jaren overleed hij. Zijn vrouw trok in bij schoonzoon Dos Wijnhoven in Groesbeek. Het huis werd verkocht aan Mattes Rutten en brandde kort daarna af. Mattes Rutten bouwde de woning die er nu nog staat en door zoon Sjef wordt bewoond.

DE RIEKE JAN

De Zwarteweg is al een hele oude doorgaande weg. Het gedeelte vanaf café "De Zwarteweg" tot aan de Rijksweg is pas later ontstaan. De oude weg volgde het tracé van de huidige Kempkesstraat (wordt in Milsbeek ook wel de Pètjesstraat genoemd). In de bocht stond de boerderij met café van de Rieke Jan (Janssen). Een deel daarvan is nog op een uit 1920 daterende foto te zien. De foto is genomen vanaf de weg en de linkergevel moet het voorfront van de woning zijn geweest.
Een bekende aktiviteit die in het begin van de eeuw daar plaats heeft gevonden, was het slachten van de zg. Engelse (of stijve) varkens. De Rieke Jan deed dit met de Högse Wim (Bindels). Het waren varkens die vanwege het slechte eenzijdige voer waarmee ze werden gemest stijve poten kregen en "op de kont" kwamen te zitten. Met zo'n 60 pond werden ze dan geslacht en geëxporteerd naar Engeland. In Gennep werden ze hiervoor op de trein geladen. Ook bij "De Snep" aan de Zwarteweg moet vroeger wel het slachten van stijve varkens hebben plaats gevonden.
Zoon Driekus volgde zijn vader op en werd Driekus van de Rieke Jan genoemd. In 1930 bouwde hij een nieuw café met danszaal en begon in het nieuwe pand ook nog een winkel met kruidenierswaren. De activiteiten van Driekus bleven hiertoe evenwel niet beperkt. Driekus startte ook nog een meelhandel en was jarenlang voorzitter en zaakvoerder van de eierbond. Op zeer hoge leeftijd verkocht Driekus nog fruit uit eigen boomgaard.
De foto is gemaakt bij gelegenheid van de dubbele bruiloft die in het eigen café werd gevierd toen 2 dochters van de Rieke Jan gelijktijdig trouwden. De Rieke Jan zelf zit met zijn vrouw rechts vooraan op de stoel. De oudere mensen die aan hun rechterzijde zitten zijn de schoonouders van hun dochter Grada. Deze (een van de bruiden) staat op haar beurt met de bruidegom (Bart van Rijn) aan de rechterzijde daarvan. Aan de linkerzijde van de Rieke Jan staat de andere bruidegom met bruid, t.w. Wim Bouhuis uit Plasmolen en dochter Anna. De andere twee kinderen van de Rieke Jan zijn op de bovenste rij te vinden. Driekus is de grote jongeman wiens hoofd tot aan de onderste rij pannen reikt en rechts naast hem staat zijn zus Dora. De man die tussen de Rieke Jan en Driekus in staat is Gradje de Mölder (Jacobs) en aan zijn rechterzijde staat zijn vrouw Nel. Gradje de Mölder was een broer van de vrouw van de Rieke Jan.

FRANS JANUS ZIJN BOERDERIJ

Mevrouw Kat schilderde, rond 1950 vanuit de villa van Kuhn waar ze toen woonde, de aan de Zwarteweg gelegen boerderij van Jan van Bergen. De boerderij, die stond op de plaats waar nu de Gildenstraat aansluit op de Zwarteweg, is in 1964 verkocht aan de gemeente. De Kerkstraat kreeg middels de Beatrixstraat (thans Gildenstraat) een verbinding met de Zwarteweg. De woningbouwplannen in deze hoek konden toen worden afgerond.
De boerderij bestond uit een voorhuis met daarachter een bedrijfsgedeelte met een gebroken kap. Het woonhuis was met rode en het bedrijfsgedeelte met zwarte pannen gedekt. In de vorige eeuw moet ze aanvankelijk bewoond zijn geweest door een familie Janssen. Wèvers Bertus (v. Schaijk) trouwde in door met Door Janssen te trouwen. Er waren geen kinderen, maar Frans van Bergen (van oom Janus uit Ottersum) kwam op 6-jarige leeftijd in het gezin en nam later de boerderij over. In de volksmond werd hij "Frans van Wèvers Bertus" en "Frans Janus" genoemd.
Links op het schilderij is nog wat van de bebouwing van de Kerkstraat weergegeven en rechts van de boerderij nog de aangrenzende langs de Zwarteweg aanwezige bebouwing.
De woning geheel rechts is de boerderij, waar sinds 1956 Loetje ten Haaf boert. Helaas staat deze boerderij met zijn niet zo aantrekkelijke achtergevel naar de Zwarteweg gekeerd. De zich aan de andere zijde bevindende leuke voorgevel zal lang niet iedereen kennen. Vroeger was dat anders. Toen liep er langs de boerderij een veel gebruikte weg (de Maazeveldweg) vanaf het dorp naar het oude voetbalveld aan de Rijksweg.
Rond de eeuwwisseling woonde hier Dorus Maas. Zijn eigenlijke naam was Lamers, maar door het introuwen (met Mrie Maas) werd zowel hij als alle kinderen met de bijnaam Maas aangeduid. Die kinderen waren Bert, Toon, Thei, Grad, Wim, Jan, Driekus en Door. Op Door na (gehuwd met Jan van Schwamen) zijn ze allemaal ongehuwd gebleven. Een aantal vertoonde een nogal wat afwijkend gedrag en daarom werden ze in de volksmond wel "de gekke Maazen" genoemd. Vermeldenswaard is nog dat voor de oorlog de Milsbekers hier met de varkens naar de beer en met de koeien naar de stier gingen.

DE CISKES

Tussen het huis van "de Maazen" en de Onderkant bevond zich het boerderijtje van de Ciskes. Als zodanig werden aangeduid de kinderen van Wevers Cis (Cis van Schaijk) en Anna Maria Ripkes. In totaal waren het er vijf. Dorus trouwde met Han Stokman en ging aan de Bloemenstraat wonen. Stien vertrok naar Heijen en Jan, Kobus en Anna bleven ongetrouwd en bleven "de Ciskes".
De boerderij van de Ciskes is hierboven nog in zijn oude staat te zien. De wat saaie bedrijfskant was naar de Zwarteweg gericht en de voorgevel naar het Reichswald. Vlak langs die voorgevel liep vroeger overigens nog een pad dat vooral door voetgangers en bij hoog water door de bewoners van de Onderkant werd gebruikt.
De Ciskes waren "fijne" mensen. Het erf was altijd opgeruimd en de "döne" (doornen) heg langs de weg strak geschoren. Rechts achter de woning is nog een koanhoop (korenmijt) te zien. Kobus moet een meester in het bouwen van zo'n mijten zijn geweest en ook door de buurt hiervoor vaak gevraagd zijn. Van het moderne boeren moesten de Ciskes niets hebben. De tractie op het bedrijf bleef steken bij de platte kruiwagen.
De hobby van de Ciskes was het "mussen" (putters en vinken) vangen. Eén putter werd in een kooitje aan de muur gehangen en één in een kooitje onder een groot vangnet gezet. De Ciskes zaten achter het raam in het huis soms urenlang te wachten tot ze het vangnet konden laten vallen. De gevangen putters en vinken werden als hobby zelf gehouden.
Rond 1910 hebben de Ciskes nog een tweede woning gebouwd. Hier heeft Dove Koen (Rutten) de schoester een tijdlang gewoond en geschoesterd. In 1928 kwam hier de weduwe uit het tweede huwelijk van broer Dorus (Nel Derks) met haar gezin wonen. Wim Aangenent trouwde later in met Door, de dochter van Dorus uit zijn tweede huwelijk.
De in ons dorp wonende Frans en Wim van Schaijck zijn kinderen van Dorus uit het eerste huwelijk. Het huis wordt nu bewoond door Theo Aangenent.
Het boerderijtje van de Ciskes werd rond 1962 verkocht en na enige tijd omgevormd tot het witte landhuis, waar nu de familie Wijgers woont.

WINKELTJE HANNEKE VOS

Ongeveer op de plaats waar nu de Pastoor Hoefnagelsstraat aansluit op de Zwarte-weg moet vroeger de keuterij, annex café, annex beugelbaan, annex winkel van Bertje Voss gestaan hebben. Met Nieuwjaar 1930 is het tijdens het oliebollen bakken afgebrand. Even verderop in de richting van de Langstraat werd een nieuwe woning gebouwd, waarin tot 1970 het bekende winkeltje van dochter Hanneke (Voss) was ondergebracht. Het is op bovenstaande foto nog te zien. Behalve de ongehuwd gebleven Hanneke woonde daar broer Grad met zijn gezin. Ook Pèt Schuum (Voss) die een café in Ven-Zelderheide had, was een zoon van Bertje. Het huis is nog steeds aanwezig maar inmiddels verbouwd tot dubbel woonhuis.
"De Voss" moet in het begin van deze eeuw een belangrijk centrum van vermaak zijn geweest. Later werd die functie in deze buurt overgenomen door "De Snep". Ook het walsbère innemen dat vroeger bij "De Voss" plaats vond, verhuisde naar "De Snep". Deze café/herberg werd na het overlijden van Piet Snep (Peeters) gekocht door Willem Ehren, een zwager van Bertje Voss. Het café heette officieel "De Watersnip". De naam is mogelijk afgeleid van de aanwezigheid van de watersnip (dialectisch: de snep) in de er achter gelegen Snepse Siep.
Willem Ehren wijzigde in de twintiger jaren de naam van de herberg in "De reizende man". Hij deed dit om meer aantrekkingkracht uit te oefenen op "de reizende man", die over de Zwarteweg kwam en die hij graag over de vloer had. Die naam vond echter geen weerklank.
Het oude huis waarin de herberg "De Snep" was ondergebracht brandde in 1930 af. Er werd een nieuwe café/herberg gebouwd onder architect Coumans, die ook voor de architectuur van de kerk had getekend. De stijl is duidelijk herkenbaar en ook de oude toegang tot het café.
In de dertiger jaren heeft de herberg opgehouden te bestaan. Dochter Marietje Snep heeft er nog lang gewoond. Het is gekocht door Koos ten Haaf en daarna door Johan Emons, die erop dit moment woont.

DE GROTE KOBUS

"Aan de Zwarteweg" wordt op de oude kadastrale kaart de akker genoemd waarop o.a. het keuterijtje staat dat door een zekere J. Konings, die vroeger op "De Olde Kruyk" gewerkt moet hebben, geschilderd is.
Het toont het keuterijtje van Wim van de Grote Kobus zoals dat er in 1938 uitzag. De Grote Kobus, het ligt voor de hand waar hij zijn bijnaam aan ontleend zal hebben, moet het huis in de tweede helft van de vorige eeuw gebouwd hebben. Wim van de Grote Kobus trouwde er vervolgens in en ook zijn kinderen worden vandaag de dag nog met de bijnaam van zijn vader benoemd. Zo kennen we in Milsbeek nog Mat (Zwarteweg), Nel (bejaardenwoning), Mrie (Schoolstraat) en Jaap (Heiveld) van de Grote Kobus.
Het schilderijtje, dat wat primitief is geschilderd, geeft prachtig weer hoe het huisje er uitzag, maar nog meer wat er in het begin van deze eeuw rondom een keuterij allemaal te beleven was.
Een paadje leidde vanaf de Zwarteweg naar de voordeur en rechts daarvan is de waterput nog intakt. Het was een zg. wipput, die met een sliet (staak), waaraan een haak met een emmer was bevestigd, werd bediend. Alleen als het water niet te diep zat kon deze methode gehanteerd worden.
Rechts is de grote spitse (wilde) kersenboom te zien, die vooraan de weg stond. Eén 20-literse melktuit (melkbus) staat op de hoek van het huis uit te lekken en een andere houdt de wacht. Verder moet een steunpaal de staldeur, die blijkbaar uit zijn scharnieren was gegaan, op zijn plaats houden.
Helemaal links is een ouderwetse met slieten afgemaakte varkensuitloop te bewonderen. Het huisje heeft nog tot 1980 het straatbeeld aan de Zwarteweg tegenover de Potkuilen gesierd. Toen moest het wijken voor de nieuwbouw-woning van kleinzoon Pieter Lamers.

HANNES VAN BENTHUM

Even verderop "Aan de Zwarteweg" stond een bijna identiek boerderijtje als dat van de Grote Kobus. Het was het boerderijtje waar tot 1952 Hannes van Benthum en zijn zus Han woonden en daarvoor hun vader Jan van Benthum. De boerderijtjes van de Grote Kobus en Hannes van Benthum zijn voor het eerst op de zgn. Tranchotkaart (1803 - 1820) aangegeven en zullen waarschijnlijk zo'n 200 jaar geleden zijn gebouwd. Ze stonden beide enigszins schuin op de as van de weg en de voorgevels leken veel op elkaar. Het huis van Hannes van Benthum was nogal wat groter. Beide huizen hadden een zgn. afgewolfd dak (een afgeknotte zij-topgevel). De gevels zijn voorzien van een pleisterlaag, waarin groeven waren gemaakt die natuursteen suggereerden.
De indeling van dit huis was zoals te doen gebruikelijk bij vele boerderijtjes uit die tijd. Via de voordeur kwam de bezoeker rechtstreeks in de woonkeuken terecht en rechts waar het kleine raampje op een kier staat was het opkamertje met daaronder de kelder. Daarnaast bevond zich veelal de "geut" (spoelkeuken) waar o.a. de was werd gedaan' Geheel links bevond zich de goeie kamer. Hier werd veelal alleen op zon- en feestdagen gebruik van gemaakt. De rest van de tijd verbleef men in de keuken. In de naar de Zwarteweg gekeerde zijgevel was op het moment dat de foto werd genomen de staldeur nog intakt, maar de deeldeur had al plaats gemaakt voor een tweetal ramen. Ze waren erin gemaakt door Jan Bertissen (een zoon van Hubère Christ) die het in 1953 had gekocht, nadat Hannes van Benthum naar "het klooster" was gegaan. Jan Bertissen verkocht het huis met de grond. De woning werd afgebroken en er kwamen 3 nieuwe woningen op deze plaats.
Tegenover het boerderijtje van Hannes van Benthum stond rond de eeuwwisseling nog een huisje. Hier woonde Faasse Ties (Faassen) alleen en eenzaam en hij werd daarom wel als "kluizenaar" aangeduid. Nadat "de kluizenaar" was vertrokken moet Hannes van Benthum het hebben gekocht om het bij zijn boerderij te voegen. Rond 1940 heeft hij het weer verkocht aan Hen Franken die er opnieuw een huis bouwde (waar thans Jan Franken woont).

DEN OSSENBERG

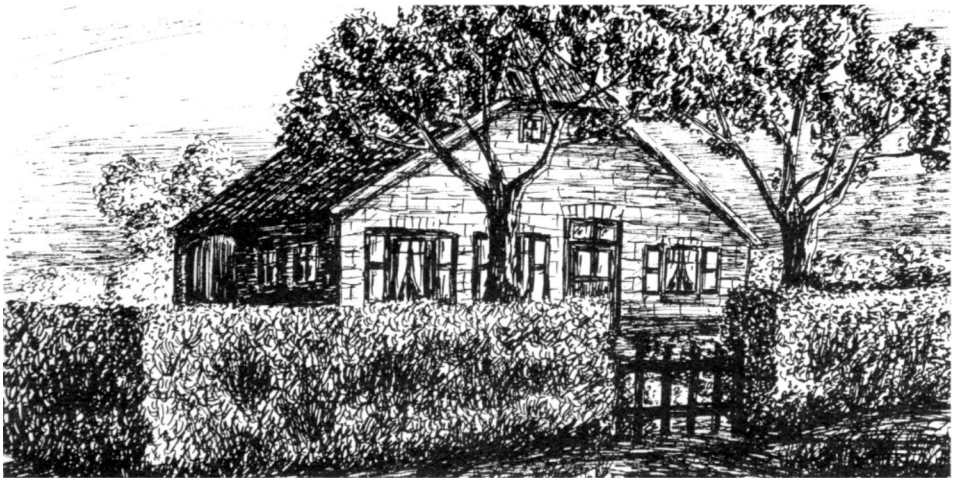

Tegenover de woningen van de Grote Kobus en Hannes van Benthum, strekte zich aan de andere zijde van de Zwarteweg een wat hoger gelegen zandrug uit. Het hoogste punt daarvan moet vroeger gevormd zijn door "Den Ossenberg". Deze bevond zich ter hoogte van de plaats waar nu de weg genaamd Potkuilen aansluit op de Zwarte-weg. In de loop van deze eeuw is "Den Ossenberg" ten behoeve van de zandwinning grotendeels afgegraven. Hoe de naam Ossenberg is ontstaan is niet met zekerheid bekend. De naam is niet op de oude kaarten terug te vinden. Mogelijkerwijze vindt hij zijn oorsprong in het feit, dat er in de 1e wereldoorlog een pleisterplaats was voor de vette ossen, die vanuit Brabant via Milsbeek de grens met Duitsland over werden gesmokkeld. Bij Spieke Grad werden ze eerst 's nachts de Maas overgebracht en naar "Den Ossenberg" gedreven. Voordat de gevaarlijke tocht naar de grens begon werd daar halt gehouden; en werden er 2 verkenners uitgestuurd. Als de kust veilig was kwam er één verkenner terug om de kudde via het turfven en het Reichswald over de grens naar het gehucht "'t Eind" te begeleiden.
Op en nabij "Den Ossenberg" waren in het begin van deze eeuw een 3-tal woon-lokaties aanwezig. Hier woonden Willem van den Ossenberg (Janssen), Willem Siebers en bij de Zwarteweg Hannes de Losse (Thijssen).
Jan van den Ossenberg bewoont, zij het in een nieuwe na de oorlog gebouwde boerderij die op de sterk verlaagde Ossenberg is gebouwd, de lokatie waar de familie al sedert 1825 woont. Hij wordt ook wel Jan den Brouwer genoemd. Deze bijnaam vindt zijn oorzaak in het tweede huwelijk van zijn overgrootmoeder met Wim Brouwers. Zijn grootvader was klein Jènje (Jan Janssen). Van hem is bekend dat hij in de Siep bloedzuigers ving. Deze werden vroeger in de geneeskunde gebruikt om zweren te genezen. De bloedzuigers werden "op de zweren gezet" om het geïnfecteerde bloed weg te zuigen. Klein Jènje ving ze voor de doktoren, maar hield ze in grote flessen in de kelder ook zelf en heeft indertijd ook vele Milsbekers hulp geboden. Het boerderijtje van Siebers is nog in de oude, helaas wat verwaarloosde, staat aanwezig en wordt bewoond door kleinzoon Jan Siebers. Bij Hannes de Losse trouwde Albert Felling in met dochter Han. Het huisje is in 1959 afgebrand. De nieuwe, op deze plaats gebouwde woning, wordt thans bewoond door Toon Thijssen. Jan Koenen heeft het oude huisje voor ons getekend om ook uit deze hoek iets van de oude Milsbeek in beeld te kunnen brengen.

GERRIT DEN BOK

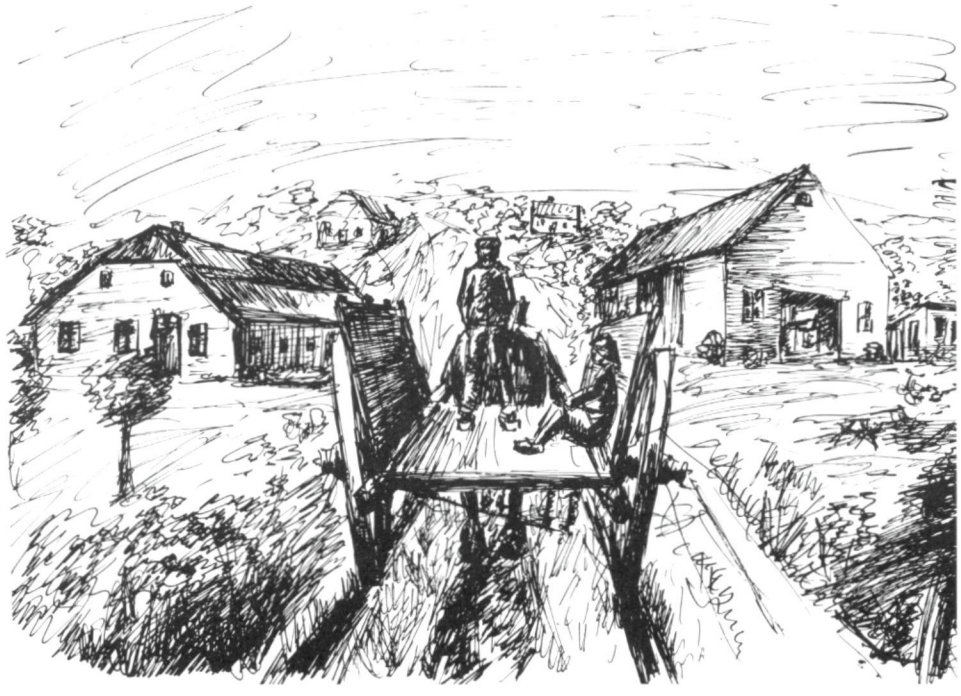

De eerste bebouwing aan het Heiveld was aan de zijde van de Zwarteweg te vinden. De bebouwing die hier aanwezig was, werd tot na de oorlog ook tot de Zwarteweg gerekend. Op de Tranchotkaart staat voor het eerst bebouwing aan het Heiveld aangegeven en wel op een plaats die als "An de Bock" wordt aangeduid. Het is de plaats waar tot 1945 de boerderij van Gerrit den Bok (Koenen) stond. De bijnaam "Den Bok" laat zich dan ook gemakkelijk verklaren. De boerderij staat op de oude kadastrale kaart in de uiterste hoek van het op dat moment in kultuur gebrachte gebied ingetekend. Zoon Jan heeft uit zijn herinnering zijn vader getekend, terwijl hij met de korte kar vanaf de Zwarteweg op weg naar huis was.
Het huis van Gerrit den Bok is aan de linkerzijde van de kar te zien. De voorgevel lijkt weer sprekend op de voorgevels, die wij zojuist bij de Grote Kobus en Hannes van Benthum hebben gezien. Het huis was gedekt met een half rieten dak maar was niet aangesmeerd, zoals de woningen van de Grote Kobus en Hannes van Benthum. Het stond in een laagte, hetgeen wel meer gebeurde om zoveel mogelijk beschutting te vinden tegen de wind.
Gerrit den Bok had ook nog een schuur. Die stond aan de overzijde van de weg, hoog op het heuvelruggetje dat zich uitstrekte tot aan de Kerstenberg. De schuur deed dienst voor de opslag van het graan en het veevoer. Ook was er een kippenhok in ondergebracht.
De schuur bevond zich op de plaats waar nu de stallen van Frans van Duin staan. De nieuwe boerderij die erbij staat is daar in het kader van de wederopbouw in 1950/1951 door Gerrit den Bok gebouwd ter vervanging van het in 1945 door een voltreffer gevelde oude boerderijtje.
In 1969 werd het bedrijf verkocht aan Frans van Duin.
Op de tekening is op de achtergrond links het huisje van Willem de Schouwer en rechts het huisje van Dorus Mooser te zien.

DE SCHOUWER

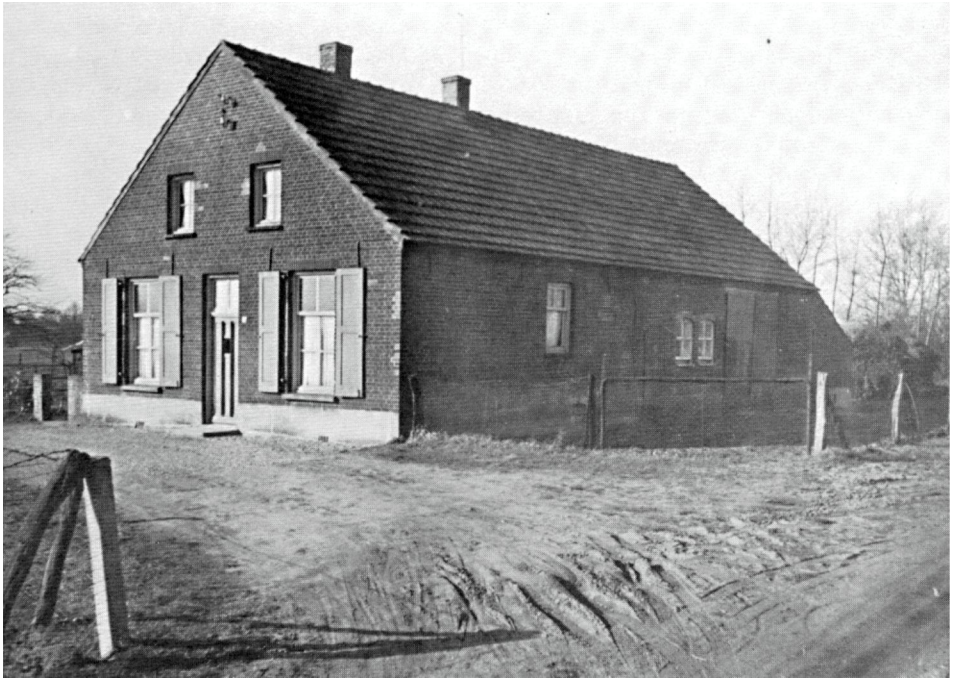

In 1914 is door Pèt van Jan Arts de op deze foto afgebeelde woning aan het Heiveld gebouwd. Pèt was de oudste zoon van Jan Arts, die recht tegenover het Heiveld aan de Zwarteweg woonde en o.a. een broer van Köbus en Mat, die daar nog tot in de tachtiger jaren hebben gewoond.
Het hout dat nodig was voor de bouw werd uit het Reichswald gehaald. Het bleek achteraf niet de beste houtsoort. Eind dertiger jaren moest alweer de hele kap vervangen worden. De met stropoppen gevoerde hollandse pannen werden toen vervangen door de mulderpannen, die op de foto te zien zijn.
Pèt, die was getrouwd met Mrie van den Hoogen, vertrok in 1922 samen met Piet Winnen (de grootvader van onze vaderlandse wielerheld Peter en getrouwd met Trui van Jan Arts) naar Ijsselsteijn in de Peel. Willem de Schouwer uit Groesbeek kocht toen het keuterijtje dat nog geen 2 ha groot was. Hij hield er een koe, wat varkens en wat kippen op en ging daarnaast uitwerken, o.a. bij Kuhn. Het varkenshok moet in de vorm van een uitbouw aan de niet zichtbare andere zijgevel gebouwd zijn geweest. De kippen waren ondergebracht in de afhang, die rechts achteraan was aangebouwd. In de zichtbare zijgevel zijn de staldeur en de deeldeur zichtbaar.
De luiken naast de vensters hebben dezelfde vorm als die nu nog te bewonderen zijn aan het oude huis van Jan van Nadus (van Schaijk) op de hoek Rijksweg/ Zwarteweg. De randen waren groen geschilderd. De groene verf werd vroeger naast het loodwit voor het buitenwerk vrij algemeen gebruikt omdat het sterke verf was.
De familie de Schouwer heeft er tot 1964 gewoond. Het huis is toen verkocht aan Piet Tervoort, de schoonvader van Jos de Haan die toen juist vanuit het Noordhollandse Heiloo was afgezakt om een aannemingsbedrijf te starten. Zijn toenmalige compagnon Piet Boersen ging de woning bewonen. Het huis is nog steeds aanwezig maar het heeft grote verandering ondergaan. Op dit moment wordt het bewoond door de familie Meijer en schoonzoon Willie Janssen als dubbel woonhuis.

GRAAD VAN JAN DIK

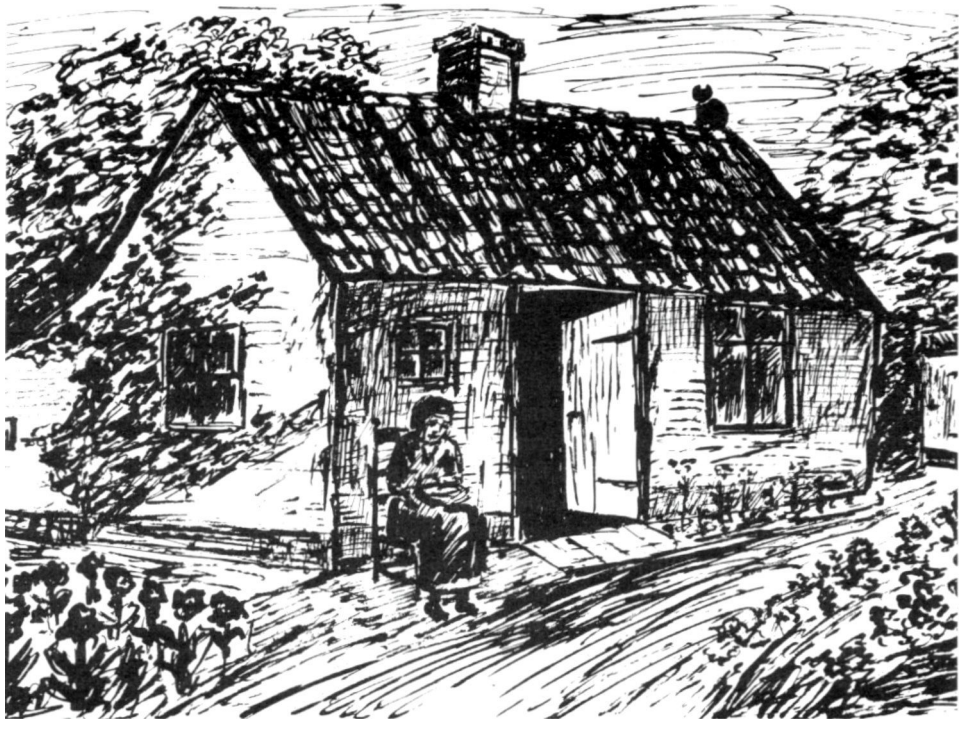

Wat verder naar achteren, aan de andere zijde van de weg, bevond zich een klein laag wit huisje. In het begin van de eeuw moet er Jan Dik (Weijers) hebben gewoond. Van Jan Dik is bekend dat hij in een varkensblaas altijd foezel (jenever) smokkelde. Hij moet herhaaldelijk betrapt zijn. Het verhaal heeft de ronde gedaan dat hij uiteindelijk een toelage van de gemeente heeft gekregen onder de voorwaarde dat hij niet meer zou smokkelen.
Nadat Jan Dik was overleden (door een auto overreden) trouwde zijn dochter Graad met Dorus Mozes (Mooser) uit Gennep. Dorus bracht twee kinderen mee, nl. Mrie en Toon. Mrie vertrok naar Düsseldorf maar Toon bleef in Milsbeek. Hij trouwde met Grada Schoofs en bouwde in 1930 een woonhuis met winkel op de hoek van de Rijksweg/Kerkstraat, waar enkele jaren daarvoor het huisje van Dorus Ted (Peters) had gestaan dat was afgebrand. Grada dreef het manufacturenwinkeltje en Toon ging langs de weg als handelaar. Hij kocht konijnen, vellen en haren op. Geiten slachtte hij voor het vel en als het varken verwerkt was zong men vroeger onder het genot van een borrel: "Nu is alles klaar en Mozes koopt het varkenshaar".
Dorus Mooser zelf overleed alweer in 1933 en Graad kwam weer alleen te zitten. Thei van Nölleke (Peters) en Dekkers Trui (Robben) kwamen er bij wonen. Graad hield een kamertje. Jan Koenen heeft haar door middel van een pentekening, gezeten voor het huisje, weer in herinnering gebracht. Het huisje stond met de kopgevel naar de toenmalige Heiveldseweg. Achter het huisje bevond zich "het huuske" waar men naar de WC ging. Oude mensen zeiden dan ook wel "ik mot noar het huuske".
Graad overleed in 1945 en Thei van Nölleke kocht vervolgens het huisje. In de evacuatietijd is het verwoest en na de oorlog heeft Thei van Nölleke er in 1954 het nieuwe huis gebouwd waar thans nog zijn 90 jarige vrouw Trui met zoon Gerrit woont.

KERSTE JAN

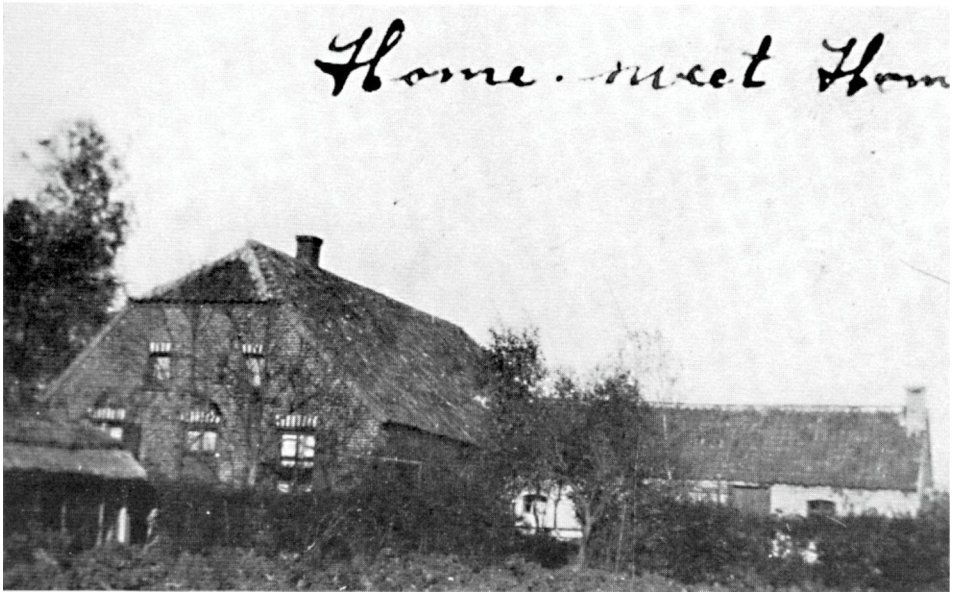

Iets voor de plek waar het Heiveld de Teelebeekstraat kruist, stond vroeger de boerderij van Kerste Jan en Kerste Mareetje, grootvader en grootmoeder van de thans zeer bekende grootgrutter Jan Linders. Het huis stond met de achterkant naar de weg en uiteraard met de voorgevel naar het zuidoosten toegekeerd. De daknok van de boerderij lag evenwijdig aan wat thans Teelebeekstraat heet en die van de aanbouw evenwijdig aan het Heiveld.
Het huis moet in de tweede helft van de vorige eeuw gebouwd zijn, nadat een huis dat aan de Langstraat stond was afgebrand. Het moet vroeger aan Gradus Kersten hebben toebehoord. Nadat Jan Linders met zijn dochter was getrouwd, werd hij Kerste Jan genoemd. Op de oude kadastrale kaart die tot halverwege vorige eeuw is bijgewerkt, is te zien dat het gebied op dat moment nog een groot heiveld met siepen was. In de voorgevel vallen de fel witte met pleisterwerk bewerkte rollagen boven de voordeur en de vensters sterk op. Men deed dit soms om het zo op een dure natuurstenen verfraaiing te laten lijken. Het huis was verder al modern gebouwd want vanuit de voordeur kwam men eerst in een portaal terecht en niet meer in de woonkeuken. Dit kwam op het platteland bij de boerderijbouw pas in de 2e helft van de vorige eeuw in zwang.
Wat verder opvalt is de langgerekte varkensstal waarin, blijkens de hierop aanwezige schoorsteen, achterin het kookhuis was gevestigd. In dit kookhuis werd de bruspot (een grote koperen ketel waarin varkensvoer werd gekookt) gestookt. Op de voorgrond is de door de gebruikelijke haag omzoomde "hof" te zien en links de bijenhut. Na het overlijden van Kerste Jan in 1929, heeft zoon August nog korte tijd het bedrijfje in de vorm van een boomkwekerij voortgezet. In 1930 emigreerde August naar Amerika en kocht Dries Wientjes het bedrijf.
De Kerstenberg aan de overzijde van het Heiveld bleef blijkbaar familiebezit. Zoon Peter Linders heeft er in 1946 zijn huidige residentie gebouwd.
Tijdens de evacuatie werd de oude boerderij volledig vernield. Na de oorlog is ze vervangen door de wederopbouwboerderij, die in de afgelopen jaren door kleindochter Ria en kleinzoon Harrie is verbouwd tot dubbel woonhuis.

DE VENBOERDERIJ

In het boekje "De van Ophovens en Jaegers als ontginners" wordt geschreven dat de ontginningsboerderij, die hierboven op de foto pronkt, omstreeks 1905 door de Duitser Theodoor Jaeger is gebouwd en dat ze door de Milsbekers "de boerderij in 't Ven" werd genoemd. In het boekje is verder te lezen dat de Milsbekers ook voor Theodoor Jaeger bijnamen hadden bedacht, t.w. "De Peellander" en "De Venkèl". De woning die deel uitmaakte van de boerderij werd overigens niet door Jaeger zelf bewoond, maar door een bedrijfsleider. Dit was Grad Winnen (de overgrootvader van Peter Winnen), Deze was met Jaeger vanuit de Langehorst naar Milsbeek gekomen. Hier had laatst genoemde in 1902 al de eerste ontginningsboerderij gebouwd. Zelf woonde hij in het "Haus Jaeger" in het Duitse Nergena net over de grens dat daar in het Reichswald nog te zien is.
In 1920 verkocht Jaeger het erfpachtrecht aan Kahn en Kuhn. Zij kwamen uit het westen en zochten een groot aaneengesloten stuk grond om de zaadteelt uit te oefenen. Jaeger kocht in Venray een nieuwe ontginning. Het gedeelte van de ontginning dat in de Milsbeek gelegen was, werd door Kuhn overgenomen. De familie Corstanje kwam met hem mee en ging de bedrijfswoning bewonen. Later werd Jan den Alver (ten Haaf) bedrijfsleider en bewoner van de woning. Kuhn zelf bouwde in Milsbeek schuin tegenover het café van de Rieke Jan (Janssen) een prachtige witte villa.
Het Milsbeekse deel van de ontginning was zo'n 120 ha groot en strekte zich vanaf de Oudedijk uit tot aan het Rozenbroek. Het is daarom ook logisch dat de oogst niet in de boerderij alleen kon worden ondergebracht. Er moest een grote graanschuur bijgebouwd worden. Na de oorlog heeft de boerderij nog enige tijd als gevangenenkamp gediend. In de bermsloot voor het huis herinneren nog altijd een 3-tal betonnen stenen aan het legeronderdeel dat hier verblijf hield.
Nadat Kuhn in 1949 was overleden werd in 1953 het erfpachtcontract in het kader van de ruilverkaveling op aandrang van de gemeente ontbonden. Een groot deel van de gronden werd aan boeren uit Ottersum en Milsbeek in pacht gegeven. Ook werd er een nieuwe boerderij gesticht nl. die van Koos ten Haaf (thans v.d. Valk) aan de Oudedijk. De bestaande boerderij werd met 11 ha grond aan de Ottersummer Gert van Tön (Janssen) toegewezen. Een deel van de gebouwen is intact gebleven. Het woonhuisgedeelte werd in 1956 door Gert van Tön echter al snel afgebroken om plaats te maken voor een nieuwe woning (1956).

HET VEN

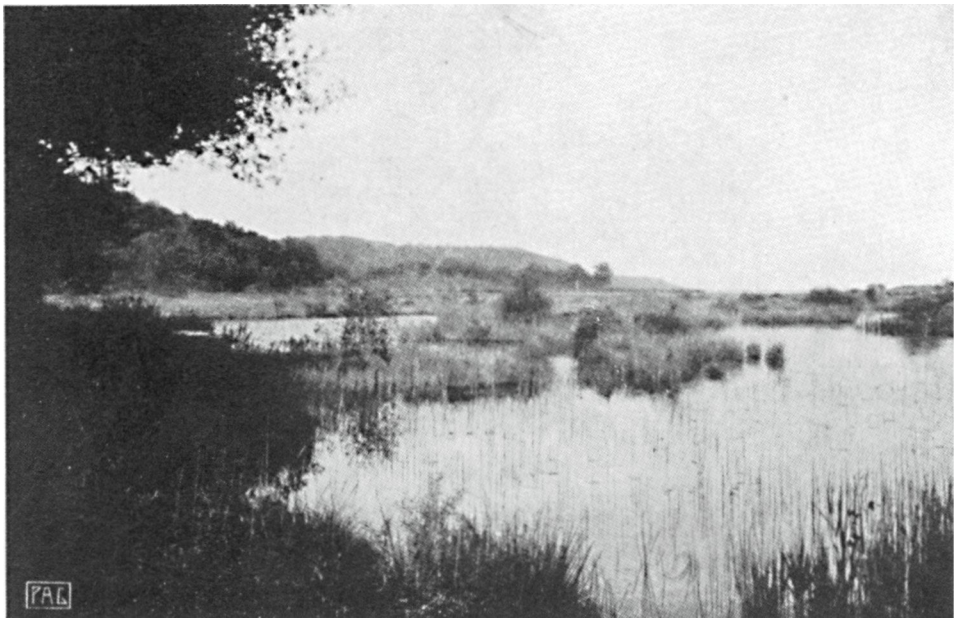

Het gebied onder aan de voet van de St. Jansberg en het Reichswald, werd door de Milsbekers "Het Ven" genoemd. Het is een oude rivierbedding, deels moeras en deels heidegrond. De Milsbekers hebben hier vroeger veel turf gestoken en zo ontstonden er grote willekeurig gevormde gaten, die zich vulden met water.
In het boekje "Naar de Plasmolen" van rond 1900 vonden we bovenstaande foto met het onderschrift "De Genneper Vennen". Uit de wandeling die daarbij wordt beschreven en welke van Plasmolen naar het Himmelthal in het Reichswald voert, blijkt echter dat men hiermee de vennen aanduidt die men "aan de rechterhand ziet als vanuit Plasmolen de Zwarteweg wordt overgestoken en den weg volgt langs den zoom van het Reichswald". De genadeklap kreeg het ven, toen in 1933 werd besloten de bedding van de Teelebeek te verleggen en te verdiepen. In 1935 kwam dit werk gereed. Nabij de Hondsiepsebaan, is nog een gedenksteen aangebracht waarop alle namen van de raadsleden die daar toen aan hebben meegewerkt zijn vermeld.
Een stukje van ongeveer 11 ha ontsprong de dans. Dit is het gebiedje dat als "De Diepen" werd aangeduid en vanaf de Zwarteweg richting Groesbeek, links van de St. Jansberg was gelegen. Hier moet o.a. het zeldzame ijsvogeltje nog gehuisd hebben. Dit moest als een stukje ongerept Ven blijven liggen. Alle pogingen van Kuhn om het in te mogen lijven mislukten.
De drang om het ook te mogen ontginnen bleef en werd ook vanuit Milsbeek uitgeoefend. In 1953 raakte het wat uitgedroogde gedeelte van "De Diepen" in brand. Boze tongen beweren dat het werd aangestoken.
Burgemeester Janssen schijnt zelfs ziek te zijn geworden van alle heisa daar omheen. Loco-burgemeester Hens Holthuijsen was vóór ontginning. Hij joeg zijn koeien erop, maakte er een foto van en stuurde de foto naar "Den Haag" om ze daar te overtuigen dat het geen natuurgebied, maar weiland was. De kogel ging toen door de kerk. Ook het laatste stukje Ven werd ontgonnen door de gemeente. De totale kosten bedroegen fl 55.000,00. Elf boeren konden worden geholpen met 1 ha grond.

LANDGOED ST. JANSBERG

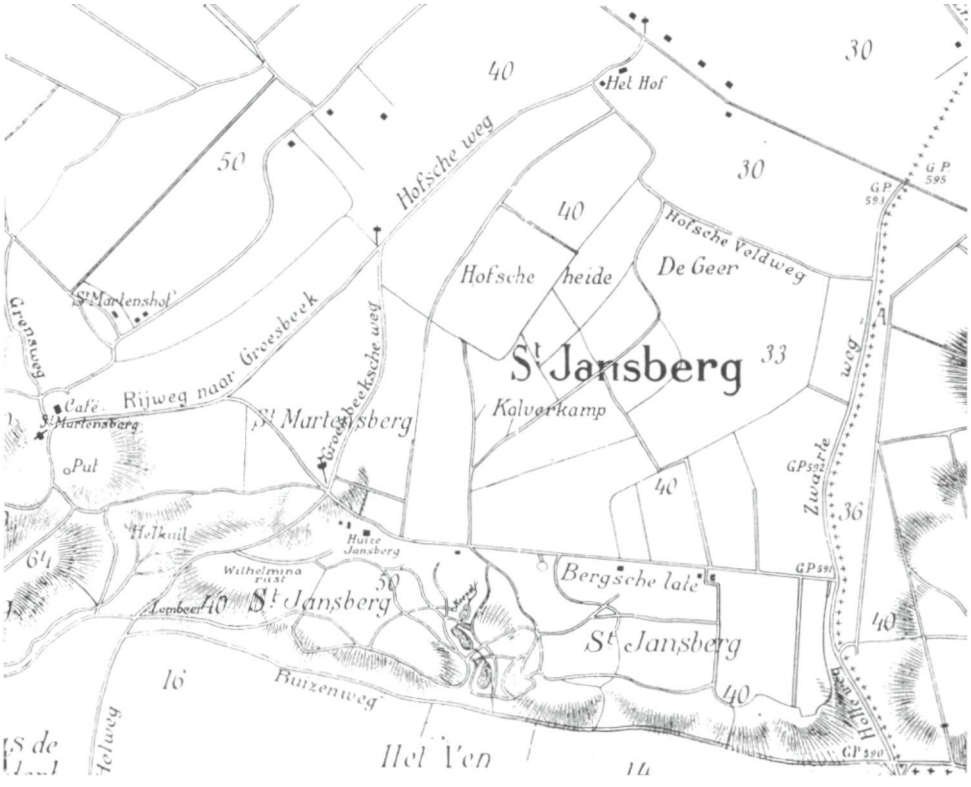

Via de Holleweg komt men in het stukje Milsbeek dat de "St. Jansberg" wordt genoemd. Het fragment van de hierboven uit 1912 stammende topografische kaart brengt de "St. Jansberg" met de van oudsher aanwezige bebouwing mooi in beeld. Een deel van de "St. Jansberg" is op Milsbeeks gebied en een deel op Groesbeeks gebied gelegen.
De "St. Jansberg" maakte vroeger deel uit van een landgoed, dat aan de commanderij van St. Jan te Nijmegen moet hebben toebehoord. Vandaar vermoedelijk ook de naam "St. Jansberg". Als "Försterei St. Johannesberg" maakte het vervolgens deel uit van het Kleefse Reichswald. Op 1 januari 1817 werd het Nederlands.
In 1828 werd het gekocht door jonkheer Van Riemsdijk, een Maastrichtse houthandelaar. Zijn dochter trouwde met Barthold F.J.A. van Verschuer en kreeg de "St. Jansberg" als bruidsschat. Vooral deze laatste bouwde "Huize St. Jansberg" in de 2e helft van de vorige eeuw uit tot het schitterende landgoed dat het rond de eeuwwisseling was.
Vanaf de Holleweg liep er een toegangsweggetje, waaraan een viertal boerderijen stond. In de eerste woonde Zwarte Willem (de vader van Hent Wijnhofen) en in de tweede Wienand Wijnhoven (de vader van Rooie Lindert).
Wat verderop woonde Dorus de Mug (de schoonvader van Hens Holthuijzen) en bijna bij "Huize St. Jansberg" Jan dèn Hoan (Lamers).
Het gebied 'waar de boerderijen stonden werd "Bergsche late" (op zijn Milbeeks "loate" genoemd en zou duiden op de afgelegen (verlaten) ligging van het gebied.

DE VILLA

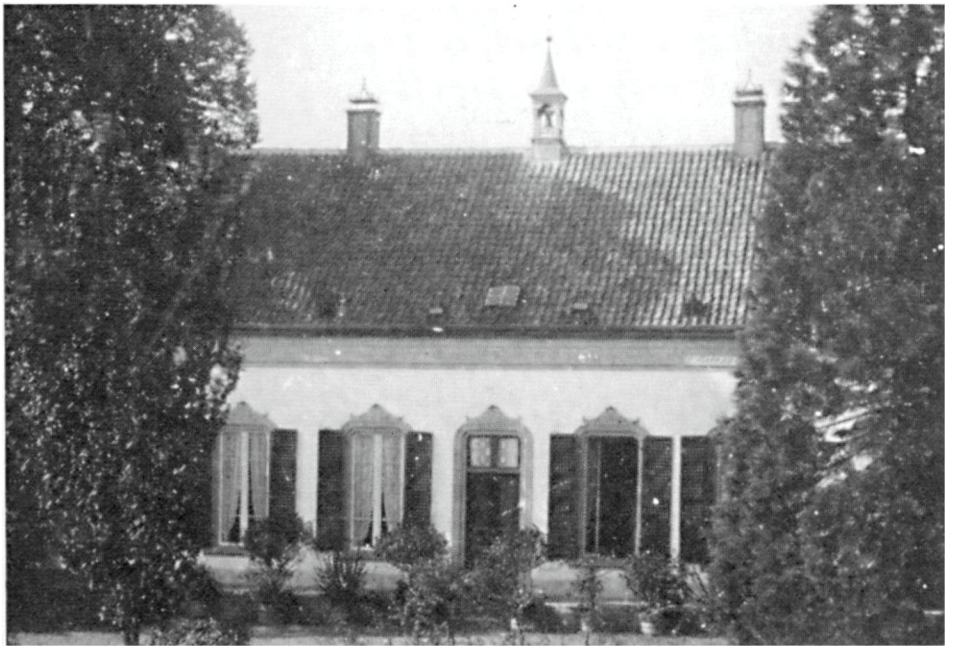

Het kloppend hart van de St. Jansberg was in het begin van deze eeuw "Huize St. Jansberg". Het was een schitterende villa die in Milsbeek "het kasteel" werd genoemd.
Door Van Riemsdijk en baron B.F.J.A. van Verschuer moet het slechts als buitenverblijf zijn gebruikt. De baron had evenwel 5 kinderen. In de laatste levensfase zat jonkvrouw Van Riemsdijk met het probleem, hoe zij haar kinderen ieder een gelijk erfdeel moest geven. Zo moet er besloten zijn het landgoed, dat toen in totaal een 600 ha groot moet zijn geweest, te veilen. Op die veiling werd het gekocht door haar zoon Adriaan D., baron van Verschuer. Deze baron was kapitein in het leger en woonde aanvankelijk in Delft. Hij besloot rond de eeuwwisseling zich hier permanent te vestigen en "Huize St. Jansberg" ging vervolgens zijn grootste bloeitijd beleven.
De foto die hierboven is afgedrukt, gunt ons een blik op de voorgevel en de weelderig met uitheemse planten gesierde tuin. Links bevinden zich de grote lindebomen, die nog steeds de verloedering getrotseerd hebben en bij de ruïne nog te zien zijn. Rechts staan enkele sequoia's. Van de 3 die er hebben gestaan, is er nog één aanwezig.
De ramen en deuren van de villa waren met prachtige ornamenten versierd en de vensters voorzien van luiken in louvrestijl. Boven in die ornamenten moeten zich kleine steentjes met een zonmotief hebben bevonden. Deze zouden uit de restanten van de Romeinse villa, die op de Kloosterberg heeft gestaan, afkomstig zijn.
Boven op het dak was nog een klein torentje aanwezig, waarin een klok hing. Tegen thee- en etenstijd werd daarmee de familie bijeen geluid. Deze was nogal talrijk, want het gezin telde elf kinderen.
Baron Ad van Verschuer overleed in 1924. Zijn vrouw bleef tot haar dood in 1933 in "Huize St. Jansberg" wonen. Daarna is de villa niet meer permanent bewoond geweest door een "Van Verschuer". Het werd tot en met de oorlog weer gebruikt als buitenverblijf of als tijdelijke huisvesting. In 1944 is het "kasteel" verwoest en het is niet meer opgebouwd.

DE TUINEN VAN DE ST. JANSBERG

De villa stond niet alleen daar boven aan de Helweg. Een goed overzicht van wat er allemaal bij hoorde geeft de hierboven afgedrukte luchtfoto, die .rond 1930 moet zijn gemaakt. Het middelpunt vormt uiteraard de villa waar we zojuist kennis mee hebben gemaakt.
Voor de villa lag de siertuin met o.a. een cirkelvormig gazon. Dwars er door heen lag een pad waarop de koets weg kon rijden nadat hij voorgereden was.
Achter de villa waren het koetshuis, het tuinmanshuisje en het timmerhuisje gelegen. In het koetshuis bevond zich rechts een volledige woning. Hier hebben o.a. "De Spitse" (Wienand Wijnhoven) en "De Gèle" (Wienand Wienhoven) gewoond. De laatste bijnaam was ontleend aan de gele gelaatskleur. Het koetshuis was het gedeelte dat na de oorlog nog gedeeltelijk intakt was en tot 1951 bewoond is geweest door de weduwe van Wienand Wienhoven.
Achter de gebouwen, in de berg ingegraven, bevond zich de ijskelder. Van dit soort kelders zijn er maar een vijftigtal in Nederland bekend. De ijskelder bestond uit een dubbele muur met een hele brede spouw. Na een lange gang kwam je er via een hele dikke deur binnen. 's Winters werd de ijskelder gevuld met ijsblokken uit de vijvers die we straks nog zullen beschrijven. Op die wijze konden het gehele jaar door groenten, fruit en vlees in de eerste Milsbeekse koelkast worden bewaard.
Het fruit en de groenten kwamen resp. uit de boven- en de benedentuin. De boventuin is rechts van het gazon te zien. Dit was de fruittuin.
Links van het gazon is de benedentuin te zien. Deze had 3 niveaus en was helemaal ommuurd. Door trapjes waren de delen met elkaar verbonden. Bovenaan stonden de druivenkassen en de platglasbakken. De restanten van deze tuin zijn nog heel goed zichtbaar.

DE VIJVERS

Ook tot de lusthof van de St. Jansberg behoorden de 3 vijvers. In Milsbeek is deze plaats ook wel bekend als "De Bergse Put". Het is nu nog een plekje, waar je niet omheen kunt als je de rust en de schoonheid van de St. Jansberg opzoekt.
Zoals de vijvers er nu bijliggen zou je bijna denken dat moeder natuur hier een meesterwerkje heeft verricht. Toch is het niet moeder natuur alleen geweest. Het zijn mensenhanden geweest die de vijvers hebben aangelegd.
In "Wandelingen door Nederland" van 1882 wordt geschreven: "Tot voor weinige jaren waren deze fraaie smaakvolle vijvers onooglijke poelen, maar thans behoren zij tot de uitnemendste sieraden van het goed". Er staat een tekening in afgedrukt waarop de tweeledige waterval is te zien met aan beide zijden een leeuw, die de wacht houdt. Het is een tekening van het kunstwerk tussen de bovenste en de middelste vijver.
Deze leeuwen zijn ook te onderscheiden op de foto, die hierboven is afgedrukt en van eind vorige eeuw moet dateren. Zoals te zien spoten de leeuwen water boven op de waterval en werd het kunstwerk verder afgewerkt met enkele andere fonteinen.
Ook midden in de vijver spoot het water omhoog uit een fontein en met het roeibootje kon, in een sprookjesachtige omgeving, rond de fontein gedobberd worden. Het bootje werd ook gebruikt om te vissen want de middelste vijver was de visvijver. De thans nog levende kleinkinderen van baron Van Verschuer hebben het kunstwerk, zoals het op de foto te zien is, nooit meer in werking gezien.
Wel hebben ze nog een latere uitvoering gekend, waarbij het water van het onderste plateau naar beneden kwam. Daarboven was een overdekte zitgelegenheid aanwezig. De leeuwen hebben hier nog tot aan de oorlog de wacht gehouden. De oorlog heeft ook hier zijn sloopwerk gedaan: er zijn nog slechts wat restanten van de funderingen en de muurtjes te zien.

DE BOVENSTE VIJVER

De overgrote aanvoer van het water vond plaats via de bovenste vijver. Door de bewoners werd hij de 1e vijver genoemd. Hij zou het eerste zijn aangelegd en is gelegen op de plaats waar de bron ontspringt. Bij de vijver stond een koepeltje dat hierboven te zien is. Het had een tweeledig doel. Bovenin deed het dienst als theehuisje en van hieruit had men een schitterend uitzicht over alle drie de vijvers. Onder het koepeltje zat het pompgemaal. Dit moet in zijn oorspronkelijke vorm nog door twee paarden in een manege zijn voortbewogen. In de twintiger jaren zijn de paardenkrachten vervangen door een benzinemotor.
De pomp moet vroeger dienst hebben gedaan om de fonteinen tot leven te brengen. Maar belangrijker was de functie van watervoorziening voor de villa met koetshuis, alsmede voor de boerderij die er het dichtst bij stond. Bij de villa en de boerderij waren grote waterkelders, welke vanuit de bovenste vijver vol werden gepompt. Met de paarden moest voor de villa twee uur en voor de boerderij een uur gepompt worden.
Op deze wijze beschikte men boven op de berg in de vorige eeuw al over waterleiding en hoefde de hele diepe waterput, die in vroegere jaren voor de watervoorziening diende, niet meer gebruikt te worden.
De benzinepomp werd jarenlang onderhouden en bediend door Jan van den Berg uit Plasmolen. In de oorlog ging het ontstekingsmechanisme kapot. Het soort magneet dat nodig was voor het herstel was nergens verkrijgbaar. Er restte Jan niets anders dan steeds weer de accu van zijn auto naar boven te sjouwen om de pomp aan de praat te krijgen. Op een gegeven moment was evenwel ook die accu kapot en voor geld noch goede woorden was er een te koop. Toen de nood het hoogste was, was de redding echter nabij. Er stortte een vliegtuig in Plasmolen neer en in de brokstukken zat precies die magneet, die Jan nodig had om de pomp weer te repareren. Opnieuw kon "de berg" van water worden voorzien.

DE ZWEMVIJVER

De onderste vijver had de functie van badvijver. Aan de zijde van de voet van de St. Jansberg stond ook een badhuisje. Aan de zijde van de Buizenweg was een afrastering aanwezig en rondom de vijver waren paden.
Voor het gezin van B.F.J.A. van Verschuer (die het landgoed als buitenverblijf gebruikte) en het gezin van diens zoon baron AD van Verschuer met zijn 11 kinderen (de jonkers Ot, Frans, Daan en de freules Lies, Klaar, Jules, Els, An, Em, Wil en Til) moet het hier aangenaam verpozen zijn geweest.
Hier kon in de letterlijke zin van het woord een frisse duik worden genomen, want dat bronwater koel is, is natuurlijk bekend. Dat juist die onderste vijver als badvijver werd gebruikt vond waarschijnlijk zijn oorzaak in het feit, dat deze het verst van de bron gelegen was en dus het minst koude water bevatte.
Het badhuisje heeft er nog tot in de oorlog gestaan. De foto is duidelijk in de laatste jaren van zijn bestaan gemaakt toen de badvijver niet meer als zodanig in gebruik was.
Voor die tijd werd deze vijver (evenals overigens de andere) regelmatig opgeschoond. Alle bladeren, modder en begroeiing werden dan verwijderd om op die wijze kraakhelder water te krijgen. Je kon er dan ook tot op de bodem kijken.
De laatste keer is dit in 1928 gebeurd. Wienand Wijnhofen, de broer van Hent, moet toen het karwei geklaard hebben in oude dienstkleding van de baron. De kapitein in het leger moet Wienand toen aangesproken hebben over het beneden de stand bezigen van het uniform. "As gèj enne andere goat hoale trek ik um uut" moet Wienand gezegd hebben. Even later was de baron met andere kledij verschenen.

JAN DEN HOAN

Waar je nu bij de drie vijvers naar boven loopt, in de richting van de verbindingsweg tussen de Holleweg en de Helweg, heeft voor 1925, op korte afstand van de villa, nog een boerderij gestaan.
Vanuit de villa werd de bovenstaande foto gemaakt. De kopgevel was dus naar de villa gericht en de zijgevel naar het verbindingsweggetje.
Tussen de verbindingsweg en het boerderijtje lag de moestuin en deze was aan de zijde van "het kasteel" afgeschermd met een beukenhaag. Aan de andere kant lag de fruitboomgaard.
De boerderij werd in de periode van ongeveer 1905 tot 1925 bewoond door Jan dèn Hoan (Lamers). De bijnaam was ontleend aan de stiefvader van Jan. Deze heette "De Haan" en alle kinderen uit het eerste huwelijk werden vervolgens in de volksmond ook altijd Dèn Hoan genoemd.
De boerderij was overigens, net als de andere boerderijen op "De Loate", een gewone pachtboerderij. In 1924 brandde ze af en werd niet meer herbouwd. Na o.a. nog een tijdje in het koetshuis gewoond te hebben, vertrok Jan dèn Hoan met zijn gezin de Maas over naar Beers.
De resten van de karschop en boomgaard zijn nog lang te zien geweest en nog langer kon er geprofiteerd worden van de kastanjes, die in "het gat van Jan dèn Hoan geraapt konden worden". Deze bomen waren nl. rijkdragend en de kastanjes waren veel groter dan die aan andere bomen. "Natuurmonumenten" heeft hier enkele jaren geleden echter de bomen gekapt. Het gat van Jan dèn Hoan ligt er sedertdien erg kaal bij.

DE HEL

De weg die zich vanaf de ruïne "Huize St. Jansberg" naar beneden slingert, wordt zoals we reeds vermeldden de Helweg genoemd. De weg voert ons naar de nog net op Milsbeeks territorium gelegen boerderij "De Hel". Een uit 1928 stammende foto laat zien hoe "De Hel" er toen uitzag. Het moet een zeer oude hoeve geweest zijn. Op alle oude kaarten is de hoeve terug te vinden.
In de omgeving vinden we verder de helkuil (de bron die aan de Plasmolense zijde van de Helweg ontspringt), de helpas (het lage gedeelte dat ligt tussen de voet van de St. Jansberg en de hoeve) en de helse berg (waar het woonhuis van J. van Hasselt staat). Er is een theorie dat de naam "De Hel" is ontleend aan het feit, dat de legers van Lodewijk en Hendrik van Nassau op deze plaats de Milsbeekse moerassen (en dus de hel) in zijn gejaagd. Zekerheid bestaat hierover evenwel niet.
Wel is zeker dat de boerderij rond 1860 in het bezit van de familie Ten Haaf is gekomen. Toen kocht Hannes ten Haaf uit de Aaldonk de boerderij. Hij moet vroeger stalknecht bij familie Faassen aan de Markt in Nijmegen zijn geweest. De boerderij was toen al heel oud met daken tot bijna op de grond en gelegen aan de rand van een wildernis. Toen hij thuis in Ottersum zijn vader Willem had verteld, dat hij "De Hel" had gekocht was deze meteen gaan kijken. Bij terugkomst moet hij hebben gezegd "ge hèt de hel gekocht már 't is ok 'n hel".
Hannes ten Haaf boerde er echter goed op. Hij werd één van de notabelen van Milsbeek, wethouder van de gemeente Ottersum en lid van het Kerk- en Armbestuur. Helse Piet volgde hem op en vervolgens werd de boerderij in de jongste geschiedenis bewoond door de niet getrouwde kinderen Hent, Wim, Miet en Drieka van de Hel. De oude boerderij is in de oorlog verwoest. Op ongeveer dezelfde plaats is vervolgens een nieuwe gebouwd.
Enkele jaren geleden is "De Hel" uit handen van de familie Ten Haaf geraakt toen Jan Janssen haar kocht.

HET VAGEVUUR

Dicht bij "De Hel" ligt ook in Milsbeek "Het Vagevuur". Het ligt aan de voet van de Helsenberg. De oude keuterij, die de naam "Het Vagevuur" droeg wordt op deze kort voor 1940 daterende foto, schilderachtig in beeld gebracht.
Alleen de bovenop de Helsenberg net tevoren gebouwde nieuwe moderne woning, verstoort enigszins dit schitterende plaatje. De bouwer van de woning op de berg, was een zekere Neuhaus, die in Nijmegen een boekhoudkantoor had. Bij de hel en het vagevuur moet een hemel liggen, moet hij gedacht hebben. Hij noemde het huis wellicht daarom, maar misschien ook wel vanwege de mooie bouwplaats en het schitterende uitzicht "Het Hemeltje". In tegenstelling tot de hel en het vagevuur is dit geen van oudsher hier voorkomende naam. Het echte hemeltje ligt niet in Milsbeek maar in Groesbeek.
"Het Vagevuur" moet in de vorige eeuw in bezit zijn geweest van Wim Wellens. Deze was getrouwd met Trui ten Haaf, een zuster van Hannes ten Haaf van "De Hel". Hij moet naar Middelaar zijn vertrokken.
"Het Vagevuur" werd toen gekocht door de familie De Bruin. Kareltje, de vader van Köbus en Nel de Bruin werd ook wel Kareltje van de Helsenberg genoemd. Ook in Milsbeek functioneerde "Het Vagevuur" wat in combinatie met "De Hel". Kareltje en later Köbus de Bruin moeten vroeger nogal wat meegewerkt hebben op "De Hel" en op "Het Vagevuur" werd weer gebruik gemaakt van het paard en de machines van "De Hel". Dit werd wel samenspannen genoemd. "Het Vagevuur" was overigens maar een kleine keuterij, waarvan de bewoners het bij tegenslag, zoals bv. een droge zomer, erg moeilijk hadden.
Het boerderijtje was, zoals te zien is, helemaal wit gepleisterd en "d'n hor' lag voor het huis langs de Langstraat. Tussen de Helsenberg en het huis lag nog een koenselberg. Met een koens werd hier strooisel gewonnen voor het vee. Het huis is in de oorlog verwoest en Nel de Bruin woont nog in het boerderijtje dat toen - in het kader van de wederopbouw - nieuw werd gebouwd.

KOATSEN BERTUS

Deze mooie ansichtkaart is van kort na de oorlog. Ze is gemaakt vanaf de plaats waar nu de Rozenbroek op de Rijksweg aansluit.
De man met de riek op zijn schouder is Koatsen Bertus. Hij was vrijgezel en bewoonde met zijn eveneens ongehuwde zus Han het huis dat rechts op de foto staat. Wat op de foto te zien is, is maar een gedeelte van de oude boerderij die hier heeft gestaan. Het achterste gedeelte had zware oorlogschade opgelopen en was al afgebroken.
Het huis moet overigens al eens eerder averij hebben opgelopen. Klokslag 12.00 uur met oud en nieuw, moet er rond 1880 door de Wiekese Gerrit (v.d. Hoogen) door de schoorsteen zijn geschoten. De keuken (waarin toen nog een open haardvuur aanwezig was) en de bewoners die daarin oud en nieuw vierden, werden bedolven onder een enorme zwarte wolk roet.
Het huis links is het huis, waar Piet van den Hoogen en daarvoor zijn vader Willem van den Hoogen woonde. Willem was getrouwd met Barboers Mrie, een zuster van Barboers Kobus, die aan de overzijde van de Langstraat woonde.
De bijnaam Barboers is waarschijnlijk afkomstig van de vader van Kobus, die Bart heette en mogelijk daarom "Bartboer" genoemd werd.
Op de Kleefse kadasterkaarten is te zien dat in 1731 deze twee boerderijen op precies dezelfde wat merkwaardige wijze al ter plaatse aanwezig waren (met de achterzijden naar elkaar toe gebouwd). Het gebied wordt op de oude kaart als "Op de Koat" aangeduid en de bijnaam Koatsen Bertus laat zich hieruit makkelijk verklaren. Het boerderijtje van Koatsen Bertus heeft, nadat Bertus in 1949 was overleden nog enkele andere bewoners gehad en is uiteindelijk halverwege de zestiger jaren afgebroken, nadat het in het kader van een brandweeroefening in brand was gestoken. Thans woont hier de familie Jacobs.
De boerderij van Piet van de Hoogen is in 1952 afgebroken. In de toen nieuw gebouwde boerderij hebben jarenlang de gebroeders Van den Hoogen, de vrijgezellen Wim, Jan en Tinus gewoond.

HET ROZENBROEK

Tegenover "De Koat" aan de andere zijde van de Langstraat, ligt een gebied dat "Het Rozenbroek" wordt genoemd. Het is al een oude naam. Reeds op de Kleefse kadaster kaart wordt het gebied aangeduid als "Das Rosenbruch" en de Tranchotkaart spreekt van "Rosenbroch".
In de vorige eeuw is er een begin gemaakt met de ontginning. We zagen al dat Barboers Kobus (Janssen) daar een nieuwe boerderij had gevestigd. Dit is wat nu genoemd wordt "Hof van Limburg", waarvan de eigendommen zich vroeger uitstrekten vanaf de beek tot aan de Rozenbroeksestraat. Barboers Kobus was niet alleen boer. Hij ging ook bij de mensen aan huis slachten en werd ook wel "Kobus de Slechter" genoemd. Op de boerderij werd hij opgevolgd door zijn zoon Riek. Diens kinderen Antoon en Bernard worden in Milsbeek nog altijd met de bijnaam "van Riek" aangeduid. "Bart uut de stroat" was ook een zoon van Barboers Kobus. Hij kocht het keuterijtje van "D'n dikke uut de stroat" (Driekus Janssen), op de hoek Onderkant/Zwarteweg en nam het "huusslachten" van zijn vader over. Zijn kinderen werden weer met de bijnaam "....van Bart" aangeduid. Thei en Wim van Bart wonen nog in Milsbeek.
De andere kant van de Rozenbroeksestraat was vroeger het domein van Tinus Linders en later diens schoonzoon Tinus van Well (Jansen). Het was de enige woning die aan de Rozenbroeksestraat stond. Hoe die straat er toen 's winters uitzag toont de foto die hieronder is afgedrukt. Het oude huis dat er tot aan de evacuatie stond moet in 1878 gebouwd zijn door Tinus Linders. Deze had voorheen als pachtboer op de Grote Roovoort aan de Bloemenstraat gezeten. Pietjes Tinus (Oudebaan) en Kerste Jan (Heiveld) waren zonen van Tinus.
Tinus v. Well trouwde hier in met dochter Anneke (van de Roovoort). De oorzaak van de bijnaam "van Tinus van Well" ligt overigens weer in de woning waar hij geboren was. Zijn vader Jan trouwde nl. in bij Van Well (met Mrie) die aan de Langstraat woonde. De kinderen Jaap, Wim, Leo en Piet worden in Milsbeek ook nog met de bijnaam "van Tinus van Well" aangeduid.
Het oude huis van Tinus van Well is tijdens de evacuatie verwoest. Na de oorlog werd er een noodwoning gebouwd en in 1954 werd er door de jongste zoon Leo (van Tinus van Well) een nieuwe woning vóór gebouwd. Inmiddels is de Rozenbroeksestraat tot aan het Verloren Land een woonstraat geworden.

KOEHARDE JAN

In de richting van Milsbeek, even voorbij de plek waar vroeger een verbindingsweggetje de Langstraat met de Oude Baan verbond (ter hoogte van de huidige Venkelstraat), stond vroeger het huisje van Koeharde Jan (Jan Schoenmakers).
De foto, waarop het huisje nog te zien is, dateert van ongeveer 1948. Loonwerker Wim Berns had het toen inmiddels gekocht. Op de foto is, staande op het eerder genoemde weggetje, zoon Koen afgebeeld met het oude huisje op de achtergrond.
Koeharde Jan moet de laatste koehard (koeherder) zijn geweest die in Milsbeek aktief was. Ook zijn vader oefende dit beroep uit; vroeger moeten er in Milsbeek nog meer zijn geweest, zoals ook de vader van Piet de Kunning (Konings). Koeharde Jan dreef zijn kudde van achter van de Langstraat, via wat nu de Teelebeekstraat is in de richting van 't Ven. Deze route was daarvoor als een koedrift ingericht. Dit wil zeggen dat de route over de hele lengte met meidoornhagen (bij de woningen) en eikenwallen (bij de akkers) moet zijn afgezet. De restanten zijn nog hier en daar zichtbaar. Op de plaatsen waar de boerderijtjes stonden waren sparingen, die met een hek of een slagboom werden afgesloten.
De koehard bouwde zijn kudde vanaf het verst afgelegen boerderijtje op. De eerste koe droeg een bel en waarschuwde dat de koehard op komst was; links en rechts kwamen uit de openingen die gepasseerd werden de versterkingen voor de kudde te voorschijn. Op de terugweg moet iedere koe zijn eigen "home" doorgaans goed gekend hebben en hoefde het hek maar open gemaakt te worden om de koe op stal te krijgen. Omdat het vee in die tijd drie keer, dus ook 's middags, gemolken werd, moest de koehard er twee keer op uit. Daar tussendoor "hield hij den ore" (ging slapen).
Nadat koeharde Jan was overleden verkocht zijn vrouw (koeharde Door) het keuterijtje in 1948 en trok bij dochter Kaat aan het Sprokkelveld in. In 1958 werd het huisje gesloopt en bouwde Wim Berns er de nieuwe woning waarin zoon Bertje nu woont.

FRIETTE TÖNJE

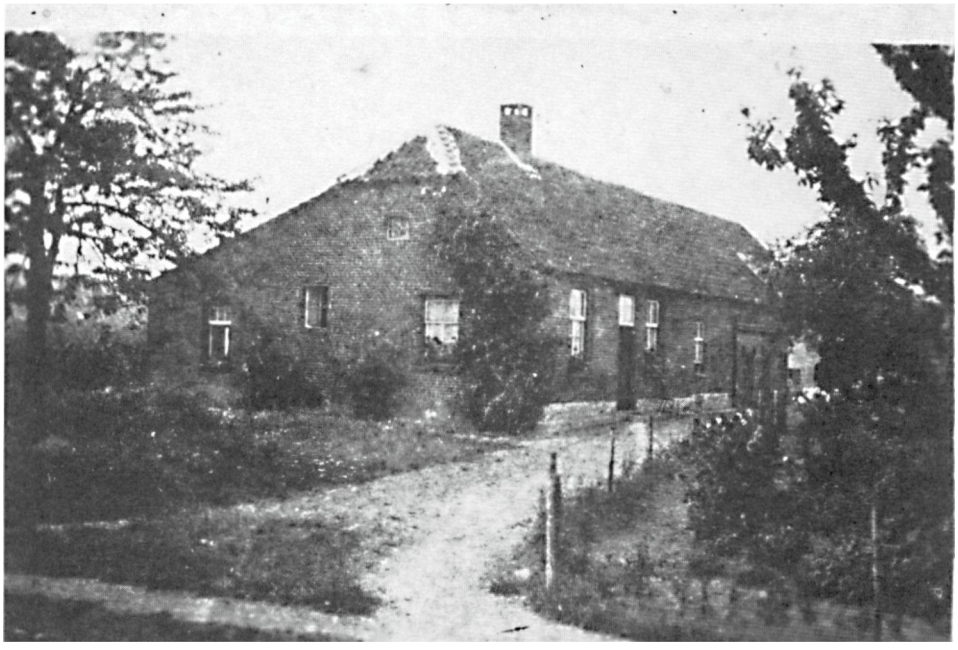

Op de hoek van de Kerstenberg en de Langstraat stond tot 1968 het keuterijtje, waar in het begin van deze eeuw Friette Tönje (Peeters) en later Tön de Kuut (Theunissen) woonden.
Friette Tönje was uit Boxmeer afkomstig en is eind vorige eeuw in gaan wonen bij de familie Verriet aan de Langstraat door te trouwen met Friette Miene (Verriet). Hij werd vervolgens in Milsbeek daarom tot Friette Tönje omgedoopt.
Hij moet een soort opzichter in de wegenbouw zijn geweest en was vooral in Duitsland werkzaam. Maar ook in Milsbeek heeft hij bij een aantal waterstaatswerken toezicht gehouden. Bekend zijn de aanleg van de dijk in de Bloemenstraat in de twintiger jaren en de aanleg van de Kerkstraat in de dertiger jaren.
Zijn ongehuwde zwager Friette Hannes (Verriet) heeft altijd bij hen ingewoond. Hij was metselaar en uiteraard ook de bouwer van het eigen huis dat hierboven is afgebeeld. Het moet eind vorige eeuw zijn gebouwd nadat de oude woning in brand was geraakt. Het huis stond met de kopgevel naar de Langstraat.
Tön de Kuut, getrouwd met Friette Sien, trok na een tijd in Middelaar aan de Heikant gewoond te hebben, in 1923 bij Friette Tönje in. Hij werkte bij de PLEM en bij "de Waterstaat" en was de vader van Lambert, Teun, Gijs en Riet Theunissen.
Het huis is in 1968 afgebroken om plaats te maken voor de nieuwe woning, waarin thans zijn 2e vrouw Nel met dochter Riet en haar man Sjaak Noij wonen.
De bouwsels van Friette Hannes moeten het overigens wel eens minder lang uitgehouden hebben. Het is meermalen voorgekomen, dat ze ter aarde stortten voordat het metselwerk hard was. De bakoven, die bij Pau Dinnissen was gemetseld, werd door een paar man vastgehouden, totdat Hannes in ijltempo weer gearriveerd was. Slechter verging het een tuinmuur bij de baron, die nog dezelfde dag een knecht stuurde omdat de pas gebouwde tuinmuur was omgevallen. "Wat stèt er now ok eeuwig" moet Hannes toen opgemerkt hebben.

DE LANGSTRAAT

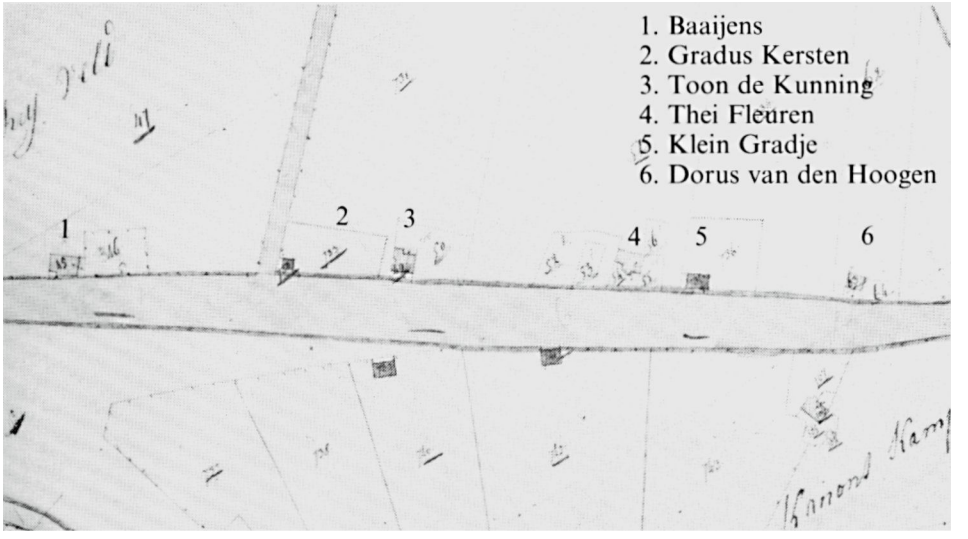

Dit fragment van de oude kadastrale kaart laat een gedeelte van de Langstraat en de zich hierlangs bevindende bebouwing zien, zoals die halverwege vorige eeuw aanwezig was tussen de huidige Kerstenberg en de Kanonskamp.
De ontginning van het gebied gelegen tussen de Oudebaan, Zwarteweg en Langstraat moet rond 1731 aan de zijde van de Zwarteweg en de Oudebaan zijn begonnen. Er waren nl. op het moment dat de Kleefse kadastrale kaart werd gemaakt langs die wegen de eerste 3 kleine ontgonnen enclaves aanwezig. Voor het overige werd het gehele gebied tussen de Oudebaan en het huidige Heiveld als "Gemeine Sandt Heijde" aangeduid. Van wegen was in het gehele gebied nog geen sprake. Ruim een eeuw later waren er een 16-tal woningen aanwezig. Op het op deze bladzijde afgedrukte fragment van de oude kadastrale kaart is een deel van de inmiddels midden door het gebied aangelegde Langstraat, te zien. De weg moet toen, zoals ook andere hoofdwegen, wel 20 tot 25 meter breed zijn geweest. De zijweg die is te zien, moet een deel van de huidige Teelebeekstraat zijn. Deze gaf toegang tot het achterliggende nog niet ontgonnen gebied.
De boerderij van de familie Baaijens werd lang bewoond door de ongehuwde kinderen Herman, Grad, Toon en Mina. Na hun overlijden kwam de boerderij in bezit van een neef (Herman Vullings). Zij werd al snel (in 1919) gekocht door Piet van Cis (Derks) en wordt thans bewoond door diens dochter Paula Verbeet-Derks. Piet was een van de plaatselijke voormannen van de "Aktie Bouwman". Dit was een organisatie die voor de kleine boeren opkwam. In die hoedanigheid werd hij lid van de gemeenteraad en bleef dit vervolgens 27 jaren.
Bij Gradus Kersten trouwde Kerste Jan (Linders) in met dochter Mareetje. Hij bouwde later de nieuwe woning aan het Heiveld die we al tegen gekomen zijn. Piet de Kunning bewoont nog altijd de ouderlijke woonstede van vader Toon, zij het in een naoorlogse boerderij. Wim Hoenselaar (de vader van Jan die er nu woont) uit Malden kocht in 1926 de boerderij van Thei Fleuren. Het huisje van Klein Gradje moet door Dorus van Hoogen bij zijn boerderij zijn gevoegd en afgebroken. Deze Dorus van Hoogen was overigens afkomstig van "De Koat" en ingetrouwd bij "van Well" met Leen Jansen. Later is hij opgevolgd door zoon Wim. Onder zijn de boerderijtjes van Ties Arts, Hubère Jan (Bertissen) en Jan Kösters te zien.

JAN LAMERS EN TIES ARTS

We maakten op de vorige bladzijde melding van het huisje dat wij hierboven zien en waar in het begin van de eeuw Hubère Jan (Bertissen) woonde. Voordat deze Hubère Jan het kocht, moet er een smid hebben gewoond, die Willem de Smid werd genoemd. Hubère Jan had 4 kinderen. Twee bleven er in Milsbeek. Zoon Grad ging aan de Pètjesstraat wonen en Christ bouwde een huis aan de Langstraat. Het keuterijtje werd in 1926 gekocht door Jan Lamers uit Groesbeek. Deze werd later kantonnier bij de gemeente Ottersum en deed het onderhoud van de Milsbeekse wegen. Zoon Piet volgde zijn vader in 1954 op als kantonnier. Dochter Kaat trouwde met Frans van Duin in het ouderlijk huis in, nadat Jan in 1959 een nieuwe woning naast het boerderijtje had gebouwd. In het begin van de zeventiger jaren moest het keuterijtje wijken voor de dorpsuitbreiding. Kort voor die tijd werd het nog vereeuwigd.
Daarnaast woonde zoals wij al zagen Ties Arts, die ook wel "Miek ziene Ties" werd genoemd. Aan de noordkant van het huis liep vroeger "het pádje van Ties Arts" dat een verbinding vormde tussen de Langstraat en de Oudebaan (waar nu de Kortebaan aansluit) en ook een verbinding had naar de plek waar Kobus van Nölleke (Peters) woonde. Aan dit paadje moeten in de vorige eeuw nog enkele woningen hebben gestaan. Er woonden een zekere Pèt Kroon en een Roelofke (echte naam niet bekend).
Van Ties Arts is bekend dat hij, zoals vele andere Milsbekers van de oostkant van de Rijksweg, vroeger veel hout haalde in het Duits wald. Dit gebeurde met een haak aan een stok die bij de "specialisten" tot 20 meter lang was. Hiermee werd het dorre hout van de bomen getrokken ("holttrekken"). Hiervoor werd de benodigde vergunning verleend, als je per jaar enkele dagen in "het Wald" werkte. Ties, die vaak met buurman Piet van Cis (Derks) op stap moet zijn gegaan, moet een ware meester in dit "holttrekken" zijn geweest. Hij keerde altijd met een volle kar huiswaarts. De "specialisten" trokken niet alleen hout voor eigen gebruik. Ze verkochten het ook aan inwoners uit Gennep.
Het oude huis van Ties Arts werd in de oorlog vernield. Zoon Gerrit en dochter Tonia hebben nog tot 1977 in het nieuwe na de oorlog gebouwde boerderijtje gewoond, maar moesten na een lange bittere strijd uiteindelijk toch wijken voor de dorpsuitbreiding. Ze wonen nu aan het Heiveld.

DE BOERDERIJ VAN KÖSTERS

We zien hier op de foto het boerderijtje van Tön Kösters, dat stond op de hoek van de Langstraat en de Kanonskamp. Zoals we reeds zagen staat de boerderij op de oude kadastrale kaart al ingetekend en zal waarschijnlijk in de le helft van de vorige eeuw gebouwd zijn. Ook voor Tön woonde er al een Kösters, nl. zijn vader Jan Kösters. Deze was getrouwd met Trui Goossens (een zuster van Köbus Muus). Jan Kösters was de dorpstimmer- en klusjesman in het Milsbeekse van begin deze eeuw. Zijn beroep oefende hij uit in het gedeelte van het huis dat rechts achter de voorgevel lag.
Jan maakte ook de doodskisten voor de overleden inwoners. Rond het doodgaan, waren er nogal wat gebruiken. Zo moesten alle luiken worden gesloten, de spiegels worden afgedekt en het paard moest op stal blijven. Door de buurt werd de nachtwake gehouden. De naaste buren hadden de leiding van het geheel. Zij zorgden er meteen voor dat het overlijden in de buurt werd aangezegd. Tot aan de begrafenis werd er elke avond aan huis gebeden. Op de eerste avond, na dit bidden werd het aanzeggen van familie en bekenden onder de buurt aanbesteed. De tweede avond werd de koffietafel geregeld. De buurt moest hier, zoveel mogelijk in natura, de benodigde stoelen, melk, brood, bestek enz. bijeen brengen. De dragers uit de buurt kregen 2 borrels en de naasten werden tot besluit bij de familie uitgenodigd om een avond koffie te komen drinken.
Zoon Tön, die in het stamhuis ging wonen, trouwde met zijn buurmeisje Han van den Hoogen, dat aan de overzijde van de Langstraat woonde. Hij zette de klussenwerkplaats niet voort maar ging boeren. Er werd daarvoor ook een verbouwing uitgevoerd en de voorgevel kwam er heel anders uit te zien. Om het herstelwerk te verbergen werd de voorgevel helemaal aangesmeerd.
Het huis hoorde van oorsprong bij de Langstraat (de Kanonskamp was maar een karweg). Na de verharding in de vijftiger jaren veranderde dat. Het was overigens het begin van het einde voor het boerderijtje. De dorpsuitbreiding rukte op en in 1966 moest het boerderijtje plaats maken. Tön Kösters kocht de boerderij van Hen Kersjens aan de Driekronenstraat. De grond, die deel uitmaakte van de zijn oude boerderij, kon bebouwd worden. Een aantal woningen, die aan de Kanonskamp, de Langstraat, het Weegbree- en Rogbloempad staan, zijn gebouwd op grond, die deel uitmaakte van dit boerderijtje.

SCHERZIEN EN DEN DOENS

Op de andere hoek, recht tegenover het huidige café "D'n Dörpel", stond op de alde Milsbèk een tweetal woningen, die gelet op de gebroken kapconstructie waarschijnlijk dateren uit het begin van deze eeuw.
Rechts op de foto, die van het begin van de vijftiger jaren dateert, is het huis van Den Doens of De Snèjer (Jan Doensen) te zien. Tot 1963 heeft den Doens er gewoond en het snèjersvak uitgeoefend. Daarna heeft zijn zoon Willie er nog tot 1978 gewoond. De gemeente kocht het van hem, sloopte de woning en liet het terrein een tijd braak liggen. Sinds 1988 prijken er 5 nieuwe woningen op.
Het huis links, dat zijn uitweg had op het weggetje dat tussen Tön Kösters en den Doens richting Kobus v. Nölleke liep, werd tot 1919 bewoond door Scherzien (Jan Laracker). Hij was indertijd de dorpskapper en zijn specialiteit was de gazonschnitt (alles eraf). Als hij klaar was zei hij altijd: "Netjes! Wie volgt?". Scheren deed hij uiteraard ook. Verder deed hij de lippen zomen. Als deze handeling was verricht mocht je als jongeman roken.
Toen Scherzien stierf werd het huis verkocht aan Dries Wientjes van de Zelderse hei. Deze was getrouwd met Mrie van Jan Arts van de Zwarteweg en werkte op de kalkzandsteenfabriek in Mook.
In 1929 kocht hij ook het boerderijtje van Kerste Jan er bij om er "op thuis" te kunnen blijven. Hij bleef de woning aan de Langstraat evenwel ook in eigendom houden en verhuurde ze aan Bart Wijnhoven. Nadat dit huis in 1931 was afgebrand en weer opgebouwd werd Grad Bendels (Bindels) uit de Potkuilen huurder.
In 1936 kocht zoon Herman de woning en nadat hij zoals vele anderen, in 1950 op "De Olde Kruyk" ontslag had gekregen bouwde hij er een bloempottenfabriek bij. De twee daken, waaronder de fabriek zich bevond, zijn achter de woning zichtbaar. De schoorsteen stond niet op de fabriek maar er naast.
In 1960 sloot het fabriekje de poorten weer en Herman verbouwde een gedeelte ervan tot de woning waarin hij nu woont. De oorspronkelijke woning, die ingrijpend is gewijzigd, wordt thans bewoond door de familie Huizinga.

DEKKERS NAD

Dit door Jan Koenen getekende kleine huisje moet gestaan hebben tussen het kerkhof en de Langstraat.
Voor 1929 werd het bewoond door Piet Karro (Giebels).
Daarna werd Dekkers Nad (Nadus Robben) eigenaar van het keuterijtje. Voor die tijd had hij aan de Teelebeekstraat gewoond.
De vrouw die op de tekening de geit aan het melken is, moet "Nad zien Mina" zijn. Nad oefende het dakdekkersvak uit. De oude woningen in deze streek, gebouwd voor 1900 hadden nagenoeg allemaal een dak dat half gedekt was met stro. In een enkel geval was dit riet. In de praktijk betekende dit dat er nogal wat onderhoud nodig was en dus ook behoefte aan dakdekkers, zoals Nad er een was. Vooral vanwege het brandgevaar en de eisen die de brandverzekering stelde, raakten de daken van stro en riet in de eerste helft van deze eeuw uit de gratie en werden de daken van nieuwe huizen geheel gedekt met pannen. Voor en na werd de bestaande dakbedekking van de oude woningen ook vervangen.
Nad was een populaire dorpsfiguur. Werken beschouwde hij als een noodzakelijk kwaad en hij liet zich dan ook graag verleiden tot een praatje als hij aan het werk was. Hij stopte dan zijn pijp en als de pijp op wasmoet hij gezegd hebben, "de piep is op en ik ben ok op; ik schei d'r mit uut".
Toen hij wat ouder was en nog wel eens voor reparatiewerkzaamheden werd gevraagd, moet steevast het antwoord zijn geweest: "ik goi d'r nie mèr op en Mina wil 't ok nie mèr hebbe".
Nadat Nad en Mina overleden waren heeft tot 1942 de weduwe Pik nog een tijdje het huis bewoond. In 1946 is het afgebroken.
Bij het huisje hoorde de strook grond die tussen het kerkhof en de Langstraat ligt en enigszins met een ronding tot aan de Kerkstraat loopt. Deze strook werd in het Milsbeekse de Piksingel genoemd. In 1950 zijn daar, enigszins verheven boven de Langstraat, een 8-tal gemeentewoningen gebouwd.

MUSSE PIET

Tegenover de Piksingel stond aan de andere zijde van de Langstraat ook een keuterijtje. Het moet rond 1915 zijn gebouwd door Crist Bertissen.
De grond heeft hij van Hettriks (Gradje Peelen) gekocht. Die woonde aan de andere kant van de Langstraat, op de plaats waar later juffrouw Murkens een nieuwe woning heeft gebouwd. Hettriks had de eigenaardige gewoonte om nooit recht op iemand toe te lopen, maar dit met een min of meer haakse beweging te doen. In de laatste levensjaren leidde hij een wat eenzaam bestaan en werd daarom ook een kluizenaar genoemd.
In 1922 werd het door Dorus Cobussen gekocht. Deze had voordien samen met Coen Rutten het dubbel woonhuis bewoond dat aan de Onderkant, halverwege tussen Driessen en Kersjes stond.
Nadat Dorus Cobussen in 1929 was overleden, hertrouwde zijn vrouw Han met Musse Piet (Piet Willissen). Musse Piet ging in Milsbeek met "herring en bukkum" rond. Stropen was zijn lust en zijn leven. Als de kerk 's zondags uit was moet hij nog geen tijd hebben gehad voor een praatje omdat hij eerst naar de "strieken" moest gaan kijken.
Na de dood van Musse Piet werd het in 1962 verkocht aan Piet Derks en vervolgens aan Bert van Cromvoirt. De foto dateert uit ongeveer 1930.
Het huisje heeft in de loop van de tijd vele ingrijpende wijzigingen ondergaan en niemand zal in de thans aanwezige uitvoering nog iets van de oude uitgave, die op de foto is afgebeeld, herkennen. Ook toen had het overigens al veranderingen ondergaan. De voordeur in het midden van de voorgevel had plaats gemaakt voor een 3e venster. In de eenvoudige voorgevel vallen verder de lichtgebogen bovendorpels en het langgerekte venster op boven de oorspronkelijke voordeur. Deze geven wat versiering aan dit eenvoudige landarbeidershuis.
Helemaal links op het perceel, gezien vanaf de Langstraat, bouwde zoon Wim Cobussen in 1939 een nieuw pand en startte hierin een olie- en meelhandel met winkel. In 1961 werd het pand verbouwd tot café en cafetaria "D'n Dörpel".

HAN WES

Bezoekers van het gemeenschapshuis zullen de hier afgedrukte foto ongetwijfeld herkennen van de grote foto die daar aan de wand hangt. De foto toont het huisje in de zestiger jaren. De voorgevel van het huisje had toen al "schade" opgelopen. Rechts naast de voordeur was het T-raampje vervangen door een modern spiegelraam en met het raampje in de nok was het al niet beter gegaan.
Rond de eeuwwisseling moet de Kromme Bart (Driessen) in dit huisje hebben gewoond. Hij moet mank (en daarom ook krom) hebben gelopen. Hen (die we ook al aan de Rijksweg zijn tegengekomen) en Karel (die later in de Zandluuk woonde waar nu zoon Jaap nog woont) waren zonen van hem.
Vervolgens werd het huis bewoond door Jan Rutten. Hij overleed nadat hij bij Jaeger tijdens werkzaamheden van de zolder was gevallen. Jan Rutten was getrouwd met Han Wes (Giebels) een zus van Piet Karro, die we al aan de Langstraat tegen gekomen zijn. Deze bijnaam zou ontstaan zijn doordat Han, toen ze nog dicht bij de tramhalte woonde, altijd klaagde dat "de wès" (was) vuil werd van de vieze tram. Ze moet daarmee nog bij een revue in Gennep voor het voetlicht zijn getreden. Dat kwam omdat ze daar een bekende persoonlijkheid was. Elke vrijdag ging ze er nl. schoien (bedelen). Ze moet daar ook wel "Schoi Han", "het Vrijdagsvrouwke" en "het centevrouwke" zijn genoemd. Bij de betere adressen kreeg ze een stuiver en eens in de maand een dubbeltje. Het moet de gulle gevers wel eens ontgaan zijn dat het weer de bewuste vrijdag was. Maar Han zei dan "Hé, het is de dubbeltjesweek".
Later werd het huis bewoond door Toon Karro (Rutten) een zoon van Jan en Han. Hij was getrouwd met Graad Bertissen, een dochter van Hubère Bertis (Bertissen) en Hendrien. Schoonmoeder Hendrien woonde nog lang bij Toon in en werd voor zover bekend de eerste en tot nu toe ook enige honderdjarige in Milsbeek.
Bekend was "den bok van Toon". De bok werd achter in huis gehouden, achter de huiskamer en het moet er dan ook vreselijk gestonken hebben. Uit de hele omgeving ging men er naar toe om de geit te laten dekken.
In 1968 werd het huisje afgebroken en werd er plaats gemaakt voor het gemeenschapshuis. Toon Rutten vertrok naar de Zwarteweg naar het huisje waar Albert Felling had gewoond.

KERK EN SCHOOL

Kerk en school zijn op deze ansichtkaart uit 1932 gezamenlijk te bewonderen. De foto geeft een goede indruk hoe het bouwterrein waar kerk en school werden opgericht er vóór 1930 uitzag. Het was grotendeels een zandberg met hier en daar een eikenwal en een enkel in cultuur gebracht perceeltje. Het heuveltje waarop het houten huis van Piet Brouwers staat en vanwaar deze foto is gemaakt, is in feite nog een enigszins herkenbaar overblijfsel hiervan. De rest is ten prooi gevallen aan de bebouwing.
Voor 1930 woonden er aan het zandpad dat nu Kerkstraat is ook nog maar drie gezinnen. Dit waren Toon Karro (Rutten), Net-as-ok (Hannes Arts) en Toon Schiet (Hoesen). Dit was niet de meest voor de hand liggende plek voor de bouw van een zo belangrijke dorpsvoorziening als de kerk. Logischer zou een plaats zijn geweest aan een van de belangrijke doorgaande wegen zoals de Rijksweg en de Zwarteweg. De aandacht van de initiatiefnemers heeft zich hier dan ook aanvankelijk op geconcentreerd. De keuze viel daarbij op de Zwarteweg. De kerk zou komen halverwege Driekus van Rieke Jan en De Snep, naast het nieuw gebouwde winkeltje van Hanneke Voss. De grond werd deels aangekocht van de familie Voss (de plek waar het afgebrande café had gestaan) en deels geschonken door Door Maas. Pastoor Hoefnagels oordeelde evenwel dat het bouwterrein te klein was voor de bouw van de kerk en de school.
Toevalligerwijze kwam na het overlijden van "Net-as-ok" ongeveer 11 ha grond vrij. Deze grond hoorde bij het keuterijtje en lag achter de reeds in bezit zijnde grond. Ook deze werd toen aangekocht. De uiteindelijke lokatie werd toen "Net-as-ok zienen berg" met een lange toegangslaan vanaf de Zwarteweg, wat de huidige Pastoor Hoefnagelsstraat is.
De school werd het eerst gebouwd en kwam in 1931 gereed. De kerk volgde een jaar later. De zandberg moest eerst gedeeltelijk worden afgegraven voordat hij geschikt was als bouwterrein. De kale zandvlakte die daardoor rondom de kerk ontstond, is nog goed zichtbaar op de foto. Architect van de kerk was de heer Coumans uit Nijmegen. Aannemer Gerards zorgde voor de uitvoering. De kosten bedroegen fl 38.000,00

DE NIEUWE KERN

Met de bouw van de kerk werd het onbelangrijke zandweggetje plotseling een interessante bouwplaats voor dorpelingen, die overstapten van de landbouw naar een ander beroep. Zij concentreerden zich om de parochiekerk, want hoe dichter bij de kerk hoe meer klandizie. Een gunstige ontwikkeling was dat de kerk eigenaar was van een groot gedeelte van de grond, die tussen de Zwarteweg en de nieuwe kerk met school lag en vanwege de aantrekkelijke financiële kant maar al te graag die grond als bouwgrond wilde verkopen. Zo kochten in de dertiger jaren Vic den Bekker (Geene), Thei de Köster (Peters), Mèster Hendrickx (het eerste hoofd van de lagere school), Wim de Mèws (Meeuwsen), Zwoansen Ties (Hubbers) en Piet Derks een bouwterrein aan of nabij de nieuw aangelegde Pastoor Hoefnagelsstraat.
Vic den Bekker (Geene) was dus een van de eersten die er "brood" in zag. Hij verkocht zijn huisje aan de Oudebaan waarin eerst zijn vader en later hijzelf een bakkerij met winkel exploiteerde. Op de grond die van de kerk gekocht werd bouwde hij vervolgens een modern verdiepingshuis met bakkerij en winkel. De hoofdbouw bestond uit een bijna vierkant blok met 3 verdiepingen. Het had een z.g. schilddak. De evenwijdig aan de Kerkstraat gelegen schilden van het dak zijn wat langer dan de andere. Als de schilden even groot zijn wordt het een tentdak genoemd.
De winkel bevond zich op de hoek van de Kerkstraat en de Pastoor Hoefnagelsstraat en was toegankelijk via een deels in de westelijke en deels in de noordelijke gevel geplaatste winkeldeur. Enkele grote spiegelruiten flankeerden de winkeldeur en dienden als etalage voor de koopwaar. De bakkerij bevond zich in de aanbouw, die loodrecht op de achtergevel was gebouwd. Het pand was zo groot opgezet dat Vic nog ruimte over had om een kamer te verhuren aan de Bloemenstraatse Zwoanse Ties, die er een kapperszaak begon. Ties zijn zaak floreerde zo goed dat hij in 1938 zelf een bouwterrein kocht aan de Pastoor Hoefnagelsstraat.
De vestigingsplaats van Vic was uitermate gunstig, maar toch kon hij het, mede tengevolge van zijn wat losse levensstijl, niet bolwerken. In 1937 kocht Piet van den Hoogen de winkel (annex bakkerij). Diens schoonzoon Bennie Kersten verbouwde het pand in 1974 grondig tot een zelfbedieningswinkel. Het geheel ziet er nu geheel anders uit dan kort na de bouw in 1932. Hoe het er begin dertiger jaren uitzag is nog mooi op de onderstaande foto te zien.

DE DORPSKERN IN ONTWIKKELING

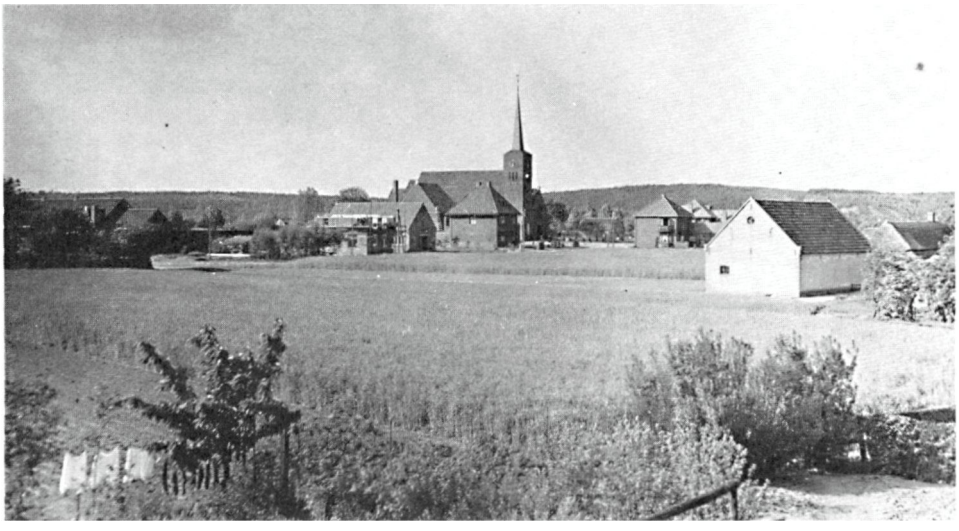

Bovenstaande foto, die vanuit de tuin van Kuhn is gemaakt, geeft een aardige tussenstand van de in ontwikkeling zijnde dorpskern. Het vierkante verdiepingshuis met schild- of tentdak was in de dertiger jaren razend populair bij de zich vestigende middenstand. We zagen al dat het huis van Vic Geene er naar neigde. De pastorie had ook al die uitvoering, Thei de Köster (Peters) bouwde in 1932 op een eveneens van de kerk gekocht bouwperceel ook zo'n woning. Deze 3 woningen zijn op de foto te zien. Het huis van Thei de Köster is overigens na de oorlog enkele keren ingrijpend verbouwd.
De volgende in die serie was Harrie Bouhuis. Hij bouwde café 't Centrum, dat hier links van het patronaat in aanbouw is. Hij bouwde overigens niet op grond van de kerk maar op de grond die er naast lag en die hij van Tinus van Nölleke had gekocht. Pluk werd er de eerste caféhouder. Hij werd al vrij snel opgevolgd door Toon ten Haaf, die er ook een aannemersbedrijf startte. Wim de Schoester (ten Haaf) was de laatste die aan de Kerkstraat een huis met tentdak bouwde. Dat was in 1937. Het is het huis dat later door Gerrie de Kapper (Jongman) is gekocht.
Ook langs de Rijksweg zijn overigens een aantal van zo'n middenstandswoningen vooral in het begin van de dertiger jaren gebouwd. Hier bouwden den Högsen Tien (Bindels), Sjaak de Mölder (Jacobs), den Tuinman (Janssen) en Mèster Bendels (Bindels) een dergelijke woning. De landbouwpercelen die hier op de voorgrond te zien zijn, bleven nog tot na de oorlog agrarisch. Ze behoorden tot de bedrijfjes van Driekus van Duin en Frans Janus (van Bergen) die aan de Zwarteweg zo schuin achter elkaar een wat merkwaardige ligging hadden. Op de foto is het huis van Driekus van Duin te zien met daarachter, maar gezien vanaf de tuin uiteraard ervoor, de witte schuur die van deze boerderij deel uitmaakte. In de oorlog is de boerderij verwoest.
Langs de Kerkstraat zette zich toen de dorpsontwikkeling verder door. In eerste instantie werden hier een serie noodwoningen gebouwd voor inwoners die na de evacuatie geen huis meer hadden. Joep de Krebber (Krebbers) bouwde in '47 een nieuwe bakkerij met winkel en gaf daarmee het dorpshart weer wat meer gestalte. Het bouwterrein was nog van de kerk. In 1955 bouwde het kerk- en schoolbestuur op het laatste bouwterrein van de kerk de woning voor het hoofd van de school, naast Krebbers. Sinds 1955 woont hier mèster Jansen.

DE OUDEBAAN

Duidelijk blijkt uit deze foto, waarschijnlijk uit eind twintiger jaren, dat in die tijd de plaats waar de huidige Kerkstraat de Oudebaan kruist, nog een bolwerk van agrarische activiteit was. Waar nu Willie van de Loo (meer dan) 16 speciaalzaken onder één dak heeft, stonden toen 8 garven per gast na te rijpen en te drogen in de zon. De wieken van de nog vrij nieuwe molen van Gradje de Mölder (Jacobs) staan al "op schoi" maar zullen toch nog even geduld moeten hebben, voordat ze deze rogge tussen de enorme molenstenen fijn mogen malen.
Waar nu "De Olde Kruyk" staat was toen nog het eikenbosje van de Schietbergse boerderij dat nog niet zo lang geleden gekapt was. Een paar doorschieters had men laten staan. De restanten van dit soort eikenbosjes en -wallen zijn nog her en der in ons dorp te zien. Ze werden veelal aangeplant op de hogere weinig vruchtbare gronden en hadden een meerledig doel. Enerzijds dienden ze om zandverstuivingen tegen te gaan. Ze werden elke 6 jaren gekapt. Van de dunne takken werden takkebossen gemaakt. Nadat ze via een zg. "holthoop" gedroogd waren, werden ze vooral in de "bruspot" gestookt. Van het dikke hout werd de bast afgedaan. Dit gebeurde door het zg. "loofkloppen". Daardoor liet de bast uiteindelijk los en werd dan aan de leerlooierijen in Cuijk verkocht. Het restant, "talhout" genoemd, werd gebruikt als brandhout.
Links naast de molen zijn de overige bouwsels te zien die Gradje de Mölder toen al bij de molen had neergezet. Op dat moment was alles nog met een plat dak. In de dertiger jaren is er het een en ander aan veranderd.
Het kleine witte huisje, dat nog net tussen de bomen links daarvan zichtbaar is, moet het huisje van Dorus Ted Peters zijn. Korte tijd later moet het door brand zijn verwoest. Toon Mozes (Mooser) bouwde er een nieuwe veel grotere woning op en vestigde er zijn manufacturenwinkeltje in. Helemaal links is nog een gedeelte zichtbaar van de keuterij met winkel van Nadus de klompemaker (van Schaijk). Nadus zelf staat op de Oudebaan en zal wel zijn gedachten hebben over de fotograaf, die het kiekje nam waar wij nu nog van genieten kunnen.

DE SCHIETBERG

Deze vanuit de molen van Jacobs aan de Rijksweg gemaakte foto laat zien, hoe het dorpshart er halverwege de dertiger jaren uitzag.
Na Bouhuis had inmiddels ook Sjang Mans een stukje grond van Tinus van Nölleke (Peters) gekocht. Hij was in de woning van zijn vader in Bloemenstraat al aan het schoesteren geweest. Nadat hij was getrouwd met Mrie Fen (Janssen) bouwde hij in 1934 vóór de school een woning aan die nieuwe belangrijke weg, waarlangs de Milsbekers ter kerke gingen.
De wildernis achter de school was inmiddels geworden tot een voetbalveldje voor de Milbeekse jeugd. Hier vond de opleiding voor het vooroorlogse Juliana plaats. Er stonden niet alleen een paar echte goals op maar zoals op de foto te zien is, was er ook een ballenvanger om te voorkomen dat het gewas van Tinus van Nölleke werd vertrapt.
Jan van den Helsen Hen (ten Haaf) van de Rijksweg had inmiddels Drieka Linders van de Oudebaan het ja-woord gegeven en had een deel van de grond van de Schietbergse boerderij weten te verwerven. Dit is het deel dat op de voorgrond te zien is, beplant met jonge fruitboompjes.
De Schietbergse boerderij zelf stond er nog. In het begin van de eeuw woonde hier Toon Schiet (Hoesen). Drie van de zoons van Toon werden slager. Driekus begon een winkel aan de Maasstraat in Gennep en Wim aan de Rijksweg in Milsbeek. Grad die later ook naar Gennep vertrok hield het bij het huisslachten. In deze branche was er vroeger overigens veel werk. In bijna alle gezinnen werd een of meer keren per jaar geslacht. Alleen de armsten konden dit niet. Hier werd daarom door de wat grotere boeren een hutspot gebracht. Zo'n hutspot bestond meestal uit een leverworst, een bloedworst, een stukje balkenbrij en een stukje spek.
Toon verkocht in 1925 de boerderij aan Tinus van Nölleke. Deze boerde er nog op tot de evacuatie in 1944. Na de oorlog bouwde hij nieuw aan de Potkuilen en kwam het restant van de Schietbergse boerderij aan de gemeente. Ook hier werden direct na de oorlog een aantal barakken neergezet om te dienen als noodhuisvesting voor een aantal Milsbekers wiens huis in de oorlog was verwoest.
Het erf bleef lange tijd onbebouwd liggen. Het werd al snel de plaats waar de kermis gehouden werd en dus het kermisplein. Later is het omgedoopt tot Schuttersplein.

JAN VAN DEN HELSEN HEN

De fotograaf die ons een blik gunde in de richting van het huidige Schuttersplein, gunt nu een blik in de richting van de Langstraat.
Vooraan kijken we opnieuw in de nog jonge bongerd van Jan van den Helsen Hen (ten Haaf). Een poosje voordat Jan in 1933/1934 de bedrijfswoning bouwde, had hij een kleine werkplaats gebouwd op de hoek van de Kerkstraat/Oudebaan. Toen de woning er eenmaal stond, kon hij zijn bedrijf pas goed van de grond tillen. Hij bouwde tussen de fruitbomen een 3-tal kippenhokken met een totale capaciteit van zo'n 250 stuks kippen. Hij hield de kippen niet alleen om de eieren te verkopen maar bouwde het kippenbedrijf uit tot een zg. vermeerderingsbedrijf. De kuikenbroederij voorzag zo de Milsbeekse kippenboeren van kuikens.
In zijn ijver ging hij zover, dat hij de broedmachines in zijn slaapkamer opstelde. Zoals op de foto te zien is, hield hij in een tweetal weitjes achteraan op het perceel ook nog wat kleinvee o.a. schapen. In een weitje staat het hooi op de "wèrupper". Daarachter is "De Olde Kruyk" in het prille begin van haar bestaan te zien. Het was een gebouwtje met plat dak en een "blèkke piep" ernaast. De open schuur, waarin de voorraad gebakken potjes staat, is ook nog te zien en daarnaast bevinden zich enkele "holthopen" met takkebossen voor het stoken van de oven.
Peter Linders en Wim Jansen hadden hun pottenfabriek eigenlijk ook aan de Kerkstraat willen bouwen. Dat mocht echter niet van burgemeester Sengers. Ook toen speelden milieu-overwegingen al een rol. Hij verwees hen naar Jan ten Haaf, die op het eind van zijn perceel, ook een deel van de houtwal had liggen, die bij de boerderij op de Schietberg had gehoord. Het restant van die eikenwal is op de foto nog heel mooi zichtbaar.
Helemaal links beneden in de hoek is nog het dak van King - King te zien. Het was een schuurtje op het terrein van de Mölder. De naam schijnt ontsproten te zijn aan het brein van een van de vele kunstenaars die op "De Olde Kruyk" werkten. Een tijdje heeft een van die kunstenaars (Sietsma) nog in King King gewoond.
Voorts zien wij een akker met daarachter het bosje van Thei Vervoort. Op de achtergrond zijn de woningen van Mattes Goossens en Bart Wijnhoven aan de Langstraat nog te zien. Het hele gebied waar nu o.a. de Koenselberg, de Knoot en de Kamilleweg liggen, was nog nagenoeg onbebouwd.

DE KANONSKAMP

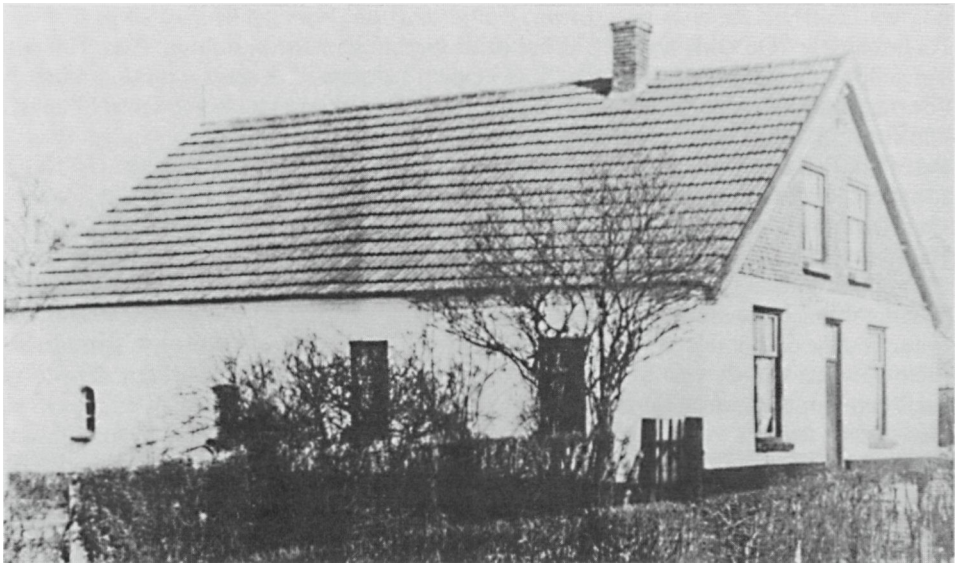

De omgeving waar Kobus van Nölleke (Peters) woonde, wordt op de oude kadastrale kaart aangeduid als "De Kanonskamp". Evenals die van "De Schietberg" wordt deze benaming in verband gebracht met de belegering van het Genneper Huis. Lange tijd stonden in de hoek waar nu de wegen Kanonskamp, Schoolstraat en Schietberg elkaar ontmoeten, 2 woningen. Ze stonden daar min of meer midden in een wildernis, op een plek waar de grond zo slecht was, dat het niet had geloond hem te ontginnen. Thei Vervoort, helaas konden van zijn huis geen foto's meer achterhaald worden, woonde aan de Rijkswegzijde. Bij zijn keuterijtje behoorden een kleine 3 ha grond en een deel ervan bestond uit een zandberg met een bosje. Zijn bezit liep bijna door tot aan de Oudebaan.
Kobus van Nölleke woonde aan de andere kant. Het huis werd in 1918 door hem gekocht van Pruuse Kobus (Reinders). Zijn huis droeg de naam "Kanonskamp". Op de foto hieronder is het nog te zien met de oude begroeiing. Het huis stond boven op een zandberg waarvan de hoogte nog enigszins te herleiden is aan het huis van Piet Peeters aan de Kanonskamp.
Er lag ongeveer 1 ha grond bij. Deze liep langs de huidige Kanonskamp door tot achter het huis van Wientjes. De grond was, zoals reeds is aangehaald, uitermate onvruchtbaar. De omvang van de kinderschaar heeft er echter niet onder te lijden gehad. "Kiendjes Mina", de vroedvrouw uit Gennep die in Milsbeek assistentie verleende, was er kind aan huis want bij Kobus werden 13 kinderen geboren. Een meevaller was voor Kobus dat hij bij zijn 7e zoon (dochters waren blijkbaar niet in tel) fl 25,00 kon incasseren van de Staat. Er moest alleen een briefje naar Hare Majesteit geschreven worden. Dit buitenkansje liet Kobus zich uiteraard niet ontgaan. Er bestond voor de 7e zoon ook het recht om gratis te studeren. De financiële situatie van het gezin liet echter zelfs gratis studeren niet toe en daarom moest die 7e zoon (Wielie van Kobus van Nölleke) met zijn 13e toch gaan werken.
Het huis van Thei Vervoort is in de vijftiger jaren afgebroken. Het huis van Kobus heeft nog tot 1967 de oprukkende bebouwing getrotseerd. Toen viel het doek ook voor deze witte parel in de dorpskern.

DE OLDE KRUYK

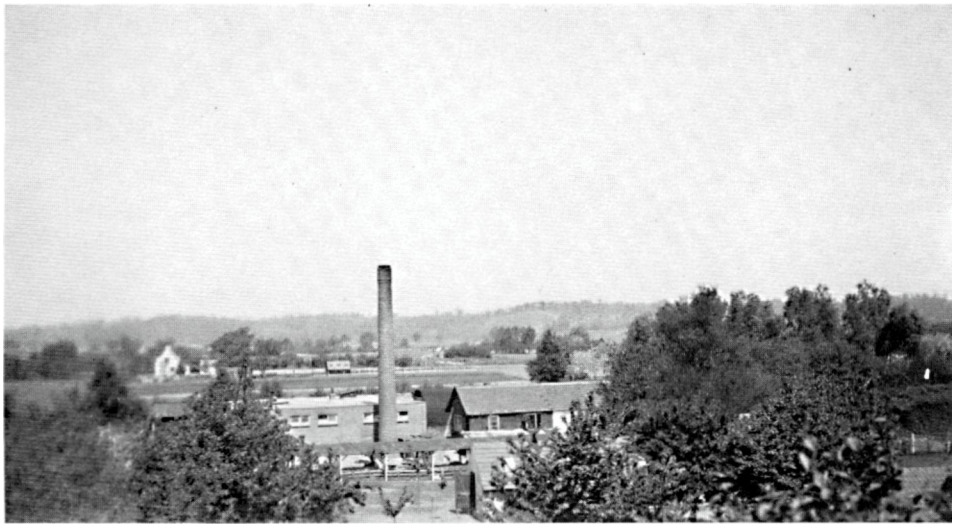

Weer vanaf de molen werd kort voor 1950 nog een keer "De Olde Kruyk" met het achterliggende gebied vereeuwigd. Het fabriekje van Wim van Tinus van Well en Peter Linders was inmiddels al lang overgeschakeld op de fabrikage van keramiek (sieraardewerk). De Olde Kruyk maakte een enorme groei door. In de toptijd werkten er zo'n 70 mensen, waaronder een aantal kunstenaars van elders. Elke vaas, ieder kopje, schotel of ander werkstuk werd met de hand gedraaid en in een typisch decor beschilderd. De Olde Kruyk was bekend in heel Nederland. En daar bleef het niet bij. Er werd ook heel veel geëxporteerd m.n. naar de Verenigde Staten, Zuid-Afrika en Australië.
Het witte huis, dat daarachter te zien is, is duidelijk herkenbaar als het huis dat in 1948 door Piet van Tinus van Well (Jansen) in het bongerdje van Driekus Kösters werd gebouwd. Piet had bij het ouderlijk huis aan de Rozenbroeksestraat willen bouwen, op de plaats waar hij al een kwekerij begonnen was, maar had daarvoor geen toestemming kunnen krijgen. Ook de plaats aan de Oudebaan was toen nog landelijk gebied en kwam niet in aanmerking om erop te bouwen. Na enige lobby werd de toestemming toch verkregen onder de voorwaarde, dat het moest passen in het landschapsschoon. Het moest daarom wit worden gemaakt.
Het keuterijtje van Gieljes Gerrit (Cillissen), dat zich voor de oorlog tussen "De Olde Kruyk" en Driekus Kösters bevond, was met de oorlog verwoest en ook Gieljes Gerrit zelf (een zoon van Ketsen Tinus en Kets Katrien) had de evacuatie niet overleefd. Zijn vrouw Han, die later met Sjefke Willems trouwde, huisde nog in de nauwelijks zichtbare noodwoning. Ze had inmiddels wel gezorgd voor een nieuw kippenhok.
Waar nu het speelterreintje aan de Oudebaan is, heeft tot in het begin van deze eeuw het huis gestaan van Pètje Looimans. Na zijn dood kwam een stuk grond bij de boerderij van Driekus van Duin. Deze akker werd toen nog altijd "Looimansland" genoemd.
Het hele gebied tussen de Oudebaan en de Langstraat was verder nog onbebouwd. Op de achtergrond is alleen de langs de Langstraat aanwezige bebouwing te zien. Geheel rechts, half verscholen achter het bosje van Thei Vervoort, is het huisje van Kobus van Nölleke zichtbaar.

BEKKER GEENE

Even ten noorden van de plek waar de Knoot op de Oudebaan aansluit, stond tot 1962 een mooi klein witgepleisterd huisje. Het moet in 1896 door de uit Gennep afkomstige Vic den Bekker (Geene), van een zekere Verhofstad voor fl 400,— zijn gekocht.
Hij begon er een klein bakkerijtje. De concurrentie van de eigen bakovens was in die tijd nog groot. Vele inwoners hadden eenvoudigweg niet het geld om brood te kopen. Er werd in de beginperiode roggebrood, water- en melkmik gebakken. Aanvankelijk moet er op de woensdagen een halve zak en op de zaterdagen een hele zak witte bloem gebruikt zijn.
Het bezorgen gebeurde in de beginjaren met een hondekar, later met een Russische pony en vervolgens met een muilezel. De paardekrachten werden ook gebruikt om via een zgn. manege de kneedmachine in de bakkerij aan te drijven. Naast een bakkerij had Vic ook een winkeltje met kruidenierswaren.
Vic den Bekker moet kort na de eeuwwisseling ook een opstand in het Milsbeekse georganiseerd hebben. Hij weigerde hand- en spandiensten te verlenen aan de gemeente. Ook de Grutter en Friette Tönje moeten er bij betrokken zijn geweest. Er werd aan burgemeester van Grunsven geschreven dat de bereidheid alleen bestond als notabelen zoals Alphons Peters en Willem Theunissen ook tot hand- en spandiensten opgeroepen zouden worden. Dat gebeurde uiteraard niet. Deze affaire moet zelfs de Gennepse krant hebben gehaald. Uiteindelijk eindigde het in een procesverbaal voor de Milsbeekse opstandelingen.
Het gezin Geene telde 8 kinderen, 4 jongens en 4 meisjes. De zonen Lam, Herman en Vic gingen in het bakkersvak. Lam vestigde in de Niersstraat in Gennep een bakkerij, Herman ging naar Nijmegen en Vic jr. nam thuis de zaak over. In 1932 bouwde hij een nieuwe bakkerij en winkel aan de Kerkstraat.
Het huisje aan de Oude Baan werd gekocht door Driekus Kösters, een zoon van Jan Kösters van de Langstraat. Hij kocht het op de veiling in het café van Gradje de Mölder voor fl 2.400,—. Driekus Kösters ontgon een gedeelte van de zandberg die achter het huis lag en teelde na de oorlog asperges. Hij plantte op de rest wat berkebomen, die nog gedeeltelijk te zien zijn waar nu de bejaardenwoningen staan. Een groot deel van die woningen, alsmede de woningen van De Knoot en de Oudebaan staan op de grond, die eens bij het oude bakkershuisje hoorde.

HET WEVERSHUUS

Tot in 1972 prijkte het wevershuis, dat op deze foto te bewonderen valt, nog aan de Oudebaan. De foto dateert van 1971 en het boerderijtje werd toen bewoond door Frans Thiessen (Thijsssen) en zijn vrouw Wevers Dien. Dien is er geboren. Behalve Dien bestond de Wèversfamilie uit Wevers Gert, Wevers Door, Wevers Stien, Wèvers Kobus, Wèvers Wim en Wevers Mrie. Van deze generatie heeft echter niemand meer daadwerkelijk het weversvak uitgeoefend. Dit heeft nog wel hun vader Toon de Wèver (Derksen) gedaan. Hij was met Wèvers Aant (van Schaijk) in het wèvershuis (dat overigens begin vorige eeuw verder naar achteren het veld in moet hebben gestaan) ingetrouwd. Samen met zijn schoonvader Wevers Kobus, Bertus-ome en Cis-ome (allen Van Schaijken, waarvan de laatste twee later aan de Zwarteweg woonden) maakte men lakens op een weefgetouw. In feite zijn niet "de Derksen" maar "de van Schaijken" de echte wevers geweest in ons dorp.
Ieder van die wevers had zijn eigen afzetmarkt. Met vier kruiwagens moet men er vroeger op uitgetrokken zijn. Eén naar Middelaar, één naar Groesbeek, één naar Ottersum en één naar Gennep.
De wevers bereikten daardoor een redelijke welstand. Het weven moet ongeveer in 1920 zijn gestopt. Het weefgetouw heeft nog tot aan de oorlog onder de pannen gehangen en was zo'n 2 meter breed. Het "wèvershuus" heeft een vrij traditioneel uiterlijk voor de boerderijtjes, die in het begin van de vorige eeuw zijn gebouwd. Lage zijgevels, een half rieten dak, een deur waardoor men rechtstreeks de woonkeuken binnenkwam en uiteraard een kelder met een opkamertje. Tot 1925 is er nog een bedstee in huis aanwezig geweest.
Verder was ook hier langs de weg de meidoornhaag aanwezig met vóór het huis aan de zuidzijde "den hof" en in dit geval bijna rondom het huis de fruitbomen.
In 1972 is deze mooie oude woning afgebroken. Lang voordien had de bebouwing van de grond, die bij de boerderij hoorde, al een aanvang genomen.
Een gedeelte van de woningen langs de Oudebaan, de Distelstraat en de Koenselberg staan op de grond, die deel uitmaakte van het erf en de huisakker van de Wevers.

DE KUUT EN HENNEKE

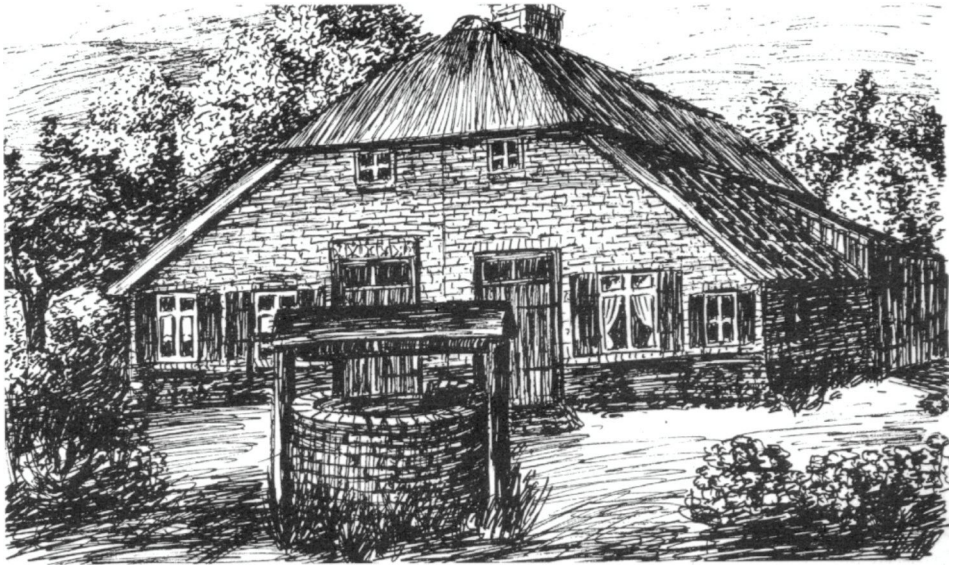

Tegenover het Wevershuis woonden in het begin van deze eeuw 3 gezinnen. Het waren de gezinnen van Pietjes Tinus (Tinus Linders), Jan de Kuut (Theunissen) en Henneke (Rutten). Gedrieën hadden ze een waterput en een bakoven. De 3 keuterijtjes moeten een generatie daarvoor uit één boerderij zijn voortgekomen, want ook daar waar de keuterijtjes hun akkers hadden (aan de overzijde van de Rijksweg en de overzijde van de Oudebaan) lagen ze gedrieën naast elkaar.
Het huisje waar Pietjes Tinus woonde moet het stamhuis zijn geweest. Hier woonde in de vorige eeuw Pietje Lamers en alle bewoners van het huis werden nadien als "Pietjes " aangeduid. Pietjes Tinus was een van de Milsbekers wiens keuterijtje zo klein was dat ze in de zomerdag zoveel mogelijk moesten "daglonen". Men trok daarvoor veel naar "'t Leegh" (bij Emmerich) en "'t Hoogh" (bij Goch). In 't Leegh maaide men het gras en in 't Hoogh het graan. Men kwam soms wekenlang niet thuis.
Jan de Kuut en Henneke woonden in een dubbel woonhuis met een gezamenlijke stal. Jan Koenen heeft dit karakteristieke huisje getekend. De twee voordeuren getuigen ervan, dat het huisje meteen als dubbelwoonhuis is gebouwd. Links woonde Jan de Kuut en in de vorige eeuw zijn vader Bertus de Kuut. Alle "Kuuten" in Milsbeek komen hier vandaan. De oorsprong van de bijnaam is niet met zekerheid bekend. Er wordt wel beweerd dat de oorzaak in de dunne "kuten" (kuiten) moet hebben gelegen.
Rechts woonde Henneke. Hij moet uit de Zelderhei zijn gekomen en was getrouwd met Han Lamers. De ongehuwde zoon Hennekes Piet bleef later in het ouderlijk huis wonen. Piet was in zijn jonge tijd met Tön de Kuut lid van de (wiel) rennerclub. In Duitsland deed men aan wedstrijden mee. Piet had de meeste ambitie en de beste sprint. Tön was de meesterknecht. Piet moet dan ook altijd bij Tön angeklopt hebben met de vraag: "Zulle we renne?".
Ook een vrijgezel genaamd Boela (werkelijke naam niet bekend) moet hier lang gewoond hebben. Hij kon goed "pruuve en zwetse". Ook in het spel "Ketsen" dat in deze buurt werd gespeeld moet hij een meester zijn geweest. Als hij weer gewonnen had zei hij altijd op zijn Duits "Boela hat die zwanzig und aus ist das Spiel".
De drie woningen zijn door het oorlogsgeweld vernield.

FRIETTE GRAD

Friette Grad (Grad Peeters) was in Milsbeek jarenlang "d'n eierkèl". Grad, een zoon van Friette Tönje van de Langstraat, werkte in de twintiger jaren als kelner bij Gert van Elsen in Plasmolen. Hier leerde hij de Duitser Höffke (Jacob Höffken) kennen, die wekelijks vanuit Krefeld in Arnhem naar de eiermarkt ging en dan bij Gert van Eisen "anstokte". Daar vroeg hij op een goeie dag aan Grad of hij ook niet wat eieren voor hem kon inzamelen. Zo startte Grad, gewapend met een korf, als eierhandelaar in Milsbeek. De handel ging goed en na een tijdje liet hij het kelnerschap voor wat het was. Höffke besloot vervolgens in Milsbeek een dèpot te bouwen. Hij kocht een perceel grond van de Wevers op de hoek van de Rijksweg/Kortebaan en bouwde daarop een woonhuis met bedrijfsruimte. Grad mocht de bedrijfswoning bewonen en trouwde met Trien van Nöl (Derks) uit Middelaar en hiermee poseert hij trots voor het nieuwe huis.
De helft van het huis was bedrijfsruimte en voorzien van een paar moderne grote schuifdeuren. Niet alleen de door Grad ingezamelde eieren werden hier verwerkt. Ook van andere inzamelaars werden de eieren hier schoongemaakt en gesorteerd. Boven op de zolder was bovendien een werkplaats gemaakt om eierkisten te maken en te repareren en beneden in het bijna geheel onderkelderde huis waren 4 grote bassins, elk met een capaciteit van 75.000 eieren. Hier werden in de zomer eieren ingekalkt en vervolgens als kalkeieren voor de consumptie 's winters verkocht. Dit alles verschafte niet alleen Grad maar ook een aantal andere buurtbewoners werk.
De ontknoping van de oorlog in 1945 betekende uiteraard het einde van de handel van Höffke. Bovendien lag het gehele huis in puin. Na een tijdje pakte Grad de draad weer op. Nadat hij de grond had kunnen kopen bouwde hij op de intakt gebleven kelderruimten een nieuw huis. Hij zette een eigen bedrijf op, dat hij tot 1972 samen met zijn schoonzoon Harrie van Bergen heeft geexploiteerd. In het huis is thans lijstenmakerij Janssen gevestigd.

DE GRUTTER

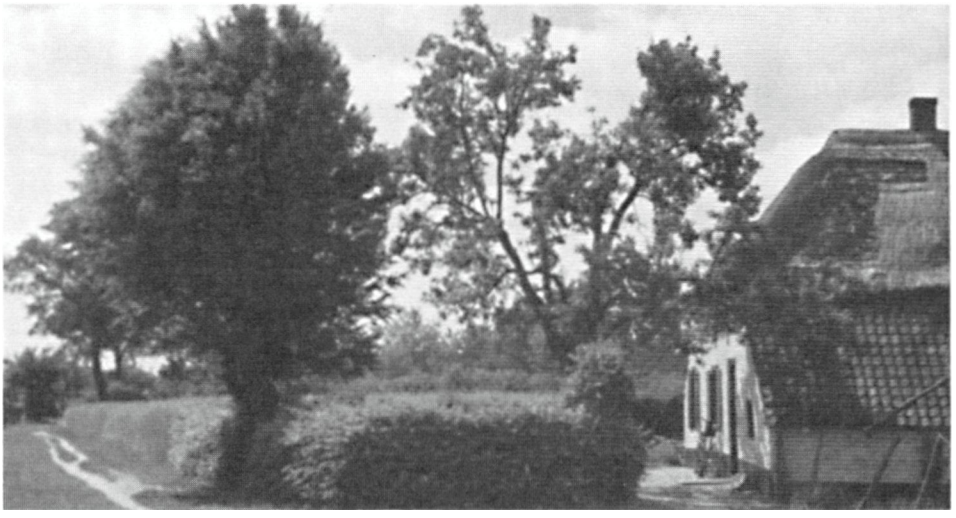

De Oudebaan, waarvan we al eerder een deel in beeld hebben gebracht, prijkt hier wederom in zijn vooroorlogse staat. Ditmaal is het het meer noordelijke gedeelte, gelegen ter hoogte van het huisje van de Grutter (Nad Grutters) en zijn vrouw Dien. Het was een zeer oud huisje met binnenin nog vele munniken muren (ook wel zonnebakkers genoemd). Hier is duidelijk te zien, dat bij de oude bouwstijl in onze streek het dak tot bijna op de grond doorliep.
De Grutter had een zgn. kleine keuterij. De veestapel bestond uit een koe, 2 varkens en 5 kippen. Op de 2 ha grond die erbij hoorden en rondom het huis lagen, werden aardappelen, mais, mangelwortels, knolrapen, spurrie en seradelle geteeld. Als er een varken werd geslacht ging het fijnste vlees naar de hypotheekhouder om hem te vriend te houden.
Nad Grutters overleed al in 1917. "Nad zien Dien" bleef met 5 kleine kinderen zitten. Noodgedwongen moest ze een kostganger nemen. Dit was Momme Ties en de kinderen van Grutters werden daarom vaak "De Momme..." genoemd. Later is Dien hertrouwd met Pietje Janssen.
Tegenover het huis van de Grutter viel in 1942 de bekende vliegtuigbom. Deze moet voor het huis zijn gevallen en zich diep in de grond hebben geboord. Door de buurt werd zij vervolgens opgegraven en door Frans Thiessen met het paard eruit getrokken. Het werd een zo grote bezienswaardigheid, dat er op een gegeven moment besloten werd entree te heffen. Voor een dubbeltje mocht men proberen haar op te beuren. 's Avonds werd zij op de kruiwagen geladen en achter het huis gelegd en met stro toegedekt, tot bleek dat er zeer groot ontploffingsgevaar was. Niemand mocht haar meer aanraken en het gebied werd toen onmiddellijk afgezet. De bom werd door de mijnopruimingsdienst tot ontploffing gebracht. In de hele buurt moesten de ramen open en in de omgeving viel alles bij de uiteindelijke ontploffing om. Het achterhuis van Grutters stortte in.
Het restant van de woning is in 1950 afgebroken. Zoon Giesje Grutters bouwde ter plaatse een nieuwe woning. In 1952 bouwde hij een bloempottenfabriek. Er kwamen echter te veel pottenbakkers en de spoeling werd dun. Giesje bouwde de fabriek vervolgens om tot tandartsenpraktijk voor tandarts Hendrix en een zomerhuisje. Hij bood dit huisje vele jaren als "landlord" te huur aan.

HELSEN HEN

De noeste werkers, die hier even de tijd nemen om op de foto te gaan, staan voor het huis van den Helsen Hen (Hen ten Haaf) aan de Rijksweg. Het is, sinds Thei van den Helsen Hen in 1978 zijn nieuwe woonhuis op een steenworp afstand van de oude boerderij bouwde, een niet meer bewoonde oude boerderij.
De bewoners van deze boerderij werden vroeger aangeduid als "Wiekese....". Dit is afkomstig van de benaming die het gebied op oude kaarten heeft, nl. "bij wijkzen". Op zijn Milsbeeks is dat "bèj Wiekzen" en vervolgens kan de verandering naar "Wiekese" wel verklaard worden. Degenen die vroeger in ons dorp met "Wiekese" werden aangeduid zijn Van de Hoogens. Begin vorige eeuw moet de boerderij in handen zijn geweest van een familie Janssen. Driekus van den Hoogen uit Zeeland (N.Br.) moet hier toen bij een aantal ongehuwde ooms en tantes in huis zijn gekomen en vervolgens zijn getrouwd met Dina Koenen uit Milsbeek. Helsen Hen (zoon van Hannes van de Hel) trouwde in en wel met dochter Mrie.
De boerderij staat al op de Kleefse kadasterkaart aangegeven. Ze was, dit blijkt ook nog duidelijk uit de eigendomsverhoudingen nu, gericht op het Achterbroek aan de overzijde van de Rijksweg. Het oude huis heeft moeten wijken voor aanleg van de Rijksweg. Het nieuwe huis werd vervolgens aan de Rijksweg gebouwd met de voorgevel naar de Rijksweg toe. Het oude huis moet met de voorgevel naar het zuiden hebben gestaan en met de achterzijde naar de oude weg, die vanuit het Achterbroek kwam. Deze liep tot ± 1952 (ruilverkaveling) nog rechtdoor aan de overzijde van de Rijksweg en maakte vervolgens ter hoogte van het huis van Koatsen Bertus eerst een haakse bocht naar links en vervolgens weer naar rechts.
De arbeiders op de foto zijn bezig met het onderhoud van de Rijksweg. Hierin werden steeds gaten gereden. Met een paar pinnen achter de stoomwals werd de grindweg dan los getrokken en werd er, waar het nodig was, leem en kiezel toegevoegd. Daarna werd alles nat gemaakt met water uit een ton op een kar, geëgaliseerd en tenslotte gewalst. De weg werd daarna weer spiegelglad en kon er weer even tegen.
Op de foto zijn nog enkele bekenden te zien. Rechts op de achtergrond staan den Helsen Hen en zoon Marinus. Geheel links met de schop staat zoon Jan (de latere kippenboer van de Kerkstraat) en voor het wiel van de kar met de ton erop staat Grad Fut (Bertissen) met een riek in zijn hand.

DEN TUINMAN

"Boom- en bloemkwekerij Flora" van W.H. Janssen en Zoon staat er op het reclamebord te lezen dat op de voorgevel van deze woning prijkt. W.H. Janssen staat voor Wilhelm Janssen, geboren in Rindern (Duitsland). Hij is indertijd naar Nederland gekomen als tuinman van "Huize St.Jansberg" en heeft aanvankelijk in het tuinmanshuis gewoond.
Rond 1900 begon hij voor zichzelf. Hij kocht toen de keuterij met bierhuis die aan de Rijksweg stond en eigendom was van Van Bekkum. Deze had dat daar nieuw gebouwd nadat zijn huis in het Achterbroek was afgebrand. Het heeft gestaan aan de weg die vroeger ter plaatse een verbinding vormde tussen de Rijksweg en het Achterbroek, tegenover het later afgebrande huis van Trekmutsen Tön (Peters).
Het nieuwe huis moet in die tijd een modern huis zijn geweest. Het had in de kelder een waterput, waarop een pomp was aangesloten. Ook had het langs de dakrand de zgn. boerenversnijdingen. In het huis was een bierhuis gevestigd achter de deur en de twee vensters, die zich aan de linkerzijde daarvan bevinden. Het bierhuis moet in de le wereldoorlog zijn gesloten omdat Wilhelm Janssen niet zo'n prijs stelde op de bijeenkomsten van de smokkelaars, die er steeds plaatsvonden. Hij moet gevreesd hebben last te krijgen met "de gendarmes". Met zijn enige zoon Herman ging hij uitsluitend als boom- en bloemkweker verder. De kwekerij "floreert" nu nog steeds als H.Janssen en Zn, alhoewel zoon Jan al lang alleen de scepter zwaait.
Den Tuinman (Herman) tuinierde goed en bouwde in 1936 een nieuw verdiepingshuis. Het oude huis wordt nog steeds gebruikt als bedrijfsruimte. Wel is het voorste gedeelte na de oorlog gesloopt. Er werd een nieuwe voorgevel gemetseld. Deze ingreep is herkenbaar aan de korte gedrongen vorm van het gebouw.
De foto is gemaakt bij gelegenheid van de bruiloft van Anna Janssen (een dochter van Wilhelm) met Jacob Akkers uit Ottersum. Deze Anna was een van de 6 kinderen uit het eerste huwelijk van Wilhelm Janssen met Dina de Rieth. Uit het 2e huwelijk met Mrie Nillissen werd nog een kind (Bertha) geboren. Op de foto staan weinig bekenden. De lange man voor de deur is de toen nog niet gehuwde Herman (den Tuinman) en rechts van hem staat zus Laura, die later met Jan den Klompenmaker van de Zwarteweg trouwde.

HET ACHTERBROEK

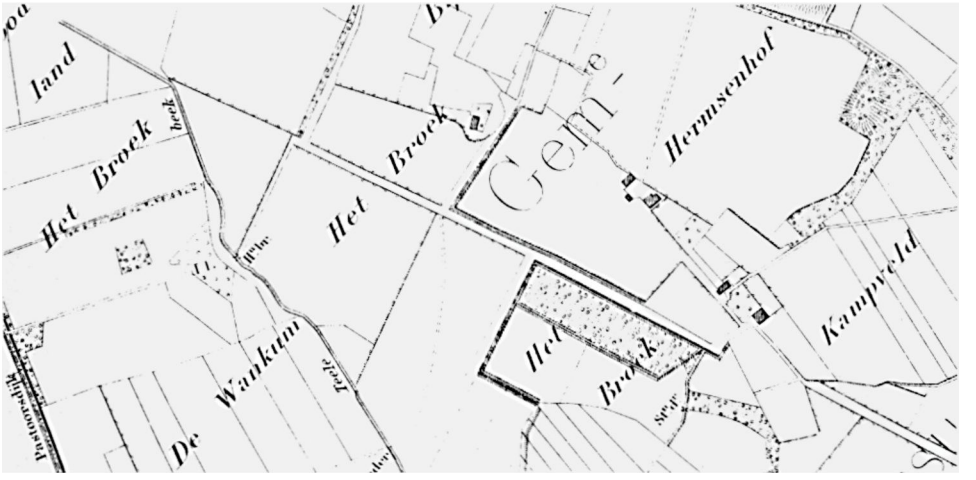

Via de boerderij van "Den Tuinman" zijn we eigenlijk al een beetje in het Achterbroek verzeild geraakt. Het is ook nu nog een fraai, bijna onbebouwd gebied, dat enigszins parkachtig aandoet. Het water uit de heuvelrug kwam hier via 't Ven en het Rozenbroek terecht en omdat het omgeven was door stuifzandruggen moest het water gedeeltelijk versterven.
Op de Kleefse kadasterkaart is het hele gebied, tot aan de Pastoorsdijk toe, nog een onontgonnen gebied, dat als "Gemeine Hüting und Gestrauch" is aangeduid. Door het enkele malen verbeteren (verdiepen) van de afwatering via de Teelebeek is het gebied vorige eeuw grotendeels in cultuur gebracht.
Centraal in het (Achter)broek lag en ligt de grote boerderij, die op het hierboven afgedrukte fragment van een topografische kaart uit 1899, Hermsenhof wordt genoemd. In de volksmond werd de boerderij toen overigens al Heijtinkshof genoemd naar de eigenaren in die tijd, t.w. de gebroeders Heijtink. In het begin van deze eeuw kocht Hannes Janssen de boerderij. Nadat hij in 1911 was verdroogd, in 1912 was verhageld en in 1913 was afgebrand moet hij geroepen hebben "gij judas, gij zijt de schuld ervan" en vervolgens moet hij de boerderij verkocht hebben. Nadat ze nog korte tijd in bezit was geweest van de pèrdekèl De Vocht is ze in 1981 gekocht door Hent Dinnisen uit Malden. Thans is ze eigendom van Koen Berns.
Links van de Hermsenhof, aan het weggetje dat vroeger langs "Den Tuinman" het Achterbroek in liep, woonde in de vorige eeuw een familie Hoesen. In het begin van deze eeuw leefde er schoonzoon Fèje Wimke (Willem Janssen) die getrouwd was met Drieka Hoesen en weer later diens schoonzoon Trekmutsen Tön (Peters). Diens vrouw Bertha werd nooit Bertha Janssen maar nog altijd Bertha Hoesen genoemd. In de vijftiger jaren is dit huis (waarin inmiddels Jan van Haaren woonde) afgebrand.
Ook aan de overzijde van de Teelebeek op "De Wankum" moet in de vorige eeuw een huis gestaan hebben. De lokatie is nog duidelijk op het kaartje herkenbaar. Hier moet Mattes Goossens en zijn vrouw Uiltjes Han (Gietemans) nog gewoond hebben. Later zijn deze aan de Langstraat gaan wonen op de plaats waar nu Mevr. Megens-Goossens woont.
Aan de andere zijde van de Hermsenhof woonde Dorus Hoesen en later diens schoonzoon Toon Koks. Dorus was geboren in de boerderij ter andere zijde, maar bij de kinderloze Pèt-oome (Grutters) en Miene mui (een oude aanduiding voor tante) in huis gekomen.

TOON DE PRUUS

Op de plaats waar de weg door het Achterbroek zich vóór 1954 splitste in een weg die naar de Bloemenstraat voerde en een weg die naar de "Milsbeek" leidde, bevond zich in het Achterbroek de boerderij van Toon de Pruus (Toon Janssen).
De bijnaam was afgeleid van de komst van het gezin Janssen kort na 1900 vanuit het "Pruisse" Kessel naar het Achterbroek. Deze Toon werd ook nog wel eens aangeduid als "De nèje boer". Zijn zwager Jan van Eijck die meekwam werd "de Riesterse Jan" genoemd. In Kessel moet men op 2 boerderijen hebben gezeten. De ene heette "de Schaar" en de andere "het Riester". Beide zijn onderdelen van een ploeg, hetgeen duidelijk de verwantschap tussen de bedrijven aangeeft. Vier kinderen van het gezin kwamen mee naar Milsbeek. Zoon Toon trouwde al snel met zijn buurmeisje Pietje Dinnissen en nam de boerderij thuis over. De andere kinderen zijn niet in Milsbeek gebleven.
De foto laat wel zien dat het voorhuis een huis met stijl is geweest. Het was gebouwd met grote fraaie stenen en fraai metselwerk. Wat bovendien opvalt is de hoog opgemetselde topgevel, een zgn. tuitgevel. De bouwer moet duidelijk wat meer te spenderen (te besteden) hebben gehad en dat liet men – ook vroeger – uit prestige zien.
Het woonhuis liep in de oorlog zware schade op. Vanwege het fraaie uiterlijk mocht het niet gesloopt worden en moest het in de oude stijl worden herbouwd.
In 1964 trof het huis een nieuwe ramp in de vorm van een brand. Van het achterhuis was niets meer over, maar van het voorhuis bleven de gevels staan. Opnieuw was er beraad over het behoud van deze fraaie gevels. Na een paar dagen werd (helaas) van gemeentewege beslist dat, vanwege het instortingsgevaar, de muren omver moesten worden gestoten. Zoon Antoon bouwde vervolgens een nieuw huis op korte afstand van het afgebrande. Met wat "gepoetste" stenen trok hij later, op een deel van de oude fundamenten, een schuurtje op.
Voor de aanleg van een nieuwe industrieweg en het industrieterrein in 1972 moest het oude tracé van de Molenweg wijken. De woning kwam toen net als die van de familie Koks, aan een doodlopend weggetje te liggen.

DEN OVENBERG

Dit fragment van een rond 1950 gemaakte luchtfoto, brengt de oude structuur van de wegen en de akkers van het gebied, waar thans het industrieterrein de Ovenberg is gevestigd, mooi in beeld. Evenwijdig aan de bovenzijde is de Rijksweg gelegen.
Links boven is de oorspronkelijke Ovenberg zichtbaar. De naam is ontleend aan een veldoven, die er kort na 1910 korte tijd heeft gestaan. Uit klei, die ter plaatse werd gewonnen, werden met weinig sukses stenen gemaakt. Het fabriekje was gevestigd op grond die bij de boerderij van Hannes Janssen hoorde en werd geëxploiteerd door een zekere Vissers. Deze werd door tegenslagen getroffen. Ook de klei was niet zo geschikt. De afloop was zeer triest. Toen het fabriekje moest sluiten maakte ook de exploitant een eind aan zijn leven. Het gat waaruit de klei werd gewonnen is ook nu nog duidelijk zichtbaar.
Het thans geheel verdwenen veldweggetje, dat via de Kortebaan een verbinding vormde tussen de Oudebaan en het gebied van de Bloemenstraat, is op deze foto nog te zien. In zuidwestelijke richting kwam men tussen het aspergeveld (links) en de Kniendenberg (rechts) bij "Den Alde Meule". Hier werd de weg van het Achterbroek naar "de Milsbeek" gekruist.
Voorbij "Den Alde Meule" werd aan de linkerzijde "De Heiloop" bereikt, een stukje hei, doorsneden door een tweetal weggetjes. Een liep er vanaf het Achterbroek richting Smelenberg en één verbond de Bloemenstraat met "de Milsbeek". Men kwam dan langs de Drie Knoten. Dit waren 3 geknotte eiken van den Högse Wim (Bindels) die het einde van de ter plaatse nog steeds aanwezige eikenwal markeerden.
Vanaf de Bloemenstraat en de Smelenhofweg kon men ook via Tinus Küpers (Cuijpers) naar het dorp.
De akkers, die aan rechterzijde van het laatste stuk weg liggen, voordat op de Rijksweg wordt aangesloten, vormen het eigenlijke Sprokkelveld. Het gebied dat er links van ligt werd vroeger aangeduid als het Trapsland.
De ontwikkeling van de industrie is in de jaren vijftig begonnen.

DEN ALDE MEULE

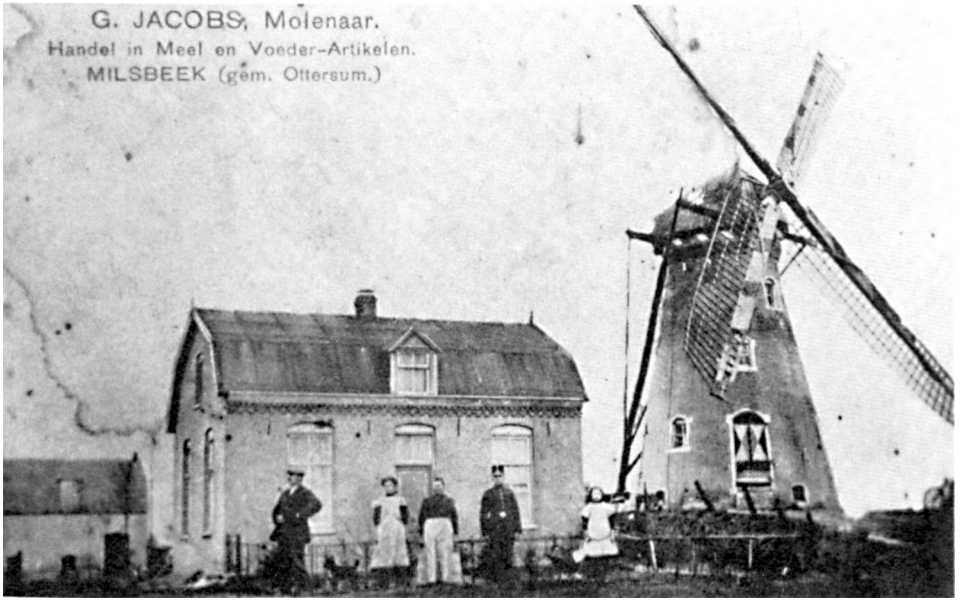

De eerste graanmolen in Milsbeek werd in 1909 gebouwd door de in Overasselt op de Munnikenhof geboren Gradje de Mölder (Jacobs).
Deze had voordien al molens gebouwd in Groesbeek en Heumen. De molen werd gebouwd aan de weg, die vanuit het Achterbroek naar de Milsbeek liep, op een perceel dat tot dan eigendom was van de Rieke Jan. Het lag halverwege tussen "de Milsbeek" en "de Bloemenstraat", op een punt waar de weg die vanaf de Bloemenstraat naar de Oudebaan leidde, de weg vanuit het Achterbroek naar "de Milsbeek" kruiste.
De Milsbekers die voordien met paard en kar of met de kruiwagen naar Verouden in Plasmolen of Coopmans in Ottersum moesten, waren zielsgelukkig met de komst van de molen. Met man en macht hielp men Gradje de Mölder. Zo moet de hele Molenberg door de Milbeekse bevolking zijn aangelegd als burenhulp. De molen moet grotendeels door Gradje zelf zijn gebouwd. De bedrijfswoning was gebouwd in de stijl van een klein landarbeidershuisje.
Het dak was niet gedekt met pannen maar met platen. Toch was het een leuk uitziend geheel. Links van de woning stond nog een bakhuisje, waar zoon Sjaak (de latere bakker) de liefde voor het bakkersvak mogelijk heeft opgedaan.
Zoon Sjaak staat (als soldaat) ook op de foto met 2 niet herkenbare zussen. Geheel links staat Gradje en naast Sjaak staat zijn moeder Nel.
In 1923 bouwde Gradje een nieuwe molen aan de Rijksweg, van de oude bleef slechts de romp staan. Door de Milsbekers wordt hij sedertdien "d'n alde Meule" genoemd en de weg waaraan hij stond, heette tot 1973 de Molenweg.
De molen met het huisje bleef nog lang eigendom van de familie Jacobs en werd o.a. verhuurd aan (de koloniaal) Vink en aan Wim Berns.
In 1942 kochten Peter Linders en Wim van Tinus van Well het. Nadat het huis in 1945 in brand was gestoken, bouwde Wim er in 1952 de woning met pottenbakkerij, die thans als "De Vuurvogel" door het leven gaat.

HET ASPERGEVELD

De aspergeteelt werd in Milsbeek reeds in het begin van deze eeuw uitgeoefend. Dat het op grote schaal gebeurde toont de steekploeg, die met de uitbaters in de twintiger jaren op de foto ging. Het aspergeveld was gelegen in het gebied dat het Trapsland werd genoémd tussen de Rijksweg en de huidige Ovenberg en werd geëxploiteerd door Albert Toonen uit Cuijk. Omstreeks 1915 kocht hij het veld bij elkaar van enkele eigenaren. Na zijn overlijden nam zijn weduwe "juffrouw Toonen" het heft in handen. De dagelijkse leiding op het veld had de Milsbeekse meesterknecht Driekus Kösters. Hij zorgde dat er werkvolk kwam en regelde de werkzaamheden. Alleen in het seizoen kwamen Toonen en juffr. Toonen vaak zelf. Men logeerde dan in het café van Jan Hoesen aan de Rijksweg. Er werkten in de toptijd zo'n 30 inwoners uit Milsbeek.
Het centrum van activiteiten lag op de hoek waar, gezien vanaf de Rijksweg, het huidige Sprokkelveld zijn eerste draai naar rechts maakt. Daar stond "de Spayskeet" met daarin o.a. enkele grote waterbakken om de asperges schoon te maken en te bewaren. Het beheer in de keet was in handen van Mieneke van Schayk, de latere echtgenote van meesterknecht Driekus Kösters.
Rond 1930 waren de asperges "opgebrand". Kuhn verbouwde er daarna nog enkele jaren rogge en vervolgens kwam het land weer in handen van de Milsbeekse boeren. Op de foto zijn te zien Albert Toonen (de eigenaar die vooraan op de foto op de aspergekist gezeten is en zijn echtgenote "juffrouw Toonen" die helemaal links staat. Aan de linkerzijde van Albert Toonen zitten (v.l.n.r.) Mieneke Kösters en Trui den Dekker (Robben). De jongens, die rechts naast hem staan op de voorste rij, moeten Grad van Pau (Dinnissen) en Hen Ted (Peters) zijn en daarnaast zitten Nel Hoesen en Bertha van Schaijk. De jongens boven in de deur moeten Pètjes Herman (Thissen) en Tön Kösters zijn. V.l.n.r. zijn beginnende bij juffr. Toonen verder (voorzover kon worden nagegaan) te zien: Driekus Kösters, Driekus Laracker, Toon Vervoort, Hen-nekes Piet (Rutten), Hen Laaracker, n.n., n.n., Jan den Ezel, n.n., Jan Doensen, Hannes Maas, Dekkers Thei en Hannes (Robben), n.n., Pietjes Jaap (Linders) en Thei Spikmans.

DE SNÈJER

Op de foto die wij zojuist zagen was nog een gedeelte van het huis van Dorus Schoofs zichtbaar. Hierboven is het volledig te zien, zij het in de laatste fase van het bestaan. Het bordje met de tekst "onbewoonbaar verklaarde woning" prijkt al op de gevel naast het wat merkwaardig gesitueerde venster.
Dorus Schoofs was geboren op het Groesbeekse deel van de St. Jansberg. Zijn broer Piet kwam thuis op de boerderij. Dorus kreeg kennis met Friette Gon (Verriet) uit de Langstraat en kocht van zijn kindsdeel een keuterijtje vooraan in het Sprokkelveld met 1 ha. grond. Dorus moet een echt boerenhart hebben gehad, maar moest vanwege zijn handicap (hij liep mank) een ander beroep kiezen. Hij bekwaamde zich in het snèjersvak. In de tijd dat de kostuums nog niet in de winkel werden gekocht maar door de snèjer werden aangemeten en gemaakt, voorzag hij in een behoefte in de groeiende Milsbeekse gemeenschap. Ook herstelwerk werd er wel door een snèjer verricht. En als de broek van het "zondags pak" bij de kinderen te klein was geworden werd hij door snèjer verlengd. De vraag "wat krieg ik mit de verjördag" werd vroeger veel beantwoord met: "'n stukste an de boks".
Drie van de 5 kinderen van Dorus bleven in het vak. Gert werd kleermaker in Ottersum, Hannes in Arnhem en dochter Grada die met Toon Mozes (Mooser) trouwde, begon zoals we al eerder zagen een manufacturenwinkeltje aan de Rijksweg. Er werd aan het snèjere zodanig verdiend dat in 1918 voor de oude keuterij een dwarshuis werd gebouwd. De jongste dochter Han trouwde vervolgens thuis in met Hannes Verhoeven uit Gassel. Ook het huwelijk van Hannes Verhoeven werd gezegend met 5 kinderen. Wim (Sprokkelveld), Mrie getrouwd met Jan Tax en Tonia (getrouwd met Martien Dortmans) zijn in Milsbeek gebleven.
In 1961 werd het huis verkocht aan Toon de Smid (Janssen) uit Groesbeek, die in het achterhuis een smederij begon en dit later uitbouwde tot een constructiewerkplaats. Op het moment dat de foto werd genomen was een nieuwe woning achter het oude boerderijtje in aanbouw. Dat was in 1968 en het oude bouwsel werd kort daarna afgebroken. De nieuwe woning wordt nu door Gertje Franken bewoond en in de voormalige nieuw gebouwde constructie-werkplaats is de nertsenhandel van Jan Janssen ondergebracht.

TRAMHALTE MILSBEEK

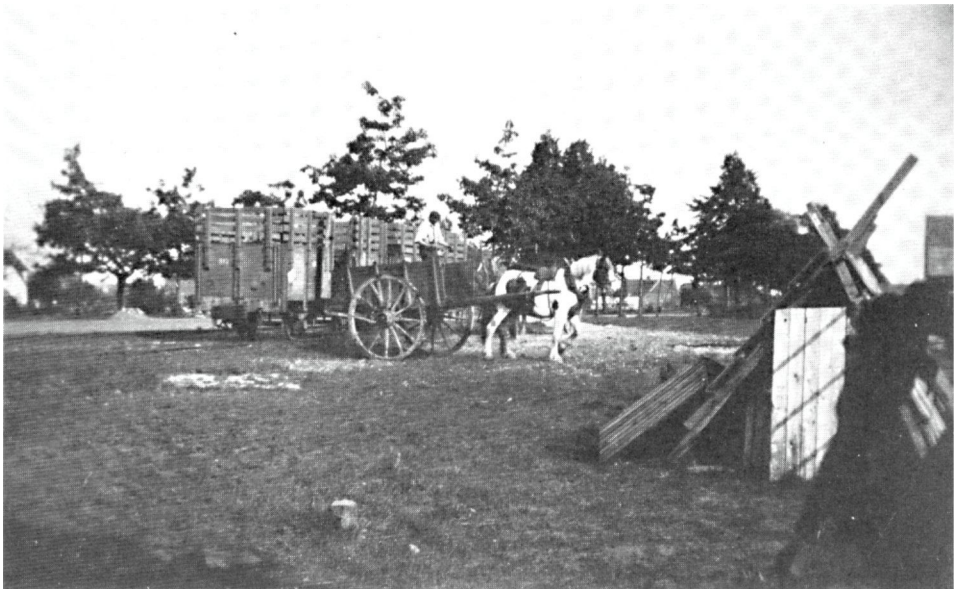

De tramlijn Nijmegen-Venlo werd in 1913 door de N.V." Maasbuurt Spoorweg" aangelegd. In Milsbeek waren twee tramhaltes t.w. bij de "De Drie Kronen" en op de plaats waar de Kerkstraat op de Rijksweg aansluit (de Schietberg). Op die plaatsen lag ook een dubbel spoor waar goederenwagons gelost en geladen konden worden. Dat er ook gebruik van werd gemaakt laat de foto zien. Hierop is Cees Corstanje te zien die met de korte kar juist zijn vrachtje gelost heeft. Op de foto is ook een van de mooie gevlekte paarden te zien, die in de dertiger jaren op de boerderij van Kuhn aanwezig waren en die altijd met veel bewondering bekeken werden. Er waren ook Milsbekers die bij de tram werkten. Bekend is dat Jan de Smid (Kerkhoff) en Kerste Jaap (Linders) machinist zijn geweest en Wim Kösters (Koster) van de Driekronen-straat een tijdje conducteur is geweest. De Rijksweg en de omgeving van de tramhalte waren in het begin van deze eeuw uiteraard een gunstige vestigingsplaats voor de middenstand.
Kiske (Kees) Emons uit Mill kocht in 1923 het boerderijtje op de hoek van de Kerkstraat dat vroeger aan Hent Hoesen toebehoorde. Hij begon er een fouragehandel, die later door zoon Koos werd overgenomen. Kiske legde ook al snel een beugelbaan aan. In 1931 werd de eerste vrachtauto gekocht. Deze bedrijvigheid is inmiddels uitgegroeid tot Emons Transport. Korte tijd later werd ook een kolenhandel begonnen, die door zoon Karel werd voortgezet tot in de zestiger jaren.
In 1923 bouwde Gradje de Mölder (Jacobs) even ten noorden, een nieuwe molen met café. Net ten zuiden van de tramhalte begon Driekus van Bart (Lemmen) wat later een aannemersbedrijf en aan weerszij daarvan den Högse Tien (Bindels) een fietsenzaak en Sjaak de Mölder een bakkerij/winkel. Tussen Kiske Emons en de Gradje de Mölder begon tenslotte Graad van Toon Mooser een manufacturenwinkeltje. Dit alles speelde zich af tussen 1923 en 1932. Op de foto van rond 1930 is van al deze bedrijfjes niets te zien. Wel is op de achtergrond het huis van de Wiekese Gerrit (van den Hoogen) te zien. De tram heeft tot aan de evacuatie dienst gedaan. Na de oorlog werd hij opgedoekt en vervangen door een busdienst. Voor het goederenvervoer had inmiddels de vrachtwagen zijn intrede gedaan.

DRIEKUS VAN BART

Toen in de twintiger jaren het dorp Milsbeek gestalte begon te krijgen, startte Driekus van Bart (Lemmen) een aannemersbedrijf. Driekus was geboren in Middelaar en was voordat hij in Milsbeek op eigen benen ging staan, werkzaam geweest in het aannemersbedrijf, dat zijn broer Grad (van Bart) in Middelaar exploiteerde.
Deze laatste moet voor Driekus een bouwterrein hebben gekocht, dat grensde aan de tramhalte. Het perceel was eigenlijk gelegen aan het oude weggetje, dat vanaf het Achterbroek en de Bloemenstraat richting Rijksweg voerde. Op die grond moet, ongeveer op de plaats waar nu Lambert Jacobs woont, al een klein landarbeiderswoninkje hebben gestaan. Het is nog tot na de oorlog eigendom van Grad van Bart gebleven. Han Wes, Hen Ted en Bertus Megens hebben er o.a. een tijdje gewoond. Op de plaats waar nu de Ovenberg op de Rijksweg aansluit, bouwde Driekus in de twintiger jaren een nieuw woonhuis met winkel en bedrijfsruimte. Het bouwperceel moest eerst flink worden opgehoogd want het moet een gat vol met slenen struiken zijn geweest.
De woning werd door Driekus zelf gebouwd. De kopgevel was naar de Rijksweg gericht. De foto laat zien, dat de kersverse aannemer geprobeerd heeft hiermee een visitekaartje af te geven. Het sierwerk boven de vensters en onder de dakvoet getuigen daarvan. Verder vallen de horizontale roeden in de bovenlichten en de sierlijk uitgevoerde ankers op. Het dak (helaas maar gedeeltelijk zichtbaar) was uitgevoerd in de gebroken kapconstructie. In de ruimte rechts naast de voordeur was een winkel gevestigd waar o.a. potten, pannen en timmerspullen werden verkocht. Rechts daarvan was een vrijstaande timmerruimte aanwezig.
De familie Lemmen heeft het huis nog bewoond tot aan de evacuatie in 1944. Tijdens de evacuatie werd het geheel verwoest. Na de oorlog is op die plek de nieuwe aansluiting van het Sprokkelveld gerealiseerd en is het restant van het perceel gekocht door Grada en Frans de Mölder (Jacobs) die hier in de vijftiger jaren op grond van de wederopbouwregeling een nieuw huisje bouwden, dat later door Lambert Jacobs is gekocht.
Op de foto zijn v.l.n.r. Driekus van Bart, Zus van Duuren, zijn vrouw Toos (van Duuren) en Jo van Duuren te zien.

DE NIEUWE MOLEN

Enkele jaren voordat de tram was gekomen had Gradje de Mölder (Jacobs) tussen de Bloemenstraat en de Milsbeek een molen gebouwd. Als vestigingsplaats voor een molen was dat niet ongeschikt, maar voor het overige stond de molen in die tijd in een bijna onbewoond en stil gebied. Gradje wilde echter dat ook zijn opgroeiende kinderen een boterham konden verdienen. Daarom kocht hij toen een perceel grond gelegen tegenover de tramhalte. Het was het hoogste gedeelte van de Schietberg. Daar verrees in 1923 een nieuwe moderne molen.
Tijdens de bouw gebeurde er nog een ernstig ongeval bij het met aarde aanvullen van het onderste gedeelte van de molen. Omdat eerst de ene zijde helemaal werd aangevuld stortte de boog in en bedolf een kind van Gradjes dochter Anna dat op dat moment onder de boog aan het spelen was.
Het molenaarshuis, doet qua uiterlijk wel wat denken aan het oude, maar was veel groter en aan de linkerzijde werd een groot café met salondeuren gebouwd. Hoger dan de Rijksweg werd een waranda met zitterras gebouwd. In het café kwam een rijkstelefoon waar de tramreizigers gebruik van konden maken.
De uitbreidingsdrift van "de Mölders" was nog niet ten einde. Schuin tegenover had zwager de Rieke Jan (Janssen) een driehoekig perceeltje gekocht, waarop het hutje van Jan de Pruuk (echte naam niet bekend) stond. Deze Jan de Pruuk schijnt kapper geweest te zijn, maar niet zo'n beste. Uit baldadigheid moet men eens een bord voor de deur hebben gezet met de tekst "Hier knipt men haren met grote troepen en scheert men dat ze oh Jezus roepen". Jan de Pruuk wilde geen plaats maken. Driekus van Rieke Jan moet een handje geholpen hebben door de hut te laten instorten. In 1932 kwamen de bakkerij en een woning voor Sjaak gereed.
In zijn bakkersjas is hij bij zijn woning te zien. Ook op de Molenberg en het terras zijn wat mensen zichtbaar die graag mee op de foto wilden. De molen en een gedeelte van het café/woonhuis werden even nadat de meeste inwoners geëvacueerd waren door tanks kapot geschoten om te voorkomen, dat de molen als uitkijkpost kon worden gebruikt. Hij is na de oorlog slechts gedeeltelijk opgeknapt en deed met een electrische motor nog tot 1959 dienst. Toen werd een nieuwe electrische maalderij in gebruik genomen waar nu Thei de Mölder (Jacobs) woont. Het café werd pas in de zestiger jaren herbouwd en is nu inmiddels restaurant "'t Töpke" geworden.

DE KLOMPEMAKER

Dit huis is nog goed herkenbaar als het huis van Jan van Nadus of Jan de Klompemaker (van Schaijk). Het is een mooi voorbeeld van een zgn. dwars- of T-huis.
De oude boerderij moet aan de overzijde van de Rijksweg hebben gestaan en werd door "Van Benthums" bewoond. Het is het stamhuis van Kobus van Benthum (Smelenhof), Dorus van Benthum (Bloemenstraat), Jan van Benthum (Zwarteweg) en Gradus van Benthum (Sprokkelveld).
Nadat men daar was afgebrand moet men een dwarshuis hebben gebouwd vóór de schuur die aan de overzijde van de Rijksweg stond.
Door van Benthum trouwde thuis in. Zij trouwde met Nadus van Schaijk. De bewoners van het huis werden vroeger altijd aangeduid met "de Klompemaker". Deze naam moet afkomstig zijn van de oude bewoners t.w. "Van Benthums", die het klompenmakersvak moeten hebben uitgeoefend. Ook Nadus v. Schaijk en later zijn zoon Jan namen die bijnaam weer over.
Begin deze eeuw was in het pand een winkeltje gevestigd. Er konden niet alleen kruidenierswaren maar ook andere zaken, zoals bv. "stinkollie" (petroleum) gekocht worden.
De bediening was in handen van Door en vele kinderen deden er graag boodschappen, omdat dit vrouwtje zo lief en behulpzaam was en men er altijd een suikerspek kreeg.
Het winkeltje heeft tot in de twintiger jaren bestaan. Zoon Jan van Nadus, die getrouwd was met Laura den Tuinman (Janssen), ging er niet mee door. Hij leefde alleen van het boerderijtje, waarvan de grond zowel aan de overzijde van de Oude-baan, de Zwarteweg, als de Rijksweg lag. Een paard schafte Jan nooit aan. Hij hield het bij een kruiwagen.
In 1975 verkocht Jan het boerderijtje en bouwde aan de overzijde van de Oudebaan een meer comfortabele behuizing. Het interieur van het oude pand is drastisch veranderd, maar het authentieke uiterlijk is fraai in stand gehouden.

GRAD VAN CIS

Zoals juist is beschreven moet het ouderlijk huis van de Van Benthums hebben gestaan in wat we vandaag de dag noemen "onder in het gat bij het electrisch huuske". Voor de aanleg van de Rijksweg moeten hier schuin tegenover elkaar een dubbel en een enkel woonhuis hebben gestaan. De aanleg van de Rijksweg heeft hier de oude topografie evenwel rigoreus verstoord.
Het vrijstaande huis, dat aan de zijde van het Sprokkelseveld was gelegen, zou bewoond zijn geweest door een familie Lamers. De vrouw van Driekus van Duin, die later aan de Zwarteweg woonde, was hier geboren en werd ook wel de Sprokkelse Mina genoemd. Het huis heeft waarschijnlijk moeten wijken voor de aanleg van de Rijksweg.
Het dubbel woonhuis aan de andere zijde waar de familie van Benthum en Nadus van Duin hebben gewoond moet nog net hebben kunnen blijven staan.
Bekend is ook het verhaal dat in deze hoek in de vorige eeuw ergens het eerste schooltje in Milsbeek moet zijn geweest. Een zekere Jan Matroos zou de onderwijzer zijn geweest.
Waarschijnlijk werd er alleen 's winters (als er weinig te doen was) les gegeven en brandhout zouden de leerlingen zelf hebben moeten meebrengen. Wat verder uit deze hoek met zekerheid bekend is, is dat er aan die zijde van de Rijksweg in het begin van deze eeuw een schuur van Nadus de Klompemaker (Van Schaijk) heeft gestaan. Toen Nadus zijn oudste dochter Nel in 1916 trouwde met Grad van Griete Cis (Derks) uit de Onderkant, schonk hij haar deze schuur met 1 ha. grond. Aan de voorzijde werd een woonhuis aangebouwd en zo was er weer een nieuw keuterijtje geboren.
In het gezin van Grad en Nel werden 10 kinderen geboren. Van de 6 die nog in leven zijn, wonen er nog 5 in Milsbeek, t.w. Leo (Sprokkelveld), Gerrit (Gildenstraat), Dora (getrouwd met Jan Groenen 'in de Potkuilen), Wim (Schoolstraat) en Theo (thuis ingetrouwd aan de Rijksweg). Deze laatste heeft nog tot 1971 het ouderlijke huis dat hieronder te zien is bewoond. Toen werd op enige afstand van de weg het nieuwe huis gebouwd, waarin hij thans nog woont.

DE WIEKESE GERRIT

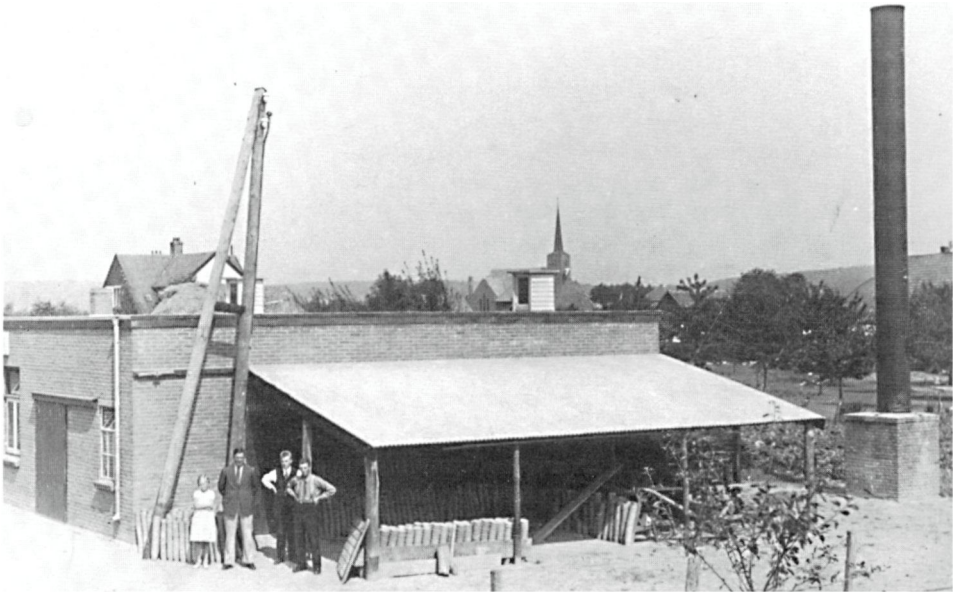

Schuin tegenover Grad Derks aan de overzijde van de Rijksweg woonde in het begin van deze eeuw de Wiekese Gerrit (van den Hoogen). De bijnaam verraadt zijn afkomst al. Hij was nl. geboren in het Wiekese huus (nu Thei ten Haaf).
De Wiekese Gerrit dreef een kleine keuterij en ging daarnaast uit werken. Een bijbaantje dat hij op het eind van de week had was het scheren. Hij moet dit aanvankelijk alleen voor de smid gedaan hebben. Nadat "Scherzien" was overleden had de klantenkring zich echter aanmerkelijk uitgebreid en kwamen er in de twintiger en dertiger jaren op zaterdag wel een man of 15 over de vloer. Voor een dubbeltje gingen ze glad geschoren de zondag in.
Het keuterijtje moet vroeger gelegen zijn geweest aan het weggetje, dat vanuit het Achterbroek juist ter hoogte van dat keuterijtje op de Oudebaan moet hebben aangesloten. De Rijksweg dreef ook een wig door het keuterijtje, waardoor de akkers van het bebouwde gedeelte werden afgesneden. Aan het huidige huis is ook duidelijk te zien dat het eigenlijk niet aan de Rijksweg gesitueerd is. Het moet eigendom zijn geweest van "Hoesens" die er het pottenbakkersvak uitgeoefend hebben.
Het witte dwarshuis is in 1929 gebouwd. In 1935 startten 3 zonen van Gerrit, t.w. Hen, Toon en Thei een pottenbakkerij. Bernard bleef boeren. Zoon Piet kocht de bakkerij/winkel van Vic Geene tegenover de kerk.
De foto, die hieronder is afgebeeld laat de pottenbakkerij zien zoals ze er rond 1935 uitzag. Kuhn was blijkbaar net met dochter Olga op bezoek en ging mee op de foto. Rechts van Kuhn staan Thei en Hen van den Hoogen.
Achter de fabriek zijn de villa van Kuhn en de kerk zichtbaar en rechts daarvan het woonhuis van de boerderij van Frans Janus (van Bergen). Helemaal rechts, achter de vrijstaande schoorsteen is het café met de fruitboomgaard van Driekus van de Rieke Jan te zien.
De (bloem)pottenbakkerij van de gebroeders is tot 1976 in bedrijf geweest. In dat jaar is ze verkocht aan Geert Jacobs die er weer sieraardewerk is gaan maken en het bedrijf heeft omgedoopt tot "De Jacobsladder".

DE SMID

In 1907 kreeg Milsbeek een echte dorpssmid. Het was Frans de Smid. Hij was een van de 4 zonen van de smid Kerkhoff uit Ven-Zelderheide, die graag smid wilden worden. Thuis was er maar plaats voor één (Wim).
Christ vestigde zich daarom op de Bredeweg en Gerrit op de Horst in Groesbeek. Ondanks dat het hem ontraden werd, omdat er niets te verdienen zou zijn, liet Frans zijn oog op Milsbeek vallen als vestigingsplaats. Het huis dat hij bouwde werd met de lange gevel langs de Rijksweg gebouwd. Links was het woonhuis en rechts de smidse. Het oog moet ook wat hebben moet de smid gedacht hebben, toen hij de mooie togen boven de vensters aan liet brengen. Nog net zichtbaar is een stukje van de aanbouw aan de achterzijde. Dit was het boerderijgedeelte, want zelfs de smid van die dagen had vee, t.w. een koe, een geit en wat varkens.
De smid van het begin van deze eeuw moest alles zelf doen. De blaasbalg moest met de hand bediend worden, het ijzeren beslag van de wielen van de kar in het zand rondgeslagen en de kachelpijpen werden eveneens nog uit plaatijzer gevormd. Belangrijke werkzaamheden waren het beslaan van de paarden en het maken van allerlei potten en pannen en vooral ook "ollietuiten". Maar bij de smid waren nog meer dorpsvoorzieningen. Er was een tijdlang een benzinepomp (rechts op de foto te zien), het hulp-postkantoortje met de openbare telefoon en de E.H.B.O. hulppost gevestigd. De E.H.B.O. hulppost is voor de oorlog al door Tien Bendels (Bindels) de fietsenmaker en het hulp-postkantoortje na de oorlog door Ties Hubbers (de kapper) overgenomen.
Na de oorlog nam zoon Jan (de smid) de zaak over. In 1969 sloot de smederij de deuren en in 1980 werd ze verbouwd tot een bejaardenwoning voor Jan de Smid en zijn vrouw Mien. Het huis kreeg toen ook een heel ander uiterlijk. Op de foto (omstreeks 1930) is het oude aanzien nog te bewonderen met 6 van de 12 kinderen van de smid. Achter staan Door (gehuwd met Herman van de Dood) en Mrie (missiezuster geworden). De kleintjes vooraan zijn Stien, An, Frans en Ciska. Behalve Door en Jan is ook Gerrit (Zwarteweg) in Milsbeek blijven wonen.

GRAD FUT

Tot in het begin van de tachtiger jaren stond aan de Kempkesweg (ook wel genoemd de Pètjesstroat) het huisje van Toon Fut (Bertissen). Toon was een zoon van Grad Fut, die ook wel Hubère Grad werd genoemd en was geboren aan de Langstraat. Van zijn kinderen zijn behalve Toon ook Leen (getrouwd met Tien Peters) en Truus (getrouwd met Jan Driessen) in Milsbeek blijven wonen.
Grad moet vroeger met de kermis, toen die bij de Rieke Jan was, nog het orgel hebben gedraaid. Ook was hij bekend als de drager van de grote trom in de beginperiode van de fanfare.
Hij "pruufde" ook graag. Toen de fanfare een keer naar Materborn was geweest moet Grad, nadat hij aan de Rijksweg uit de bus was gestapt, de thuishaven niet meer hebben kunnen bereiken. 's Morgens bij het aanbreken van de dag moet hij in een greppel langs de Pètjesstroat zijn gevonden. Hij sliep daar zijn roes uit met het hoofd in de dikke trom!
In het keuterijtje heeft vroeger Tinus Driessen gewoond, ook wel Ehre Tinuske genoemd. Hij was getrouwd met Door Berns en moet in de tijd van de Franse revolutie naar Milsbeek zijn gekomen. De familie Driessen is vervolgens naar de "zandluuk" (waar later Karel Driessen woonde) vertrokken en weer later naar de ontginningsboerderij "De Berkenhoeve" van Alphons Peters.
Ehre Tinuske heeft het huis verkocht aan "den Dikke uut de stroat" (Driekus Janssen). Deze had gewoond op de hoek Zwarteweg/Onderkant maar moet daar niet meer hebben willen wonen, nadat hun enig kind in de nabij gelegen Siep was verdronken. Het huisje van Toon Fut heeft daar aan de Pètjesstraat nog lang gestaan. Het rechtse gedeelte is later als een zogenaamde tomp aangebouwd. Daar was ook de WC ondergebracht en de bewoners moesten nog lang buitenom naar "het huuske".
Na de dood van Toon is het huisje gekocht door slager Sjaak Noij uit Gennep. Hij brak het oude huisje af en bouwde er het landhuisje, dat er nu nog staat.

DE PÈTJES

Niet meer door middel van een echte foto, maar nog wel via een foto van een schilderij, kunnen we genieten van het huis van de Pètjes in de tijd dat er nog geen restaurant "De Kerselaer" was.
In het midden van de vorige eeuw moet hier Albertje van 't Hekken (Wollenberg) hebben gewoond. De bijnaam is ontleend aan de naam van de akker waar het boerderijtje stond. Volgens de oude kadastrale kaart werd het gebied dat daar tussen de Kempkesstraat en de Maazeveldweg lag nl. "Het Hekken" genoemd. Driekus Thissen trouwde in met dochter Mrie en werd vervolgens Pètjes Driekus genoemd. Het was echter niet de enige bijnaam die het baasje had. Hij werd nl. eveneens kaplöntje (kapelaantje) genoemd. Deze laatste bijnaam moet hem gegeven zijn omdat hij tijdens de processies in Ottersum altijd de hemel mee hielp dragen.
Pétjes Driekus, alias kaplöntje, moet een klein heertje zijn geweest, dat altijd, zijn paraplu als wandelstok gebruikend, enigszins deftig rondstapte.
Het oude huis, waarin Albert van 't Hekken en Pètjes Driekus hebben gewoond, heeft dichter bij de Kempkesweg gestaan. Er moet nog ooit eens op geschoten zijn. Zowel het doelwit als het huisje overleefden de aanslag. In 1935 is het huisje evenwel tengevolge van blikseminslag afgebrand. Zoon Herman de Pètjes (Thissen) bouwde toen achter op het perceel een nieuw huis. De andere twee kinderen van Pètjes Driekus (Albert en Mieneke) bouwden langs de Rijksweg in dezelfde tijd een nieuw dubbel woonhuis (thans bewoond door Corrie Gerrits en Harrie Thissen).
Herman de Pètjes was een modale Milbeekse keuterboer, die samenspande met Bernd Gieteman van de Ringbaan. In 1975 verkocht Herman de Pètjes de boerderij aan Frans Cobussen die haar liet verbouwen tot het restaurant "De Pèttelaar". Een gelijknamig restaurant in 's-Hertogenbosch had evenwel geen begrip voor de nostalgisch motieven die daarbij voor ogen hadden gestaan. Het gevolg was dat "De Pèttelaar" veranderd moest worden in "De Kerselaer".

KNOOPPUNT ALDE MILSBEEK

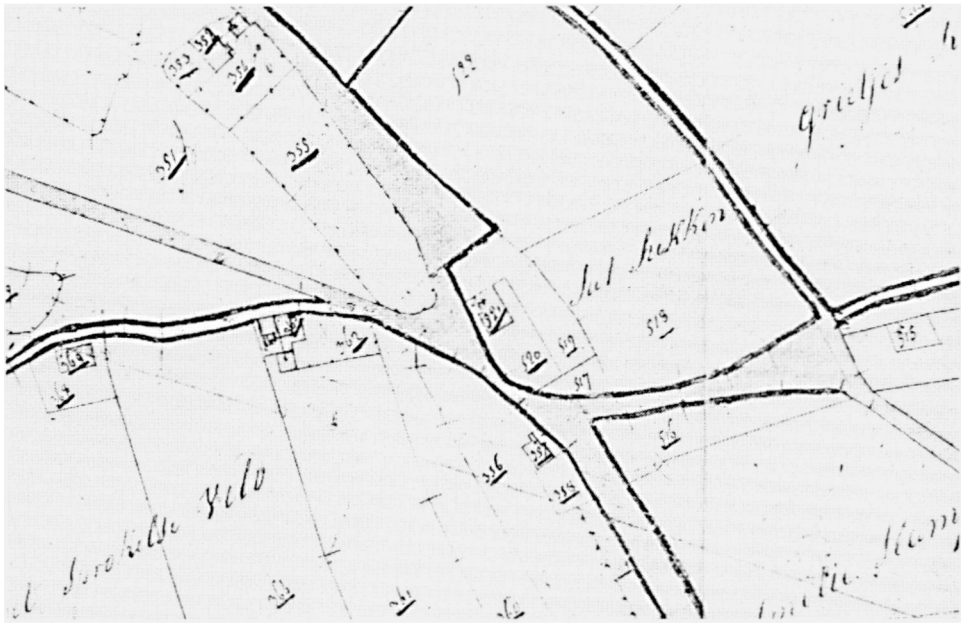

Het huis van de Pètjes, dat we zojuist hebben gezien, lag dichtbij wat in de vorige eeuw het belangrijkste knooppunt van wegen in Milsbeek was. Een groot aantal wegen van alle kanten uit Milsbeek kwamen hier samen. Links zijn (van boven naar beneden) te zien de (oude) Zwarteweg, de Oudebaan en de weg uit het Achterbroek / Bloemenstraat. Rechts is de Oudebaan met even verderop de afsplitsingen van de Maazeveldweg en de Zandstraat te zien. Onderaan is de weg te zien, die richting Genneper Huis leidde en thans Smelenberg heet.
Links onder is de boerderij van de Wiekese Gerrit en bovenaan die van de Rieke Jan. Aan de bovenzijde van het knooppunt staat het huis van de Pètjes. In het huis, dat bij de aansluiting van de Smelenberg staat, moet een zekere Jan Mans hebben gewoond. Dit huis heeft moeten wijken bij de aanleg van de Rijksweg. Deze weg is nog niet verwerkt op de kaart. Aan de nieuw aangelegde Rijksweg werden vervolgens in de tweede helft van de vorige eeuw een aantal nieuwe woningen gebouwd. Van Zuid naar Noord woonden bij de aansluiting van de Smelenberg in het begin van de eeuw Dorussen Grad (Hugen), Jan Hoesen en Dètjes Dorus (Janssen).
Het huis van Dorussen Grad (deze was wegkantonnier) werd later bewoond door dochter Mareetje Hugen, die met Musse Driekus (Heinrich Weijers) was getrouwd. De laatste bewoner was Piet Wagelmans. In de vijftiger jaren is het afgebrand.
Jan Hoesen had in het begin van de eeuw één van de vele bierhuizen langs de Rijksweg. Rond 1930 is het opgeheven. In 1934 toen zoon Harrie introuwde, werd er een nieuw dwarshuis voorgebouwd. Thans woont hier Wim uut de Kuul (Janssen). Dètjes Dorus moet aan de Zwarteweg (in het huis waar later Frans Janus woonde) geboren zijn. Zijn zoon Fèn volgde hem op en werd een bekende persoonlijkheid in Milsbeek. In 1923 is hij in de politiek gegaan.
Vele jaren en tot op hoge leeftijd vertegenwoordigde hij een deel van de Milsbeekse bevolking in de raad, waarvan een 8-tal jaren als wethouder. Op 86-jarige leeftijd stierf hij als raadslid. Zijn zoon Thei (Fèn) woont nog op de boerderij die, zoals de oude kadastrale kaart laat zien, eigenlijk op de rand van het Sprokkelveld ligt.

DE SMELENHOF

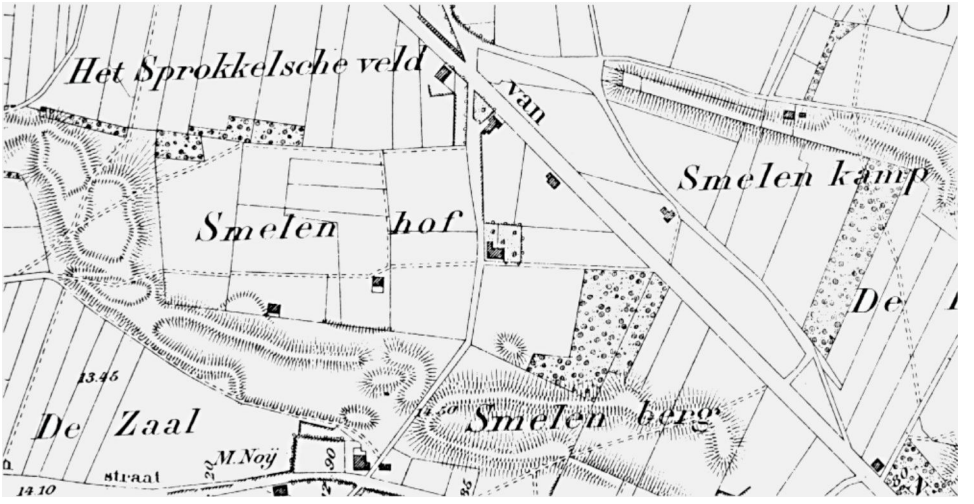

In Milsbeek kennen we de straatnamen Smelenweg (vanaf Albo naar de boerderij van "Van Benthum"), Smelenberg (verbinding tussen de Rijksweg en de Bloemenstraat) en de Smelenhof (verbindt de Smelenberg met het Sprokkelveld.) Het hierboven afgedrukte fragment van een topografische kaart geeft een mooi beeld hoe het gebied er rond 1900 uitzag.
Centraal in dit gebied lag vroeger een boerenhoeve die "Smelenhof heette. Reeds op de Kleefse kadasterkaart staat ze aangegeven en de Tranchotkaart maakt bijna een eeuw later melding van "De Schmelschenhof. Deze hoeve moet aan de andere kant van de Smelenhof hebben gelegen waar nu de boerderij van "Van Benthum" (thans bewoond door Harrie Theunissen) staat.
De boerderij van "Van Benthum" werd in het begin van deze eeuw bewoond door Kobus van Benthum en zijn vrouw Nel (Janssen). Later kwam Piet van Benthum (zoon van Dorus van Benthum uit de Bloemenstraat) hier wonen. Hij was o.a. jaren raadslid en een tijd wethouder. De ongehuwde kinderen Theodoor, Antoon, Drika en Marietje, die er tot voor kort woonden, zijn kinderen van Piet.
Tussen hun huis en het aan de Bloemenstraat gelegen huis van Bekkerke (Lambert Verhasselt) moet de kapel hebben gestaan, die in de tijd van de belegering van het Genneper Huis is afgebroken. Kobus van Benthum moet hier eens een wijwatervat hebben opgegraven en ook zijn er herhaaldelijk overblijfselen van mensen gevonden, die er op wijzen dat hier een kerkhof moet zijn geweest.
Aan wat thans Smelenhof heet (Smelenberg zou passender zijn geweest) stonden eind vorige eeuw ook al enkele woningen. In het begin van deze eeuw woonden er Poppe Lin (Janssen) en de Koemus (mevr. Breukels-Schoenmakers) met haar dochter "De Breukelse Mina". Men woonde hier op de berg stil en verlaten. Poppe Lin moet dat goed uitgekomen zijn want hij stroopte en viste graag. Misschien heeft de verlaten ligging er ook aan bijgedragen, dat van de Koemus werd verteld dat ze kon heksen. In 1939 kocht Dikke Piet (Janssen)uit Heijen het 11 ha. grote keuterijtje van Mina, toen die naar Nijmegen vertrok. Enkele jaren later kocht hij het huisje van Poppe Lin erbij. Op de plaats waar Poppe Lin woonde, bouwde hij kort na de oorlog een nieuwe woning (thans woning Bilderbeek). Het huisje van de Breukelse Mina werd daarna een tijd lang als zomerhuisje gebruikt en is later tot het bungalowtje van dokter Van den Berg omgevormd.

TINUS KÜPERS

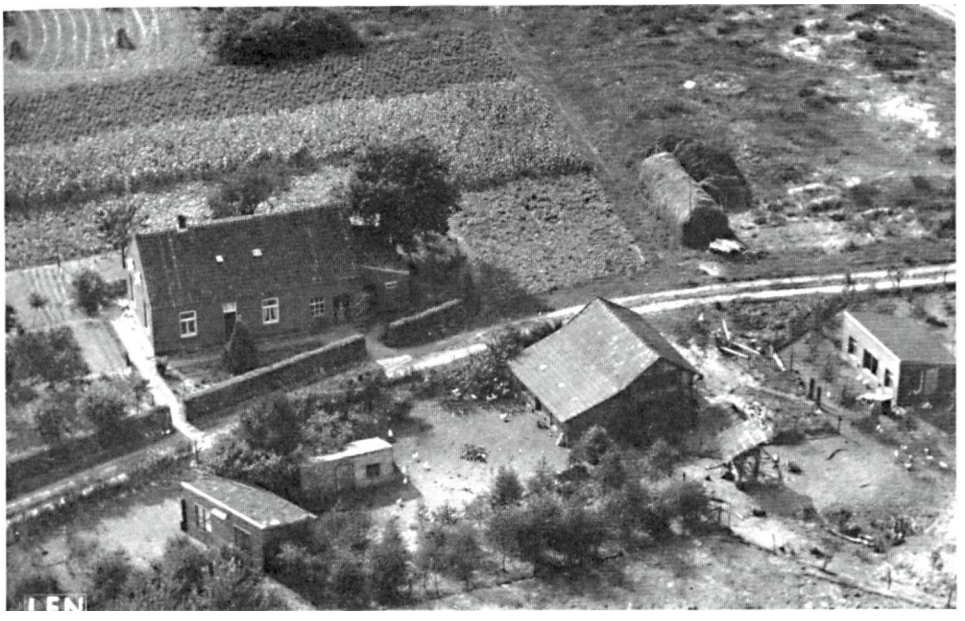

Deze luchtfoto uit 1953 laat de keuterij van Tinus Cuijpers (in de volksmond uitgesproken als Küpers) en zijn vrouw Trui Impermann van dichtbij zien. Tinus kocht dit huisje "op den berg" in 1919 van Poppe Nöl (Nölleke Janssen). Deze laatste moet het huis een tiental jaren daarvoor gebouwd hebben op een stuk grond, dat hij van Petjes Driekus gekocht had. Poppe Nöl, die haringboer was en in het huisje waar zijn broer Poppe Lin op de Smelenberg woonde, moet zijn geboren kon het met zijn grote kinderschare van 15 kinderen niet meer in Milsbeek bolwerken. Hij zocht werk bij Philips en ging in Eindhoven wonen.
Tinus, die geboren was in Milsbeek aan de Rijksweg (in het huis van Bless), woonde op dat moment aan de Nijmeegseweg in Gennep tegenover "De Kwets". Zijn moeder woonde in bij Schèrzien (Jan Laracker). Toen deze overleed werd zijn huis bij opbod verkocht. Tinus en Dries Wientjes moeten daarbij tegen elkaar opgeboden hebben. Op een gegeven moment moet Wevers Gert (Gerrit Derksen), die op de verkoop naast hem zat, Tinus in het oor gefluisterd hebben dat hij maar beter op kon houden en dat hij wel iets voor een betere prijs wist. Binnen een half uur was vervolgens het huis van Poppe Nöl voor fl 1.000,-- gekocht.
Tinus ging er op aan het boeren en bouwde, vooral aan de overzijde van de weg, zijn bedrijf uit. Vier kippenhokken, een schuur en een maishut werden gebouwd op de hei, die hij voor de prijs van fl 2,50 per jaar gehuurd had van de gemeente.
Op de foto is nog mooi het oude tracé van de weg te zien. Bij de ruilverkaveling werd dit veranderd en achter de bebouwing gelegd.
Aan de overzijde van de weg gaf de gemeente bouwterreinen uit. Leo Derks kocht het eerste voor een prijs van fl 0,25 per vierkante meter aan de weg en fl 0,10 per vierkante meter voor het er achtergelegen gedeelte.
Het huisje van Tinus is nog steeds aanwezig en op zich niet veel veranderd. Het wordt thans bewoond door zijn dochter Martha en haar man Frans Kamps.

DE SPIEKEN

Op de foto poseert de familie Spikmans voor hun ouderlijk huis. Het stond op de plaats waar thans de Gebr. Beelen wonen. De foto is genomen in de bongerd, vanaf de plaats waar nu het huis van Harrie Janssen staat. Ze dateert van 1927. Vader Gerrit Spikmans was enkele jaren daarvoor overleden. Op de foto zijn wel te zien Grad, moeder Door, Dien, Ties (allen zittend), An, Grada, Jan, Tien, Thei en Lies (allen staand). Van het huishouden maakte toen ook nog Piet-oome deel uit. Hij was doofstom en schoesterde (schoenen maken en repareren).
Het weggetje waaraan het huis stond was de Boschebrugstraat. De bewoners werden echter tot "De Bloemenstraat" gerekend en de Spieken waren ook echte Bloemen-straatsen die hielden van ontspanning en een feestje en lieten daarbij vaak luidruchtig van zich horen. Met andere jongens uit de buurt werd er bij Pau (Dinnissen) zondags vaak "kràpke" gespeeld. Er werd daarvoor een huisje in het zand gekrabd en met centen moest men erin proberen te werpen. Als er met meer dan één ingegooid was, werd er geknutseld. Dit was een soort kruis of munt.
Nadat de voebalclub was opgericht werd de ontspanning vooral in het voetbal gezocht en na afloop bij Hen Driessen. Er werden door "De Spieken" nogal eens streken uitgehaald. Ook Hen Driessen werd altijd geplaagd. Men dreigde hem altijd "aan" te drinken. Als Hen dan stiekum iemand naar Mook had gestuurd om drank te halen, nam men de kuierlatten.
Het boerderijtje van Gerrit Spikmans was zo'n 5 ha groot. Voor 1900, toen het toebehoorde aan zijn vader Gradus, was het groter geweest. Toen diens zoon Jan trouwde werd er echter een gedeelte van de grond afgehaald zodat hij er een keuterijtje op kon beginnen. Het was hem blijkbaar al snel te klein, want na enkele jaren verkocht hij het aan Gradus van Benthum en trok hij naar Middelaar.
De oude boerderij brandde als gevolg van een bliksemslag op 23 juni 1936 geheel af. Gerrit zijn zoon Jan was toen net 5 weken ingetrouwd. Met man en macht werd aan de herbouw gewerkt en in november was al weer een geheel nieuwe boerderij gereed. Na het overlijden van moeder Door in 1938 werd de boerderij verkocht aan Sjang Manders. Jan bouwde een nieuw boerderijtje op een perceel aan de Potkuilen. Hij is de enige van het gezin die in Milsbeek is blijven wonen.

DE BOSCHEBRUGSTRAAT

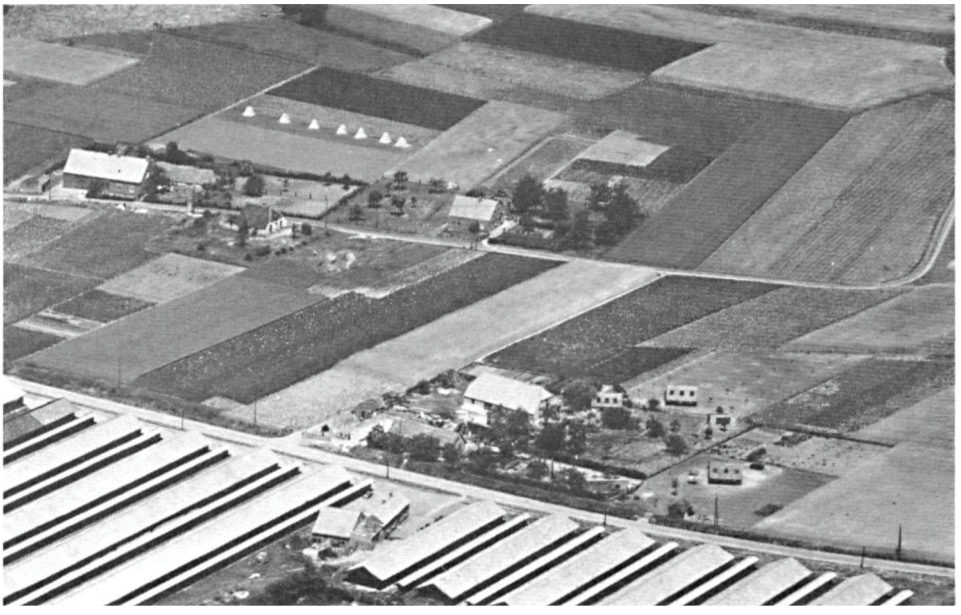

Deze luchtfoto uit 1950 brengt een deel van de toenmalige Boschebrugstraat met de toen nog spaarzame bebouwing in beeld. Er stonden toen aan het gedeelte van deze straat dat nu in het Sprokkelveld is opgenomen 4 woningen. Drie daarvan zijn op deze foto te zien.
Op het moment dat de foto werd gemaakt werden ze v.l.n.r. bewoond door Sjang Manders, Piet van Tinus van Well (Piet Jansen) en Jan van Tinus van Well (Jan Jansen).
De Boschebrugstraat lag er nog wel in zijn oude staat bij, d.w.z. op gelijke hoogte met de aangrenzende percelen. Ze liep helemaal door over de Boschebrug naar de Pastoorsdijk in Middelaar. In 1954 werd in het kader van de ruilverkaveling de weg gedeeltelijk aan het openbaar verkeer onttrokken en gedeeltelijk in de vorm van een dijk aangelegd. Een deel gaat voortaan als Sprokkelveld door het leven. Het gedeelte dat aan Middelaar grenst heet nog Boschebrugstraat en is nagenoeg in de oude staat gebleven. Het er tussen liggende deel is aan het openbaar verkeer onttrokken. Het huis geheel links op de foto is het huis dat door Jan Spikmans in 1936 is gebouwd en waarvan we de historie al belicht hebben.
In het huisje aan de onderzijde van de weg woonde voor 1910 Mattes van de Dood (Thissen). Toen die naar Kleef vertrok kocht Mart Spikmans (een broer van Gerrit) het. Hij bleef vrijgezel en trok later bij Jan Spikmans in. Vervolgens kocht Dorus Ted (Peters) het oude, geheel wit geschilderde huisje. In 1940 werd het gekocht door Huisman en in 1950 afgebroken. Daarna werd hierop een nieuwe bedrijfswoning voor de opzichter van de steenfabriek gebouwd. Op het perceelsgedeelte langs de Bloemenstraat had Frans Huisman in 1949 al een kantoor met woonhuis gebouwd.
Het huis dat Jan Spikmans had gebouwd en dat was gekocht door Gradus van Benthum brandde in 1933 af. Er werd een kleiner huisje teruggebouwd en dit is het huisje dat op de foto is te zien. Na het overlijden van Gradus en Han kocht Jan van Tinus van Well het. Het is nog, weliswaar grondig veranderd, aanwezig en wordt bewoond door Toon Peters.

DE ROOVOORTSESTRAAT

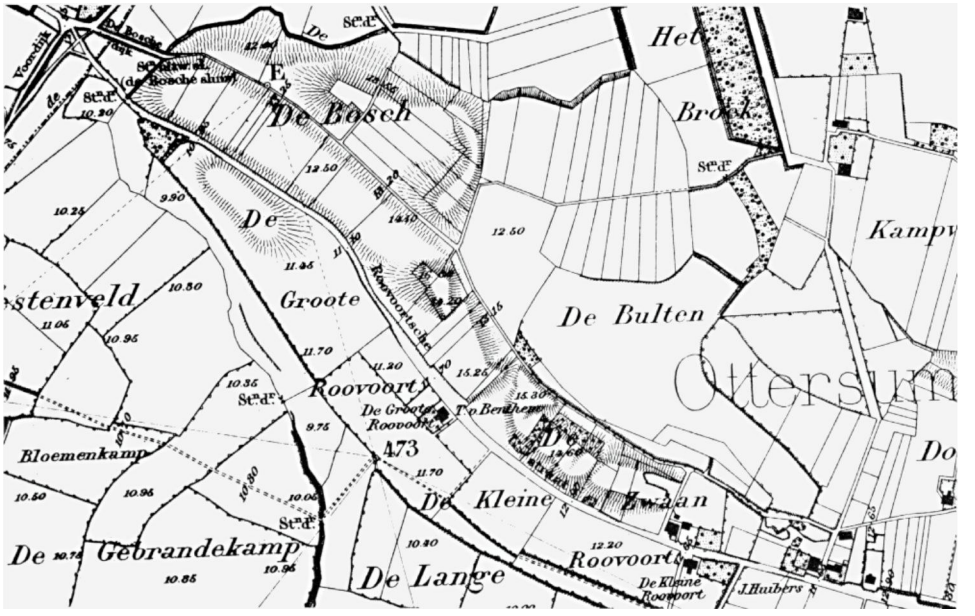

Centraal op dit fragment van een topografische kaart uit 1898 ligt de huidige Bloemenstraat, die toen evenwel nog als Roovoortsestraat werd aangeduid. "Voort" duidt een doorwaadbare plaats door een rivier of beek aan en zal in dit geval ongetwijfeld zijn oorsprong vinden in de beekovergang over de huidige Teelebeek, nabij de grens tussen Milsbeek en Middelaar.
Aan de westzijde van die Roovoortsestraat liggen een tweetal boerderijen die worden aangeduid als de Grote Roovoort (thans Van Benthum) en de Kleine Roovoort (thans Bindels). In de tijd van de Kleefse kadasterkaart waren ze "königlich", hetgeen wil zeggen dat het kroondomijn moet zijn geweest. De boerderij van Bindels werd door Tranchot overigens al aangeduid als "Hövel" en in het begin van deze eeuw door de Milsbekers als "de Högt" en de bewoners met de bijnaam "de högse …….".
Aan de andere zijde van de Roovoortsestraat lag "De Zwaan". De oorspronkelijke en huidige boerderij heeft die naam nog steeds. In de vorige eeuw is de boerderij al gedeeld. Tegenover de Kleine Roovoort werd een nieuwe boerderij gebouwd. Het hier achter gelegen lage moerasgebied werd bij de nieuwe boerderij gevoegd.
In dit veengebied is nog lang turf gewonnen. Dorus en later Jan Laarakkers hebben veel gedaan om dit gebied vruchtbaar te maken. Voor de eeuwwisseling is er het plan geweest het helemaal op te hogen met de klei, die vrijkwam van de Maasbochtverlegging. Toen dit niet doorging heeft Jan Laarakkers aan de achterzijde, op de grens van zijn eigendom, een dijk aangebracht en een molen gebouwd die het water over de dijk pompte. In de oorlog is deze verwoest. Er zijn nog wel restanten van te zien.
Later groef Jan met "De Spieken" een geul door het rivierduin, dat "De Bulten" van de Teelebeek scheidde en bracht daarin zelf gemaakte betonnen rioolbuizen aan. In een put kon met een hendel de instroom van het Maaswater bij hogere waterstanden worden verhinderd. Zowel de put als de uitmonding in de Teelebeek zijn nog steeds aanwezig en als bij hoge waterstanden van de Maas weer kwelwater in "De Bulten" terecht is gekomen, dan wordt het hierdoor in kleine hoeveelheden weer afgevoerd naar de Teelebeek.

DE GROTE ROOVOORT

De familie, die op deze foto van rond 1935 poseert, is de familie Van Benthum van de Bloemenstraat. Op de foto staan van links naar rechts Dorus van Benthum, vrouw Drieka, dochter Nel, zoon Thei en de knecht Wim Giesbers.
Het huis stond wat verder richting Middelaar dan de huidige boerderij van Albert van Benthum. De foto is vanaf Middelaarse zijde gemaakt, zo ongeveer vanaf de plaats waar nu nog een veldweg in de richting van "De gebrande Kamp" loopt. Wat te zien is, is het zgn. dwarshuis, gebouwd door Grad van Bart (Lemmen) uit Middelaar.
Deze lokatie is al heel erg lang bewoond. Pastoor Driessen schrijft in zijn heemkundige aantekeningen, dat de hoeve al dateert van ongeveer 1403. De oude kadastrale kaart vermeldt de bebouwing op deze plaats als "De Grote Roovoort".
In de vorige eeuw was het aanvankelijk een pachtboerderij. Ze werd gepacht door Tinus Linders. In 1878 werd de boerderij verkocht. Tinus Linders bouwde nieuw in het Rozenbroek en "De Grote Roovoort" werd gekocht door Dorus van Benthum. Deze bouwde voor de oude boerderij van het saksische type het dwarshuis. Hij ondervond in 1920 en 1926 evenwel veel last van het hoge water en bouwde daarom vervolgens in 1926 aan de hoger gelegen overzijde van de weg een schuur. Deze was voorzien van een kelder en een kamer om in tijden van watersnood als vluchtadres te kunnen dienen. Ze is geheel links nog net een beetje zichtbaar. Ze is echter nooit als zodanig gebruikt. In 1929 brandde ze tijdens een heel zwaar onweer al weer af, maar werd vervolgens weer herbouwd. De boerderij die op de foto staat werd in de oorlog beschadigd en pas na de bevrijding met een vlammenwerper in brand gezet.
Thei van Benthum mocht van de Waterstaat niet op dezelfde plaats herbouwen en zo schoof de huidige boerderij wat op in de richting van Milsbeek. Thei en Nel bleven ongetrouwd. Albert van broer Piet kwam vervolgens bij Thei-ome en tante Nel in huis en erfde de boerderij.

CAFÉ BLOEMENDAL

Dit, in weelderig groen gekiekte huis, was voor 1921 café Bloemendal. Het huis, zoals dat op de foto staat, werd in 1913 door Dorus Laarakkers gebouwd. Het werd gebouwd vóór de oude boerderij van het saksische type, die als bedrijfsgebouw tot 1957 nog in de oude staat aanwezig was, maar in dat jaar is vervangen door nieuwbouw.
Het dwarshuis is, net als dat van Dorus van Benthum, gebouwd door Grad van Bart (Lemmen) uit Middelaar. Deze was getrouwd met een dochter van Dorus Laarakkers. Het is gebouwd in een stijl die in ons dorp bijzonder was nl. met zgn. speklappen. Het staat er nog steeds, maar is al lange tijd als veestalling in gebruik. Het gebouw is geheel wit gemaakt en heeft uiteraard heel veel van zijn luister verloren. Het smeedijzeren ornament, waaraan eens het uithangbordje "Café Bloemendal" pronkte, doet daar nog aan denken ook met het daarbij behorende smeedijzeren hek, dat op de foto nog is te zien, is dat het geval. Ze herinneren nog aan de oude tijden toen bij Dorus Laarakkers, in de zaal links van de voordeur de grasverpachtingen werden gehouden en er met de kermis in een feesttent dansen was.
In het café stond ook een piano, waarop Jan als er klanten waren de feestvreugde probeerde te verhogen door "An der schönen blauen Donau" te spelen. Achter het huis was ook nog een kegelbaan.
De familie Laarakkers is overigens altijd sterk op Middelaar georiënteerd geweest. Men ging er naar kerk en school en Jan was er jarenlang koorzanger. En niet alleen zij. Voordat er een eigen kerk en school was ging het noordelijke deel van het dorp (Bloemenstraat, Rijksweg, Oudebaan en Langstraat) grotendeels in Middelaar ter kerke.
In 1921 vertrok Dorus Laarakkers naar zijn dochter Mrie, die met Thei van Schaijk (een zoon van Nadus de Klompemaker) was getrouwd en aan de Nijmeegseweg woonde. De cafévergunning werd overgenomen door Peeters in Ottersum. De boerderij werd publiek verkocht. Zoon Jan, die goed geld had verdiend in de smokkeltijd, kocht op die veiling het ouderlijk huis. Hij bleef ongehuwd en overleed in 1951. De boerderij kwam toen in bezit van zijn neef Gerrit Sengers uit Middelaar.

DE STEENFABRIEK

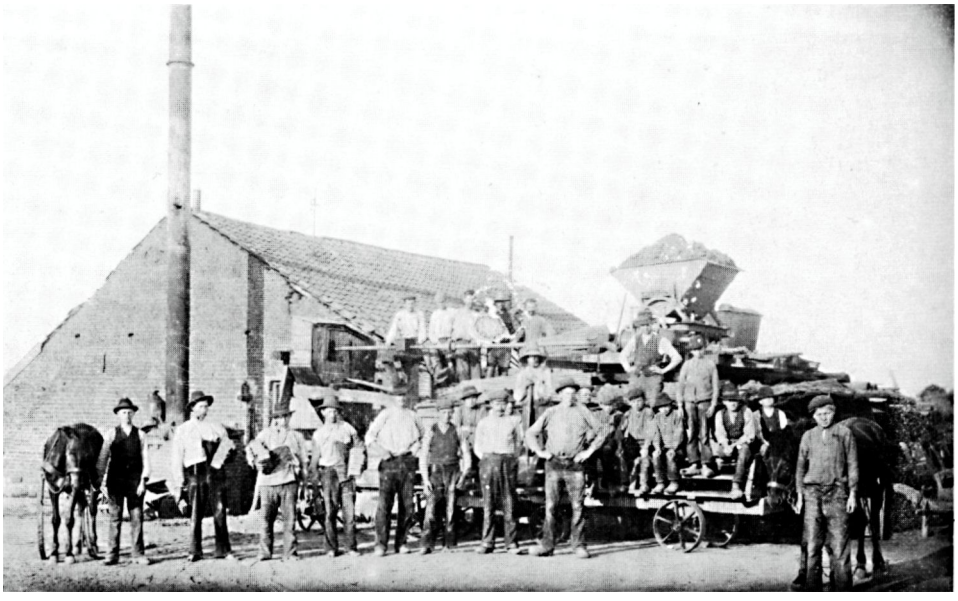

De steenfabriek werd kort voor de eeuwwisseling gesticht door Koolen uit Panheel. Deze was aannemer bij de Maasbochtverbetering, die ter hoogte van Milsbeek eind vorige eeuw werd uitgevoerd. Het was aanvankelijk de bedoeling, dat de vrijkomende klei naar het lage gedeelte van "De Bulten" zou worden gereden. Het spoortje daarvoor was al in aanleg. Een Groesbeker, die ook bij de Maasbochtverbetering werkzaam was, moet Koolen evenwel op een ander idee gebracht hebben. Hij moet zoiets gezegd hebben als "dit is gèn dom grunje um stèntjes te moake".
Piet Mans die als voerman in dienst was, kreeg de opdracht om met een kar klei naar Druten te rijden om de proef op de som te nemen. Het "grunje" bleek inderdaad uitstekend geschikt voor "stèntjes" en Koolen besloot zijn beroep als aannemer te ruilen voor dat van steenfabrikant. Hij kocht het keuterijtje dat er stond (van een zekere Noij), sloeg op het achterterrein de klei op en zette met de uit Druten weggekochte vakman Knilles van Koolwijck een steenfabriek op.
Het procédé was vroeger als volgt. In een grup werd van de klei eerst door enkele personen modder gemaakt (de moddermakers). Door modderkruiers werd deze vervolgens in een pot gekiept. Met behulp van een stoommachine en een vormbakpers werden de stenen vervolgens gevormd. Hiervoor moesten (steen)vormbakken in de machine worden gestoken. Dit gebeurde door de zanter, die eerst de bezanding aanbracht. De bakken kwamen daarna bij de "afstrieker", die aan de bovenzijde de overtollige klei er af streek.
De hitterijders (een hit is een klein temperamentvol paard) vervoerden ze vervolgens naar de droogbanen.
De foto dateert ongeveer uit 1910. Op de foto is waarschijnlijk het bijna voltallige personeel te zien en een deel van het materieel.
Op de foto zijn op de voorste rij te zien (met enig voorbehoud): Driekus Basten, Dos van Wèvers Cis, Jan van Dijck, Pau Dinnissen, Hen van de Kromme Bart, Tinus Küpers, Kobus van Nölleke en Jan van Wèvers Cis. De jongen met de hit rechts moet Driekus van de Rieke Jan zijn.

DE VELDOVEN

De foto die hierboven is afgedrukt, is in 1926 gemaakt op het moment dat de Maas zich na de grote overstroming in dat jaar weer aan het terugtrekken was in haar bedding. Ze laat op de voorgrond enkele droogbanen zien en rechts daarachter de oude veldovens. De foto is aan de achterzijde op het fabrieksterrein vanaf de Gennepse zijde gemaakt. De veldovens stonden ongeveer op de plaats waar later de ringoven is gebouwd en nu de oude schoorsteen nog als een stille getuige aanwezig is.
De droogbanen bestonden uit een tweetal zeer gladde lemen stroken grond. Nadat ze "geskabult" (gelijk gemaakt) waren en er zand over was gestrooid, werden er door de "nèrslaegers" vers gevormde stenen op neergeslagen.
Na een paar dagen werden ze door de opsnèjers opgesnèje (op zijn kant gezet) en weer enkele dagen later door de hagers gehaagd. Hieronder werd verstaan dat ze luchtig gestapeld werden, zodat de wind er goed door kon blazen. Aan de zijkant werden deze hagen afgedekt met rietmatten. Later werden de bekende haagschoppen gebouwd. Dit waren langgerekte droogloodsen. Daarna werden de stenen in de veldoven opgestapeld. Deze bestond in feite uit twee hele dikke muren van ongeveer 5 meter hoogte waartussen de stenen werden gestapeld. De muren waren zo'n anderhalve meter breed.
De bovenzijde werd vervolgens afgedekt met zgn. ratelaars (slechte stenen) en er werden allemaal kleine schoorsteentjes gemaakt. Het geheel werd met leem dichtgesmeerd.
Aan de zijkanten werd, onder het met pannen gedekte gedeelte, met kolen en turf gestookt via de zgn. mondgaten in de muren. De turven werden gebruikt omdat die ver het vuur in konden worden gegooid. De stoker ging met de rug naar de vuurmond staan en gooide de turven er zo achterwaarts in.
Er werd 3 weken gestookt en daarna werd het geheel weer opengebroken. De bekende donkerrode Milsbeekse baksteen kwam dan te voorschijn.

WILLEM WOUTERS

De steenfabriek werd in 1922 gekocht door Willem Wouters, de vader van de nu nog in het dorp wonende zonen Harrie en Gerrit.
Willem, een boerenzoon uit Ewijk, was door zijn schoonvader Willem Burgers op het idee gebracht om de fabriek te kopen. Deze laatste stamde uit een echte steenbakkers-familie en zou hem ter zijde staan. Het zat Willem Wouters niet mee. De goedkope klei van de Maasbochtverlegging was op, de fabriek had enkele jaren stil gelegen en de economische omstandigheden waren slecht. Hij zag op tijd in dat het niet goed ging en verhuurde vervolgens de fabriek aan Jan van Os en Jan Willem Gramser.
Zelf was hij inmiddels gaan wonen in het opzichtershuis dat schuin tegenover de fabriek stond en waar voordien Hen v. Koolwijck (de jonge Kool) gewoond had. Het was niet de enige tegenslag die Willem Wouters moest verwerken. In 1926 brak bij de overstroming van de Maas het dijkje langs de Bloemenstraat op een aantal plaatsen door. Er was ook een doorbraak net naast zijn woning. Het water zocht zijn weg met verwoestende kracht richting Achterbroek en sloeg een groot gat net naast de woning van Willem Wouters. De hele zijgevel kiepte er in.
De foto is gemaakt nadat het water zich weer had teruggetrokken. Willem Wouters en zoon Harrie staan in het restant van de woonkamer de chaos te bekijken. Op de zolder boven de woonkamer zijn de manden zichtbaar waarmee vroeger de turf uit het schip werd gehaald. Op de loopplank die over deze geul ligt, gingen ook nog enkele jongens uit de buurt mee op de foto. Van links naar rechts zijn Antoon, Jan en Albert van Pau (Dinnissen) te zien; Piet Hubers durfde niet op de plank te staan en is (nauwelijks zichtbaar) knielend naast Albert van Pau te zien.
Na de le overstroming werd het dijkje langs de Bloemenstraat aanzienlijk verhoogd en verbeterd. De doorgangen die moesten blijven, werden van zware betonnen elementen gebouwd, waarin bij hoog water dubbele schotten aangebracht konden worden. Ze behoefden nooit gebruikt te worden. In 1954 werd in het kader van de ruilverkaveling de dijk weer geamoveerd.
Het huis werd ook weer hersteld, maar het litteken bleef altijd duidelijk zichtbaar. De familie Wouters woonde er nog tot 1958. Het werd vervolgens door Huisman gekocht. Rond 1970 is het afgebroken en is er opdezelfde plaats een nieuwe woning gebouwd.

HUISMAN

In 1931 verscheen Jan Huisman in Milsbeek ten tonele. Hij kwam uit een steenbakkersgeslacht (de huidige directeuren Jan en Frans vormen de 5e generatie) en was al op een aantal steenfabrieken bedrijfsleider geweest. Zo werkte hij o.a. op de Loerangel in Boxmeer en kort voordat hij naar Milsbeek kwam op een steenfabriek in Wijk bij Duurstede.
Ook onder Van Os leidde het steenfabriekje nog steeds een marginaal bestaan. Huisman stelde voor de fabriek te moderniseren en een ringoven te bouwen. Uiteindelijk werd door Willem Wouters de ondergrond van de veldoven verkocht en werd Huisman medefirmant van Van Os en Gramser. Na korte tijd trok Van Os zich terug. Hij vertrok naar Son en ging daar stropoppen maken. Wouters bleef nog lange tijd eigenaar van een deel van de fabriek en Gramser bleef op de achtergrond nog medefirmant.
Huisman was voortaan degene die aan de touwtjes trok en de Milsbeekse steenfabriek in de hele regio bekendheid gaf. Hij bouwde eigenhandig een ringoven en moderniseerde de fabriek. De zonen Willie en Frans kwamen vervolgens in het bedrijf. In 1940 werd de fabriek op het electriciteitsnet aangesloten en kon de stoommachine vervangen worden.
In de oorlog werd het bedrijf gesloten als steenfabriek. De auto's werden omgebouwd op houtvergassers en de Huismannen exploiteerden toen een expeditiebedrijfje. Tijdens de oorlog werd aan de fabriek zeer grote schade toegebracht maar de wederopbouw werd zeer voortvarend ter hand genomen. Rond de ringoven werden de haagschoppen in recordtempo opnieuw gebouwd en in aantal uitgebreid. De haagschoppen die voor de oorlog gedeeltelijk evenwijdig langs de Bloemenstraat stonden, werden na de oorlog haaks op de weg gebouwd, zodat de westenwind voortaan beter zijn werk kon doen.
De foto is gemaakt in 1943. Frans Huisman klom hiervoor in een van de hoge masten die in de oorlog parallel aan de Bloemenstraat waren neergezet in het kader van een electriciteitsvoorziening tussen Nijmegen en Goch. Enkele dagen nadat deze hoogspanningsleiding in werking werd gesteld kwam op 17 september 1944 de luchtlanding en werd de leiding weer onklaar. Ze is nooit meer in bedrijf gekomen en werd een tijdje na de oorlog weer ontmanteld.
De boerderijtjes rechts op de foto zijn de boerderijtjes van Wim van de Dood (Thissen) en Wèvers Gert (Thijssen).

DE BLOEMENSTRAAT

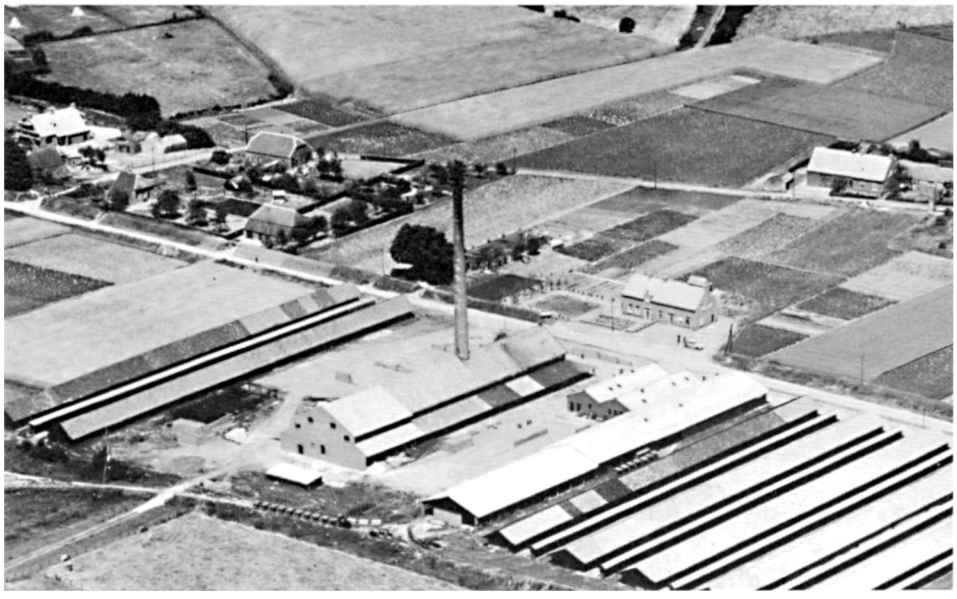

Deze foto dateert van 1950 en brengt een gedeelte van de na de oorlog in snel tempo herbouwde steenfabriek met de overburen in beeld. Helemaal links is de wederopbouw overigens nog in volle gang. De nieuwe boerderij van de Zwoansen Jan (Jan Hubbers) staat nog in de steigers. Op de hoek, enigszins verscholen in de schaduw van de grote lindebomen (een van de twee staat er nog), is de zwaar beschadigde oude boerderij "de Zwaan" nog zichtbaar. In het begin van de eeuw is hier nog café geweest.
Aan de andere kant van de weg die naar het Achterbroek voert is een deel van het oude huis zichtbaar, waarin in die jaren Albert van Pau (Dinnissen) woonde en voor de oorlog zijn schoonvader Kobuske Linders. Ook hier was het achterhuis in de oorlog verloren gegaan. Kobuske Linders was voor de oorlog voorzitter, secretaris, penningmeester en schatter van "de veefonds" (een onderlinge veeverzekering in Milsbeek). Hij zorgde er altijd voor dat, als er een koe "viel" (voor rekening van de verzekering kwam), de keutertjes die maar één koe hadden, tenminste een nieuwe koe terug konden kopen.
Daarachter is het huisje te zien waar in 1950 Wim van Pau (Dinnissen) woonde; voor de oorlog was dat zijn vader, Pau Dinnissen.
Langs de Bloemenstraat, in de richting van Gennep, zien we de nog mooi in zijn oorspronkelijke staat bewaard gebleven woning met rieten dak waar Kal (Karel) Hubers woonde en daarvoor diens vader Wim Hubers.
Het waren allemaal kinderrijke gezinnen in dit deel van de Bloemenstraat. Een groot gedeelte van de jongens heeft op de steenfabriek gewerkt. Met name van de gezinnen van Pau Dinnissen en Wim Hubers werkten bijna alle jongens hier langdurig. Achter de pijp van de steenfabriek en geheel onzichtbaar in de schaduw van een aantal lindebomen, bevindt zich nog het huisje van Willem Wouters. Helemaal rechts staat het nieuwe in 1949 gebouwde kantoor van de steenfabriek.
De foto brengt ook mooi de dijk in beeld, zoals die na 1926 langs de Bloemenstraat werd aangelegd om het achterliggende gebied te beschermen tegen overstromingen door de Maas.

DE DOOD

Aan de overzijde van het huisje waar de steenfabriek haar oorsprong vond, ligt een gebied dat op alle kaarten van de 19e eeuw al met "De Dood" wordt aangeduid. De bewoners van de boerderij, ter plaatse worden al sinds mensenheugenis met de bijnaam " van den Dood" aangeduid.
In het begin van de eeuw woonde er Wim van den Dood en later zijn kinderen Herman en Truus van den Dood. Waar de naam vandaan komt is niet met zekerheid bekend. Er is wel eens gesuggereerd dat het mogelijk iets met de slag om het Genneper Huis te maken heeft gehad. Pastoor Driessen vermeldt in zijn heemkundige aantekeningen evenwel dat de heuvels van de Bloemenstraat tot aan Mook toe, een uitgestrekt grafveld zijn geweest met de resten van verschillende op elkaar volgende culturen. Het betreft volgens hem voorhistorische grafplaatsen die werden verlaten toen de praktijk van het begraven van de doden ingang vond. Mogelijk vindt de naam hier zijn oorsprong.
Het weggetje dat ter plaatse de verbinding vormt tussen de Bloemenstraat en het Sprokkelveld heette vroeger de Doodweg. De naam werd door de bewoners als onplezierig ervaren en op hun verzoek werd hij daarom in 1980 omgedoopt tot Steenweg.
De foto dateert uit de dertiger jaren. Truus leunt tegen de muur en Herman steekt zijn hoofd door het kleine voordeurraampje. Zo'n raampje was vroeger algemeen gebruikelijk. Hier en daar is het nu nog te zien.
Herman nam thuis de boerderij over. Truus trouwde op latere leeftijd met Gerrit Kösters (Koster) van de Driekronenstraat.
Het oude huis is in de oorlog geheel verwoest. Herman woonde vijf jaren in de nu nog aanwezige noodwoning en bouwde in 1950 een nieuwe boerderij, die thans door dochter Mientje en schoonzoon Jan Giesbers wordt bewoond.

WEVERS GERT

Even van de Bloemenstraat af, precies op de plaats waar nu Geert en Tonnie Thijssen wonen, stond voor 1973 het op deze foto afgebeelde boerderijtje. Het stond er eigenlijk wat merkwaardig. Vanaf de Bloemenstraat gezien ging het grotendeels schuil achter de boerderij "De Dood", waarmee we zojuist kennis hebben gemaakt. Via een karrespoor kon je vanaf de Bloemenstraat langs de groentetuin de achterkant van het boerderijtje bereiken. Per fiets kon je er ook vanaf de Boschebrugstraat komen.
Bij de voordeur, die weer naar het zuid-oosten was gericht, kwam je eigenlijk nooit. Het huis was geheel bepleisterd.
Voor 1917 was het eigendom van Dos Noij. Dit was een zwager van Wim van de Dood. Het heeft vroeger een geheel met "De Dood" gevormd. Op een aantal plaatsen hadden de boerderijtjes akkertjes die naast elkaar lagen en even groot waren. Het is, gelet op de bouwstijl, waarschijnlijk het eerst aanwezige huis geweest. De boerderij, die later "De Dood" werd genoemd, is waarschijnlijk bijgebouwd toen er gedeeld werd.
Het huis liep in de oorlog zware schade op, maar werd toch nog opgeknapt en o.a. voorzien van een geheel nieuw dak.
Toen Dos Noij in 1917 naar Heumen vertrok kocht Wevers Gert (Gerrit Derksen) het 23 ha. grote keuterijtje van zijn zwager voor een prijs van fl 3.500,–. Gert bleef er wonen en werken tot 1957. Hij boerde ook na de oorlog nog lang op de wijze, zoals dat ver voor de oorlog gebeurde. Met de platte kruiwagen ging Gert naar het land en de mölder en met de zicht maaide Gert, nog tot in de zestiger jaren, zijn hele "bout" (graanoogst) af.
Dochter Tonia trouwde in met Gerrit de Losse (Thijssen) en bouwde uiteindelijk aan het nieuwe Sprokkelveld een nieuwe woning. De oude boerderij bleef nog tot 1973 als onbewoonbaar verklaarde woning staan. In dat jaar werd ze afgebroken om plaats te maken voor het nieuwe huis dat er nu staat.

DRIEKUS DE KETS

Vele jaren stond er midden op het terrein van de steenfabriek een huisje. Om op het erf te komen moest je het op een verhoging gelegen treinspoortje oversteken, waarna je op een geheel heklinkerd binnenplaatsje kwam. De waterpomp bevond zich aan de buitenzijde van de muur.
Deze enclave op het fabrieksterrein was nog een overblijfsel van het keuterijtje dat door Koolen werd gekocht om de steenfabriek te stichten.
Het huisje werd, nadat het door Koolen was gekocht, bewoond door zijn opzichter Knilles van Koolwijk (den alde Kool). Nadat het nog even door Willem Burgers was bewoond, werd in 1925 Driekus de Kets (Drikus Cillessen) de nieuwe bewoner. Driekus was een zoon van Gieljes Tinus (Cillissen) die ook wel Ketsen Tinus werd genoemd en aan de Oudebaan woonde. De bijnaam "de Kets" schijnt hij van zijn vader en de ontginning van het Achterbroek te hebben overgehouden. Daar, waar nu de Ketsestraat ligt, schijnt Gieljes Gerrit in de vorige eeuw aan de ontginning van het Achterbroek gewerkt te hebben. Er kwamen grote keien te voorschijn, die dan op een hoop werden gegooid en dit schijnt vooral 's morgens vroeg en 's avonds laat zo hard "geketst" te hebben dat het ver in de omgeving hoorbaar was.
Drikus de Kets heeft er met zijn eerste vrouw Dien (Ted) en zijn tweede vrouw Graad tot aan zijn dood in 1973 midden op het steenfabrieksterrein gewoond. Daarna heeft dochter Cato er nog tot 1974 gewoond en vervolgens is het middels een brandweeroefening met de grond gelijk gemaakt. Het terrein wordt nu gebruikt voor de opslag van klei.
De uiterwaard, die achter de steenfabriek gelegen is, wordt op de kadastrale kaart aangeduid als de steenakker. De eerste gedachte is uiteraard dat dit iets met de vestiging van de steenfabriek te maken heeft. Pastoor Driessen schrijft in zijn heemkundige aantekeningen evenwel dat deze naam al honderden jaren oud is en brengt hem in verband met voorchristelijke begraafplaatsen. Een andere theorie is dat de naam ontleend is aan de vele stenen die hier in de grond zaten. Deze zijn hier terecht gekomen omdat in de buitenbocht van de Maas de stenen met de ijsschotsen het land op werden geschoven.

HET BIERHUUS VAN MANS

Piet Mans zijn we al tegengekomen als de voerman, die met aannemer Koolen naar Milsbeek kwam in het kader van de Maasbochtverlegging en die met de kar klei naar Druten reed.
Hij bleef na de Maasbochtverlegging en de oprichting van de steenfabriek door Koolen bij hem werken en kreeg kennis aan Sientje van de Högt (Bindels). Op de Panoven (Ottersum) kocht hij een keuterijtje maar brandde er rond 1900 af.
Schuin tegenover de steenfabriek bouwde hij toen op de akker, die "De Zaal" genoemd werd en deel uitmaakte van de boerderij van "De Högt", een nieuwe woning met bierhuis. Voor de klandizie werd vooral gemikt op de arbeiders, die op de steenfabriek werkten. Deze moesten hard werken en er werd vooral in de zomer gewerkt. Er werd vaak een fles bier gehaald om de dorst te lessen. Die werd dan "aan de lat gezet". 's Zaterdags was het betaaldag op de steenfabriek en men ging de schuld bij Sientje voldoen en ...uiteraard nog wat verteren. Er moet ook wel eens een borrel zijn geschonken door Sientje. Nadat manlief Piet hier echter een keer drie dagen voor had moeten brommen, was dat afgelopen.
De Bloemenstraat was overigens in die tijd een weg waarlangs ook nog al wat doorgaand verkeer kwam. De inwoners van Ottersum en een gedeelte van Gennep gingen langs deze weg naar de Cuijkse "poggemert". Ook op de terugweg had men vaak iets te verteren en dan werd er "angestokt".
Het café werd tot rond 1930 geëxploiteerd. Op de foto hieronder poseren Sientje met dochter Mrie op de Bloemenstraat voor het huis. De foto is in 1923 gemaakt. De Bloemenstraat was toen nog geen grindweg. Aan weerszijden moeten brede grasbermen hebben gelegen (deze waren plaatselijk wel 10 meter breed). Door de keuterboeren werden ze toen intensief gebruikt om de koe te "heujen" (laten grazen).
Piet Mans werd op de boerderij opgevolgd door de ongehuwde kinderen Wim en Mrie. Ook de kinderen Piet en Frans (Bloemenstraat) en Sjang (Kerkstraat) bleven in Milsbeek wonen.
Het huis is nog steeds aanwezig, maar inmiddels wel ingeklemd tussen nieuwbouw. Na het overlijden van Wim in 1985 werd het gekocht door Chris Baltussen.

SPIEKE GRAD

Aan de overzijde van de Bloemenstraat lag een veel oudere boerderij. Deze lag nogal wat van de weg af. Vanaf de Bloemenstraat liep er een weggetje naar het hek, dat toegang tot de maasweilanden verschafte. Links daarvan lag de boerderij en rechts enkele oude schuren. Samen vormden boerderij en schuren lang een mooi geheel in het wijdse landschap.
Op de Tranchot-kaart wordt deze plek aangeduid als Freugdenberg en er was ook toen al bebouwing aanwezig. Het achterliggende gebied wordt op de oude kadastrale kaart aangeduid als "De Bloemenkamp", maar werd later weer de "De Joden Weide" genoemd.
Voor 1926 woonde er een zekere Gradje Spikmans. Gradje had een boot in de Maas liggen en zette als er aanbod was, mensen de Maas over. De familie Spikmans moet met de boot ook vaak in St. Agatha ter kerke zijn gegaan. Op klompen liep men dan door de weilanden. Bij een holle boom achter het klooster werden deze klompen vervolgens voor schoenen verwisseld en tijdelijk in de holle boom opgeborgen.
In 1926 is Gradje met zijn 7 kinderen naar Liessel vertrokken. Hij had het met zijn opgroeiende kinderen niet begrepen op het volk van de "stènoven" en zocht een plaats waar de kinderen "degelijk" konden opgroeien.
Piet Mans kocht de boerderij erbij en breidde daarmee zijn bedrijf aanmerkelijk uit. Zoon Sjang begon er te schoesteren en zoon Piet ging er later wonen. De schop (open schuur) bood jarenlang beschutting aan de bekende vrachtwagen van zoon Frans. De stal bleef altijd bij de boerderij van broer Wim en zus Mrie in gebruik.
In 1973 kwam aan de bewoning een einde toen tussen de Bloemenstraat en de oude boerderij een nieuwe bungalow werd gebouwd. Een tijdje bleef de boerderij nog in het landschap aanwezig, maar in 1982 viel door sloop definitief het doek voor wat eens een grote, statige boerderij was.

HET HORREWERK

Het deel van het verdedigingswerk van het Genneper Huis dat op Milsbeek gebied ligt, wordt in Milsbeek "Het Horrewerk" genoemd. Ook de boerderij die daar vroeger tegen aanleunde werd zo genoemd.
Pastoor Driessen schrijft in zijn heemkundige aantekeningen dat de boerderij het Horrewerk dateert van de 18e eeuw.
Uiteraard is het ook zo dat hier pas, nadat de belegering van het Genneper Huis voorbij was, weer woningen werden gebouwd. Tijdens de belegering was alle bebouwing, die in het schootsveld stond, gesloopt.
Op de Kleefse kadasterkaart is de boerderij al aangegeven en op de oude kadastrale kaart is er ter plaatse nog steeds maar één boerderij aanwezig.
Halverwege de vorige eeuw moet de boerderij gedeeld zijn. De oude boerderij werd toen afgebroken. Er werden twee bijna identieke boerderijtjes teruggebouwd. Driekus Thissen, die met Door Noij trouwde, kwam op de boerderij die aan het Horrewerk grensde. Tinus Noij op de andere.
Het waren een broer en zus van degenen die de boerderij "De Dood" deelden. Ook hier geldt weer dat dit nog lang zichtbaar was omdat de weilanden en akkers nagenoeg allemaal netjes naast elkaar lagen. Een uitzondering was de heiloop. Dit schijnt een overbedeling te zijn geweest. Kleinzoon Hen (Thissen) weet nog dat zijn achterneef Tien Noij elk jaar daarvoor aan hem eigenlijk een mud rogge moest betalen.
Tinus Noij werd op de boerderij opgevolgd door zijn zoon Linnart en later door kleinzoon Tien. Driekus, een andere zoon van Tinus toog naar Hau in Duitsland en zette daar aan de rand van Kleef een hele grote melkzaak op. Vele Milsbekers hebben daar in het begin van de eeuw gewerkt. Ook onze latere Milsbeekse melkboer Piet Noij leerde daar het vak.
De door Tinus Noy gebouwde woning staat er nog steeds en wordt thans door Bertus Kosman bewoond.
Driekus Thissen werd opgevolgd door zoon Toon en later door kleinzoon Hen van Toon, Deze bouwde in 1958 voor de oude woning een nieuw huis. Het oude huis dat werd afgebroken is nog op de onderstaande foto te zien.

HET KROONWERK

Op dit fragment van een luchtfoto uit 1949 wordt het gebied van de Bloemenstraat en het Genneper Huis in beeld gebracht.
Geheel onderaan, omgeven door wat begroeiing, is de ruine van het Genneper Huis te zien met daarboven de kunstmatig aangelegde uitmonding van de Niers in de Maas. Vroeger moet de uitmonding in Mook gelegen hebben.
Veel van dit eens zo machtige verdedigingswerk is verwoest, maar op de foto is het tegen de Bloemenstraat aanleunende kroonvormige verdedigingswerk nog duidelijk herkenbaar. Het is dan ook niet voor niets op de monumentenlijst opgenomen. Tegen "Het Kroonwerk" aangeleund ligt de boerderij "Het Horrewerk" en recht daar tegenover het schitterende, nog in oude stijl pronkende boerderijtje, waar "bekkerke" (Lambert Verhasselt) woont. Het is waarschijnlijk het enige huis in ons dorp, dat wat situering, uiterlijk en indeling nog doet denken aan de omstandigheden van het begin van de eeuw. Ook het oude bakhuis aan de overzijde, waar de vader van Lambert het brood bakte, is nog intakt maar wordt thans gebruikt als onderkomen voor de schapen.
Rechts van "Het Kroonwerk" ligt het eveneens oude pand van de familie Van Dijck (wordt in Milsbeek uitgesproken als "Van Diek"). Op de Tranchotkaart wordt dit als pottebakkerij aangeduid. In de eerste helft van deze eeuw waren het twee "gedoeien". Links woonde de familie Stockman en rechts de familie Van Dijck. De bedrijfsgebouwen stonden gedeeltelijk aan de overzijde van de Bloemenstraat. Hier lag tot aan de Rijksweg een groot deel van de grond die bij de boerderij hoorde. Thans woont er al de derde generatie Jan van Dijck en daarvoor in de vorige eeuw moet Hannes van Dijck er gewoond hebben. Hij moet nog een bierhuis hebben gehad. Nog meer naar rechts is de oude boerderij/herberg -De Kroon" te zien (draagt het ankerjaartal 1739) en weer iets verder "De Drie Kronen". Waarschijnlijk zijn de namen afgeleid van het zijn van "Kroondomein" of van "Het Kroonwerk". "De Kroon" is een grote, oude boerderij die heel lang in het bezit van de familie Goossens is geweest. De herberg is in het begin van de eeuw door de "Kroonse Dorus" afgeschaft. Hotel "De Kroon" in Gennep moet door zijn zuster Nel gesticht zijn. Enkele oude wegenstructuren zijn op deze luchtfoto nog duidelijk zichtbaar. Ook de nieuwe (inmiddels weer de oude) aansluiting van de Bloemenstraat op de Rijksweg.

DE BOOT NAAR HET GENNEPER HUIS

De foto die hier te zien is, dateert van eind vorige eeuw en heeft een wat verdwaald plaatsje gevonden op de laatste bladzijde in wat heet "Album van de Plasmolen". Dit album bestaat, zoals de voorpagina aangeeft, uit achttien fraaie natuuropnamen van een schilderachtige omgeving.
Oudere bewoners weten zich nog wel te herinneren, dat er een tweetal van deze platte boten in de Niers lagen. Eén ter hoogte van "De Drie Kronen" en één ter hoogte van "De Kroon". De boten werden gebruikt om de weilanden te bereiken die aan de overzijde van de Niers lagen. Niet alleen de melk, maar ook het vee en soms zelfs hooi werden er mee overgezet.
Op de foto wordt de boot een zgn. punter voortbewogen, maar later was er op beide plaatsen een kabel over de Niers gespannen en trok men de boot naar de overkant. De foto laat, met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, de boot van de boerderij "De Drie Kronen" zien. Wie er op de foto staat kan niet meer achterhaald worden.
We zijn hiermee weer terug op het punt van de alde Milsbèk waar we begonnen zijn en gebruiken deze foto om onze wandeling door het verleden af te sluiten.

NUMMERING VAN DE BLADZIJDEN

1. Inleiding
2. Poort van Milsbeek
3. Tramhalte "De Drie Kronen"
4. Huize Driekronen en Holly Lodge
5. De keuterij van Bless
6. Café Hen Driessen
7. Piet Noij
8. Het bakhuur van Nölleke
9. De boerderij van Franken
10. Meilsbeek hameau
11. Boerke Peters
12. De Oudedijk
13. De Berkenhoeve
14. De Potkuilen
15. Den Ezel
16. Jan Snep
17. Het Grietehuus
18. Griete Cis
19. De Rieke Jan
20. Frans Janus zijn boerderij
21. De Ciskes
22. Winkeltje Hanneke Voss
23. De Grote Kobus
24. Hannes van Benthum
25. Den Ossenberg
26. Gerrit den Bok
27. De Schouwer
28. Graad van Jan Dik
29. Kerste Jan
30. De Venboerderij
31. Het Ven
32. Landgoed St. Jansberg
33. De villa
34. De tuinen van de St. Jansberg
35. De vijvers
36. De bovenste vijver
37. De zwemvijver
38. Jan den Hoan
39. De Hel
40. Het Vagevuur
41. Koatsen Bertus
42. Het Rozenbroek
43. Koeharde Jan
44. Friette Tönje
45. De Langstraat
46. Jan Lamers en Ties Arts
47. De boerderij van Kösters
48. Scherzien en den Doens
49. Dekkers Nad
50. Musse Piet
51. Han Wes
52. Kerk en school
53. De nieuwe kern
54. De dorpskern in ontwikkeling
55. De Oudebaan
56. De Schietberg
57. Jan van den Helsen Hen
58. De Kanonskamp
59. De Olde Kruyk
60. Bekker Geene
61. Het Wèvershuus
62. De Kuut en Henneke
63. Friette Grad
64. De Grutter
65. Helsen Hen
66. Den Tuinman
67. Het (Achter)broek
68. Toon de Pruus
69. Den Ovenberg
70. Den Alde Meule
71. Het aspergeveld
72. De snèjer
73. Tramhalte Milsbeek
74. Driekus van Bart
75. De nieuwe molen
76. De Klompemaker
77. Grad van Cis
78. De Wiekese Gerrit
79. De Smid
80. Grad Fut
81. De Pètjes
82. Knooppunt Alde Milsbèk
83. De Smelenhof
84. Tinus Küpers
85. De Spieken
86. De Boscheburgstraat
87. De Roovoortsestraat
88. De Grote Roovoort
89. Café Bloemendal
90. De steenfabriek
91. De veldoven
92. Willem Wouters
93. Huisman
94. De Bloemenstraat
95. De Dood
96. Wèvers Gert
97. Driekus de Kets
98. Het bierhuus van Mans
99. Spieke Grad
100. Het Horrewerk
101. Het Kroonwerk
102. De boot naar het Genneper huis